

Aprobat
prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale
nr. 3147 din 25 octombrie 2024

RAPORT
cu privire la rezultatele
referendumului republican constituțional
din 20 octombrie 2024

CUPRINS:

Introducere	3
Capitolul 1. Cadrul normativ	6
Capitolul 2. Înregistrarea participanților la referendumul republican constituțional	26
Capitolul 3. Constituirea circumscripțiilor electorale, secțiilor de votare și a organelor electorale ierarhic inferioare	29
3.1. Constituirea secțiilor de votare în țară	30
3.2. Constituirea secțiilor de votare în străinătate	31
3.3. Constituirea secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului.....	36
Capitolul 4. Instruirea funcționarilor electorali și a altor subiecți implicați în procesul electoral.....	41
Capitolul 5. Listele electorale	45
Capitolul 6. Asigurarea informațională a procesului electoral	48
Capitolul 7. Modelul, textul, tirajul, tipărirea și repartizarea buletinelor de vot pentru referendumul republican constituțional.....	54
Capitolul 8. Conlucrarea cu autoritățile administrației publice centrale, autoritățile publice locale și unele instituții în vederea asigurării desfășurării în bune condiții a referendumului republican constituțional	60
Capitolul 9. Asigurarea logisticii electorale. Accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu nevoi speciale	73
Capitolul 10. Monitorizarea referendumului republican constituțional	74
Capitolul 11. Reflectarea activității Comisiei și a campaniei electorale în mass-media	75
Capitolul 12. Susținerea financiară a campaniei electorale pentru referendumul republican constituțional.....	77
Capitolul 13. Informarea și educația electorală a alegătorilor	89
Capitolul 14. Votarea	90
14.1. Votarea prin corespondență	90
14.2. Votarea în secțiile de votare organizate în străinătate	96
14.3. Votarea pe teritoriul Republicii Moldova.....	105
14.4. Votarea alegătorilor din localitățile din stânga Nistrului.....	108
Capitolul 15. Numărarea și totalizarea voturilor, centralizarea rezultatelor referendumului republican constituțional	110
Capitolul 16. Contenciosul electoral	111
Concluzii	116

INTRODUCERE

Conform Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova nr. 121 din 16 mai 2024, a fost declarat, pentru data de 20 octombrie 2024, referendum republican constituțional, supus referendumului proiectul de Lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova, exprimat prin întrebarea: „Susțineți modificarea Constituției în vederea aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană?” și remisă prezenta hotărâre Comisiei Electorale Centrale pentru asigurarea desfășurării referendumului republican constituțional în conformitate cu prevederile Codului electoral.

Proiectul de lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova are următorul cuprins:

„Noi, poporul Republicii Moldova, exercitându-ne în mod direct suveranitatea națională și dreptul de a participa la administrarea treburilor publice, în temeiul art. 2, 39 și 75 din Constituția Republicii Moldova,

adoptăm prezenta lege constituțională.

Art. I. – Constituția Republicii Moldova (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 78, art. 140), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Preambulul se completează cu două alineate noi cu următorul cuprins:

„RECONFIRMÂND identitatea europeană a poporului Republicii Moldova și ireversibilitatea parcursului european al Republicii Moldova,

DECLARÂND integrarea în Uniunea Europeană drept obiectiv strategic al Republicii Moldova,”.

2. Constituția se completează cu titlul V¹ cu următorul cuprins:

„Titlul V¹

INTEGRAREA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Articolul 140¹

Aderarea la tratatele constitutive și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene

(1) Aderarea Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, precum și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, se stabilește de Parlament prin lege organică.

(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte acte juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.”

Art. II. – Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a hotărârii Curții Constituționale privind confirmarea rezultatelor referendumului republican.”

În scopul punerii în aplicare a Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova nr. 121 din 16 mai 2024 „Privind desfășurarea referendumului republican constituțional” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 216-218, art. 323) și în temeiul art. 27 lit. b), 28 și 32 din Codul electoral nr. 325/2022, Comisia Electorală Centrală a aprobat prin hotărârea nr. 2633 din 16 iulie 2024 „Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024”, modificat prin HCEC nr. 2720 din 23 august 2024.

Programul calendaristic a fost transmis, spre informare și realizare, organelor electorale, autorităților publice și altor entități implicate în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor, în limita competențelor, prevăzute la art. 28 din Codul electoral nr. 325/2022.

În perioada electorală (1 august – 20 octombrie 2024), Comisia Electorală Centrală s-a întrunit în 51 de ședințe, în cadrul cărora au fost adoptate în total 458 hotărâri, dintre care 353 se referă nemijlocit la organizarea și desfășurarea scrutinelor din 20 octombrie 2024. Tematica acestora este prezentată în tabelul de mai jos.

Tematica hotărârilor adoptate de CEC în perioada electorală pentru referendumul republican constituțional	
Aprobarea/modificarea actelor normative	9
Aprobarea programului calendaristic	1
Înregistrarea blocurilor electorale	2
Înregistrarea participanților la referendum	20
Înregistrarea grupurilor de inițiativă	29
Înregistrarea concurenților la alegerile prezidențiale	15
Constituirea CECE	55
Degrevarea/convocarea CECE/state personal	9
Organizarea secțiilor de votare	4
Finanțarea campaniei electorale	20
Confirmarea trezorerierilor	7
Confirmarea reprezentanților	3
Confirmarea persoanelor de încredere	10
Acreditarea observatorilor	101
Confirmarea jurnaliștilor	15
Aprobarea mesajelor de interes public	26
Autorizarea sondajelor de opinie	11
Modelul și tirajul buletinelor de vot	4
Examinarea sesizărilor/cererilor prealabile	6
Examinarea contestațiilor	2
Executarea deciziilor/hotărârilor Curții de Apel	4
Conlucrarea cu autoritățile responsabile	1
Finanțarea activității partidelor politice	2
Aprobarea avizelor asupra proiectului de lege	1
Inițierea validării mandatului de deputat	1
Atribuirea mandatelor de consilier	83
Organizarea alegerilor locale noi	17
Total:	458

Bugetul destinat organizării și desfășurării referendumului republican constituțional

În vederea organizării și desfășurării referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, Comisiei Electorale Centrale i-au fost aprobate și alocate surse financiare în sumă de 37 566,65 mii lei. Sursele financiare au fost îndreptate pentru următoarele categorii de cheltuieli:

Comisia Electorală Centrală	Materiale pentru împachetarea buletinelor de vot	65,54 mii lei
	Materiale și documente electorale	224,52 mii lei
	Materiale informative (campania de informare)	441,07 mii lei
	Buletine de vot și materiale/documente electorale	2 679,77 mii lei

Consiliile electorale de circumscripție	Indemnizația funcționarilor electorali potrivit art. 45 alin. (12) din Codul electoral și comisionul pentru transferul indemnizației	34 155,75 mii lei
---	--	-------------------

Menționăm că totalul resurselor financiare alocate a fost suficient pentru realizarea tuturor activităților planificate de organizare și desfășurare a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.

Un tablou complet privind executarea surselor financiare destinate desfășurării referendumului va fi posibil după executarea tuturor cheltuielilor, inclusiv achitarea indemnizației funcționarilor electorali din cadrul tuturor organelor electorale.

CAPITOLUL I. CADRUL NORMATIV

Aspecte introductive

Sarcina care revine unui stat de drept, bazat pe principii democratice, este de a stabili proceduri clare aplicabile propriului sistem electoral care să garanteze protecția juridică a drepturilor electorale consfințite în actele legislative. Mecanismul de realizare a acestei sarcini este asigurat inclusiv în cadrul activităților de legiferare, desfășurate sub egida principiilor de legalitate, oportunitate, coerență, consecutivitate, stabilitate și predictibilitate a normelor juridice.

Perfecționarea continuă a cadrului normativ electoral în Republica Moldova este o activitate necesară și inerentă în cadrul procesului electoral, fiind o precondiție pentru buna organizare a procedurilor electorale și garantarea unei protecții juridice eficiente a drepturilor electorale. Necesitatea demarării procedurilor de elaborare, precum și celor de ajustare a cadrului normativ, apare mai cu seamă în contextul organizării și desfășurării unui scrutin național. Complexitatea acestei sarcini este resimțită, în mod deosebit, în condițiile organizării și desfășurării concomitente a două scrutine naționale în aceeași zi, ca de exemplu alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024.

Totodată, de cele mai deseori, ajustările normative se fac în baza concluziilor formulate în procesul de analiză post-electorală, fiind identificate curențe legislative, avansate recomandări privind cele mai fiabile soluții și preluarea celor mai bune practici în domeniu. De această dată la fel au fost valorificate recomandările și concluziile articulate în urma alegerilor locale generale din toamna anului trecut.

În același timp, ajustarea cadrului normativ electoral se efectuează cu respectarea principiului stabilității raporturilor electorale după cum este stabilit la art. 11 din Codul electoral nr. 325/2022. Activitatea de legiferare efectuată în contextul organizării scrutinelor naționale din acest an nu au atins sistemul electoral și modalitatea de constituire a circumscripțiilor electorale sau a organelor electorale.

După cum prescrie norma de la art. 18 din Codul electoral nr. 325/2022, misiunea Comisiei Electorale Centrale este crearea condițiilor optime pentru exercitarea nestingherită de către cetățenii Republicii Moldova a dreptului constituțional de a alege și de a fi aleși în cadrul unor alegeri libere și corecte. Comisia asigură crearea condițiilor optime prin exercitarea atribuțiilor sale în calitate de organ specializat în domeniul electoral.

Potrivit art. 25 lit. a) – d) din Codul electoral nr. 325/2022, Comisiei îi revin atribuțiile în domeniul de legiferare care se realizează continuu prin:

- a) studierea modalității de organizare și desfășurare a alegerilor cu scopul de a perfecționa actele normative în domeniu și procedurile electorale;
- b) înaintarea către Guvern și Parlament a propunerilor cu privire la oportunitatea operării unor modificări în legislația electorală;
- c) elaborarea și aprobarea regulamentelor și instrucțiunilor menite să perfecționeze procedurile electorale sau să pună în executare prevederile Codului electoral și legislației conexe;
- d) elaborarea și emiterea de avize la proiectele actelor normative transmise spre avizare Comisiei Electorale Centrale de alte autorități publice, precum și opinii pe marginea sesizărilor privind controlul constituționalității actelor normative în domeniul electoral.

Cele mai importante intervenții legislative operate la Codul electoral nr. 325/2022, precum și la cadrul normativ conex domeniului electoral sunt prezentate în cele ce urmează. Tot în acest capitol sunt descrise principalele activități desfășurate de Comisia Electorală Centrală în aria de ajustare a cadrului normativ intern în perspectiva bunei organizări și desfășurării a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.

Intervenții legislative la nivelul Codului electoral nr. 325/2022 și legislației conexe

Înainte de toate amintim despre adoptarea la 8 decembrie 2022 a noului [Cod electoral nr. 325](#), în vigoare din 1 ianuarie 2023. Necesitatea adoptării unui nou cod a fost determinată de Adresele Curții Constituționale, concluziile și recomandările misiunilor naționale și internaționale de observare a alegerilor, concluziile din cadrul analizelor post-electorale cu scopul de actualizare și perfecționare constantă a proceselor atribuite sferei de competență a Comisiei, inclusiv de a corespunde standardelor internaționale și bunelor practici în materie electorală.

Noile reglementări ale Codului electoral au fost aplicate în cadrul alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023. Acest exercițiu a permis identificarea atât a punctelor forte ca urmare a reformei legislative în domeniul electoral, cât și a elementelor vulnerabile în procesul de realizare a procedurilor electorale. Drept rezultat, Comisia a trasat prioritățile privind demararea activităților de ajustare a cadrului normativ electoral. Prioritatea acestor activități a fost justificată și de evenimentele electorale planificate pentru anul 2024, fiind astfel necesară amendarea normelor electorale lacunare anterior demarării perioadei electorale.

Activitatea de legiferare post-electorală a fost inițiată în luna decembrie 2023, imediat după alegerile locale generale. Astfel, pe agenda parlamentară a fost pus în discuție proiectul de lege privind modificarea unor acte normative¹, în particular a Codului electoral nr. 325/2022 și Legii nr. 294/2007 privind partidele politice. Proiectul a fost elaborat ca urmare a propunerilor înaintate de Comisia Electorală Centrală și reprezintă o consolidare a eforturilor autorității electorale de a îmbunătăți și a optimiza procesul electoral, având ca scop asigurarea transparenței și echității în desfășurarea alegerilor.

Desfășurarea alegerilor locale generale din toamna anului 2023 a scos în evidență necesitatea operării anumitor modificări la legislația electorală în vederea înlăturării curenților normative sesizate, inclusiv de ordin tehnic. Modificările propuse au vizat perfecționarea procedurilor electorale și excluderea interpretărilor de ordin normativ de către subiecții implicați în procesul electoral, cel puțin în cadrul următoarelor alegeri naționale, dar și celor locale noi.

În contextul solicitării de prezentare a opiniei asupra proiectului de lege privind modificarea unor acte normative (inițiativa legislativă nr. 473 din 14 decembrie 2023)², precum și în temeiul art. 11 și art. 25 lit. d) din Codul electoral nr. 325/2022, Comisia Electorală Centrală a formulat un aviz favorabil, conform căruia proiectul este unul necesar și corespunde inclusiv bunelor practici în materie electorală.

Ulterior, Comisiei i-a fost solicitată prezentarea opiniei asupra unor amendamente la același proiect de lege privind modificarea unor acte normative. Prin hotărârea nr. 2015/2023, Comisia a aprobat avizul asupra Amendamentelor nr. SL 10/03-274, nr. VG 032 din 22 decembrie 2023 și nr. VR 15/03-276 din 26 decembrie 2023 la proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (inițiativa legislativă nr. 473 din 14 decembrie 2023)³.

Potrivit ultimului aviz, Comisia și-a formulat punctul de vedere inclusiv asupra intenției legislative de excludere a restricțiilor privind organizarea concomitentă a mai multor scrutine naționale, stabilite la art. 184 alin. (2) din Codul electoral nr. 325/2022. În acest sens, Comisia a pus în lumină considerentele Curții Constituționale, precum și recomandările organismelor internaționale vizavi de acest subiect. În acest context, Comisia a reiterat că modificarea art. 184 alin. (2) din Codul electoral în sensul revenirii la formula de reglementare anterioară redacției aprobate prin Legea nr. 325/2022 constituie o chestiune de oportunitate politică. Totuși, potrivit avizului, Comisia consideră acceptabil ca această restricție de organizare concomitentă a unui referendum să rămână instituită în cazul alegerilor locale generale. Or, acest din urmă tip de scrutin se distinge în mod semnificativ, având particularități specifice ce vizează procesul de organizare a acestuia (numărul buletinelor de vot, circumscripțiile electorale, structura organelor electorale, lipsa secțiilor de votare în afara țării).

La 18 ianuarie 2024, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 1 privind modificarea unor acte normative (în vigoare din 25.01.2024). Prin legea de amendare, au fost revăzute noțiunile generale de la art. 1 din Codul electoral nr. 325/2022 utilizate în legislația electorală. În acest sens, se remarcă intervenția legislativă asupra noțiunii de „*agitație electorală*”, potrivit căreia alături de acțiunile de difuzare, erau prevăzute și cele de pregătire a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să-și dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

La acest subiect, în cadrul alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023 „acțiunea de pregătire” identificată ca modalitate de efectuare a agitației electorale a fost subiect de discuții și interpelări, precum și obiect al mai multor contestații. Astfel, prin adoptarea Codului electoral nr. 325/2022, momentul începerii campaniei electorale a fost uniformizat pentru toate tipurile de scrutin și pentru toți concurenții electorali, fiind stabilit că aceasta poate începe la data înregistrării concurentului electoral, dar nu mai

¹ [Proiectul de lege nr. 473/2023 privind modificarea unor acte normative](#)

² [HCEC nr. 1906/2023 pentru aprobarea avizului asupra proiectului de lege privind modificarea unor acte normative \(inițiativa legislativă nr. 473 din 14 decembrie 2023\)](#)

³ https://a.cec.md/ro/pe-ntru-approbarea-avizului-asupra-amendamentelor-nr-sl-1003-274-2751_108608.html.

devreme de 30 de zile înainte de ziua votării (art. 70 alin. (4) din cod). În aceste condiții, subiecții vizați au sesizat faptul că pentru a demara acțiunile de agitație electorală propriu-zise, de regulă, acestea necesită acțiuni de pregătire (încheierea contractelor, coordonarea conținutului materialelor, tirajului etc.). Având în vedere redacția inițială a noțiunii discutate, în sensul strict al cuvântului acțiunile de pregătire exemplificate nu puteau fi inițiate mai devreme de 30 de zile înainte de ziua votării. Aceste circumstanțe influențau asupra perioadei de campanie electorală legal prestabilită în sensul reducerii termenului acesteia. Astfel, pentru a asigura valorificarea deplină a drepturilor electorale ale concurenților electorali de a desfășura activitatea de campanie electorală, a fost necesară delimitarea (excluderea) acțiunilor de pregătire din definiția de agitație electorală.

Fiind stabilit calendarul electoral pentru anul 2024 (alegeri locale noi, alegeri prezidențiale ordinare), în temeiul Legii nr. 1/2024 au fost operate modificări la art. 45 și 158 din Codul electoral nr. 325/2022. Astfel, reglementările ajustate au clarificat indicatorul de calcul în baza căruia se va determina cuantumul indemnizației pentru funcționarii electorali, astfel că aceasta se va calcula în baza salariului mediu *aprobat prin hotărâre de Guvern*. De asemenea, pentru a corespunde principiilor de proporționalitate și echitate în partea ce ține de determinarea cuantumului indemnizației pentru realizarea activităților electorale specifice (organizarea concomitentă a două scrutine; exercitarea atribuțiilor biroului electoral de către consiliul electoral în cadrul alegerilor locale), și anume în sensul majorării acesteia, redacția art. 45 alin. (12) și art. 158 alin. (2) din cod a fost ajustată în mod corespunzător.

Suplimentar, Legea nr. 1/2024 a clarificat și a înlăturat carențele legislative sesizate după ultimul scrutin național, în acest sens fiind ajustate art. 54 – 59 din Codul electoral nr. 325/2022 privind regulile de finanțare a grupurilor de inițiativă și a campaniei electorale.

Aspectele abordate la faza de avizare a proiectului de lege nr. 473 din 14 decembrie 2023, în particular a amendamentelor privind restricțiile de organizare a mai multor scrutine concomitent și stabilirea datei alegerilor prezidențiale, au fost clarificate în redacția finală a Legii nr. 1/2024. În final, potrivit art. 184 alin. (2) din Codul electoral nr. 325/2022, a fost exclusă prohibiția privind organizarea concomitentă a referendumului republican cu alegerile prezidențiale sau cele parlamentare.

Așa cum s-a specificat anterior, prin Legea nr. 1/2024 au fost aduse amendamente și Legii nr. 294/2007 privind partidele politice. Aceste ajustări au clarificat normele privind criteriile de intervenire a circumstanțelor pentru limitarea activității partidului politic și modul de exercitare a căilor de atac împotriva actelor administrative emise în acest sens. La fel, potrivit art. 21 alin. (5) din Legea nr. 294/2007, s-au stabilit în mod exhaustiv consecințele juridice în cazul intervenirii situației de limitare a activității partidelor politice. Concomitent, cerințele în raport cu persoanele responsabile de finanțele subiecților electorali (trezorierii) stabilite conform art. 55 din Codul electoral nr. 325/2022 (studii, lipsa de incompatibilități) au fost instituite în mod expres pentru trezorierii partidelor politice, în temeiul art. 25 alin. (3) din Legea nr. 294/2007.

În context, menționăm că amendamentul la art. 184 alin. (2) din Codul electoral nr. 325/2022 a fost supus controlului de constituționalitate în baza sesizării nr. 17a/2024 din 30 ianuarie 2024 a unor deputați în Parlamentul Republicii Moldova. În aprecierea sa, Înalta Curte privitor la incidența articolului 38 din Constituție (dreptul de vot și dreptul de a fi ales) a reținut că acesta nu conține nicio restricție privind organizarea alegerilor și a unui referendum la aceeași dată. Pe de altă parte, în jurisprudența sa, Curtea a subliniat că organizarea și desfășurarea concomitentă a mai multor scrutine reprezintă o practică uzuală în statele europene, existând numeroase exemple în acest sens (a se vedea Avizul nr. 1 din 22 septembrie 2014, § 101; HCC nr. 5 din 14 martie 2019, § 31). De asemenea, Curtea a menționat că rațiunea organizării în aceeași zi a alegerilor parlamentare și a referendumului ar putea fi determinată de necesitatea reducerii cheltuielilor (a se vedea Avizul nr. 1 din 22 septembrie 2014, § 106), iar organizarea unui referendum concomitent cu alegerile poate să conducă la creșterea numărului de participanți la ambele scrutine (a se vedea HCC nr. 5 din 14 martie 2019, § 32). Prin urmare, având în vedere această jurisprudență, Curtea a respins argumentul sesizării care afirmă existența unei ingerințe în articolul 38 din Constituție. De asemenea, Curtea subliniază raționamentele Hotărârii nr. 5 din 14 martie 2019, potrivit cărora organizarea concomitentă a referendumului cu alegerile în aceeași dată este posibilă (a se vedea §§ 30-32). Prin urmare, nu pot fi reținute criticile raportate la articolul 140 din Constituție. Din această perspectivă, Codul bunelor practici în materie de referendum, revizuit de Comisia de la Veneția la 17-18 iunie 2022, nu exclude posibilitatea desfășurării alegerilor și a referendumului la aceeași dată. Totuși, liniile directoare recomandă să nu se organizeze alegeri și

referendumuri în aceeași zi, dacă referendumul vizează instituția care urmează a fi aleasă (CDLAD(2022)015, punctul 71).

Astfel prin Decizia nr. 19 din 21 martie 2024⁴, Curtea a declarat inadmisibilă sesizarea privind controlul de constituționalitate al textului „decât dacă se desfășoară în aceeași zi cu alegerile parlamentare sau prezidențiale” din articolul 184 alin. (2) din Codul electoral.

Cu referire la ***novațiile legislative*** în domeniul electoral, notăm ***Legea nr. 109 cu privire la implementarea parțială a votului prin corespondență***⁵, adoptată la 26 aprilie 2024. Scopul declarat privind introducerea modalității de vot prin corespondență este de a facilita accesul la procesul de vot al cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate. Astfel, prin implementarea votului prin corespondență s-a urmărit crearea condițiilor optime pentru exercitarea dreptului de vot, oriunde s-ar afla alegătorii.

La acest subiect, promovarea și implementarea metodelor alternative de vot constituie o activitate prioritară a Comisiei Electorale Centrale. Din acest punct de vedere, potrivit Programului Strategic al CEC pentru anii 2024 – 2026⁶, Comisia și-a stabilit 4 piloni de bază: Transparență, Integritate, Incluziune, Profesionalism. Astfel, potrivit pilonului 4 dedicat consolidării participării incluzive a cetățenilor la procesul electoral, Comisia și-a fixat acțiunile strategice orientate spre dezvoltarea, pilotarea și evaluarea metodelor alternative de vot. Această abordare strategică este justificată de experiența ultimelor scrutine naționale desfășurate, inclusiv fiind dictată de evoluția și impactul efectelor pandemiei COVID-19 asupra modului de organizare a proceselor electorale.

În opinia Comisiei, examinarea și identificarea bunelor practici ce vizează implementarea metodelor alternative de vot va conduce la o înțelegere mai clară și obiectivă a tuturor etapelor acestui proces, dar și a riscurilor legate de implementarea acestora în țara noastră. Introducerea votului prin corespondență va fortifica accesibilitatea procesului de vot și va genera beneficii pentru toți cetățenii cu drept de vot ai Republicii Moldova, indiferent unde s-ar afla.

Așa cum s-a menționat cu privire la legiferarea votului prin corespondență, modificările aduse legislației electorale prin adoptarea Codului electoral în redacția Legii nr. 325/2022 au revăzut mecanismul de constituire a secțiilor de votare în străinătate și posibilitatea organizării votării pe parcursul a două zile din motive obiective (pandemii, situații excepționale, asigurarea dreptului de vot în condiții neordinare, numărul mare de alegători înregistrați la secțiile de votare de peste hotare etc.), având drept scop soluționarea problemelor specifice votării în afara țării.

În cazul votului în străinătate există numeroase dificultăți cu care se confruntă alegătorii, care nu se regăsesc în contextul votului din țară. În primul rând, distanța față de secția de votare poate descuraja alegătorii să participe la procesul electoral și poate limita capacitatea alegătorilor de a participa la alegeri. Costurile aferente unei deplasări de zeci sau sute de kilometri pot reprezenta un impediment în participarea la alegeri, care poate limita semnificativ participarea la procesul electoral. Chiar dacă numărul de secții de votare a crescut raportat la alegerile anterioare, statul nu poate asigura organizarea unui număr suficient de secții de votare, din motive care țin de resursele financiare limitate, precum și de resursele umane necesare pentru a organiza acest proces. Contextul generat de pandemia COVID-19 a demonstrat și mai mult limitările pe care le poate aduce exprimarea dreptului de vot exclusiv în secția de votare.

În favoarea inițiativei legislative privind implementarea unei metode alternative de vot au fost expuse argumentele privind oportunitatea eliminării diverselor problematice și provocări cu care se confruntă, pe de o parte, organele electorale (aspecte de logistică și amplasare geografică a secțiilor de votare), iar pe de altă parte, cetățenii Republicii Moldova aflați în străinătate (parcursul unor distanțe mari, rând imens la secțiile de votare).

În temeiul art. 11 alin. (2) din Codul electoral nr. 325/2022, Comisiei Electorale Centrale i-a fost transmis spre avizare proiectul de lege privind pilotarea votului prin corespondență, fiind solicitată concomitent prezentarea punctului de vedere asupra amendamentelor înaintate la proiectul de lege menționat. În consecință, prin hotărârea nr. 2445 din 11 aprilie 2024⁷, Comisia a aprobat avizul

⁴ https://www.constcourt.md/public/ccdoc/decizii/d_19_2024_17a_2024_rou.pdf

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143143&lang=ro

⁶ Hotărârea CEC nr. 2399 din 28 martie 2024

⁷ https://a.cec.md/index.php/ro/pe-ntru-aprobarea-avizului-la-proiectul-de-lege-privind-pilotarea-votului-2751_109648.html

la proiectul de lege privind pilotarea votului prin corespondență (inițiativa legislativă nr. 65 din 1 martie 2024) și amendamentele VG nr. 005 din 28 martie 2024, ML nr. 38/03-50 din 8 aprilie și VIG nr. 01/03-54 din 9 aprilie 2024.

Potrivit avizului prezentat, Comisia a susținut de principiu proiectul de lege privind pilotarea votului prin corespondență (inițiativa legislativă nr. 65 din 1 martie 2024) ajustat conform amendamentului VIG nr. 01/03-54 din 9 aprilie 2024, formulând, prin prisma atribuțiilor funcționale, propuneri și obiecții la acesta, care au fost în mare parte acceptate la etapa de definitivare a proiectului de lege.

În cadrul discuțiilor privind legiferarea mecanismului de implementare a votului prin corespondență au fost analizate procedurile aferente acestei metode alternative de vot în România, Lituania, Polonia (2020) și Marea Britanie. În acest sens au fost prezentate date potrivit cărora votul prin corespondență este folosit ca metodă alternativă de vot, atât pentru votul în străinătate cât și pentru votul în țară, de multe alte state, precum Austria, Germania, Letonia, Italia, Franța, Slovacia, Spania, Statele Unite ale Americii, Canada, România etc. La nivel global, 53 de țări permit votul prin poștă din străinătate, iar în Uniunea Europeană 13 state permit votul prin corespondență⁸. De asemenea, o rezoluție a Parlamentului European din 2022 solicită statelor membre să introducă posibilitatea aplicării votului prin corespondență la alegerile europarlamentare⁹, inclusiv pentru a crește gradul de participare a alegătorilor.

Având în vedere experiențele diferite din aceste țări, explorate în cadrul procesului de elaborare a propunerii legislative privind implementarea votului prin corespondență, actul legislativ final a inclus componente care au produs efecte pozitive în aceste state. De asemenea, pentru provocările aferente exercitării dreptului de vot în afara secției de votare identificate, legate de secretul votului, atestarea identității alegătorului, combaterea fraudei electorale, transparența procedurilor, au fost introduse reglementări care să limiteze riscurile în mod corespunzător. De asemenea, procesul de pilotare, care este o parte esențială a introducerii unei metode noi de votare, va permite identificarea oricăror provocări suplimentare și tratarea acestora.

Considerentele expuse supra justifică decizia finală de legiferare, mai exact optarea în prima fază pe soluția de implementare parțială a votului prin corespondență. Astfel, potrivit art. 35 alin. (2) din Legea nr. 109/2024, a fost stabilit că votarea prin corespondență, ca metodă alternativă de vot, se va implementa la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova desfășurate după intrarea în vigoare a prezentei legi și se va aplica cetățenilor Republicii Moldova aflați pe teritoriul Statelor Unite ale Americii, Canadei, Regatului Norvegiei, Regatului Suediei, Republicii Finlanda și Republicii Islanda. În cazul desfășurării unui referendum republican în aceeași zi cu alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, votarea prin corespondență se va aplica de asemenea.

Din aceleași considerente, la prima etapă de implementare, legiuitorul a decis să nu intervină la nivelul Codului electoral nr. 325/2022, adoptând un act legislativ separat de acesta, aplicabil în cadrul unor scrutine prestabilite și pentru cetățenii aflați pe teritoriul anumitor state. Această abordare normativă are drept scop verificarea oportunității implementării acestei metode alternative de vot cu titlu permanent.

Legea nr. 109/2024 a instituit cadrul normativ de reglementare a principiilor participării la alegeri prin exercitarea dreptului de vot prin corespondență, ca metodă alternativă de vot, procedurile electorale specifice votului prin corespondență (identificare de la distanță, prin mijloace digitale, a alegătorului; înregistrarea pentru votul prin corespondență; formarea listelor electorale; modelul, textul și procedura de completare a buletinelor de vot; conținutul plicurilor cu materialele electorale etc.), precum și atribuțiile organelor electorale care organizează votul prin corespondență. În același timp, art. 1 din legea respectivă statuează că prevederile Codului electoral nr. 325/2022 sunt aplicabile procedurilor electorale aferente votului prin corespondență pentru aspectele care nu sunt prevăzute de prezenta lege.

Totodată, este important de precizat că Legea nr. 109/2024 privind implementarea parțială a votului prin corespondență a fost supusă controlului de constituționalitate la sesizarea nr. 111a din 14 mai 2024 și nr. 113a din 20 mai 2024 a unor deputați din Parlamentul Republicii Moldova. Prin Decizia nr. 80 din 9 iulie 2024¹⁰, Curtea Constituțională a statuat că dreptul de a alege și de a fi ales, prevăzut de

⁸ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751457/EPRS_BRI\(2023\)751457_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/751457/EPRS_BRI(2023)751457_EN.pdf)

⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0129_EN.html

¹⁰ <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=1592&l=ro>

Constituția Republicii Moldova la art. 38, nu este un drept absolut, iar exercițiul acestuia poate fi limitat în vederea realizării unui scop compatibil cu principiul preeminenței dreptului și cu obiectivele constituționale. Măsurile limitative aplicate acestui drept nu trebuie să-i afecteze esența și să-l priveze de efectivitate. Ele trebuie să fie prevăzute de lege, trebuie să urmărească un scop legitim și trebuie să nu fie disproporționate.

Adițional, Curtea Constituțională a subliniat că prin instituirea procedurii dreptului de a vota prin corespondență nu are loc o restrângere a exercițiului dreptului la vot, ci, din contra, o suplimentare prin diversificare a metodelor de votare.

La același subiect, autorii sesizărilor au făcut trimitere la standardul de un an stabilit de Codul bunelor practici în materie electorală elaborat de Comisia de la Veneția. Potrivit acestui standard, modificarea frecventă a sistemului electoral sau cu puțin timp (mai puțin de un an) înainte de alegeri este contrară bunelor practici în materie electorală.

Cu referire la aceste argumente, Curtea Constituțională a amintit că, potrivit Hotărârii sale nr. 11 din 7 mai 2020 (§ 44), a constituționalizat standardul respectiv. În acest sens, sunt utile considerentele Comisiei de la Veneția din Opinia sa CDL(2024)022 referitoare la Legea privind implementarea parțială a votului prin corespondență, din perspectiva respectării standardului de un an în contextul publicării Legii în Monitorul Oficial la 10 mai 2024 și al aplicabilității acesteia la alegerile și la referendumul din 20 octombrie 2024. Potrivit Comisiei de la Veneția, deși nu există niciun standard european care să reglementeze dreptul cetățenilor care locuiesc în afara țării să voteze la alegerile naționale, schimbările aduse unor astfel de prevederi existente ar trebui supuse aceluiași condiții de stabilitate ca și alte prevederi privind dreptul la vot, care reprezintă, de asemenea, un aspect fundamental al dreptului electoral. Elementele esențiale ale procesului de vot au, la fel, un caracter fundamental și ar trebui, în principiu, să nu fie modificate cu mai puțin de un an înainte de alegeri. Să permiți votarea prin corespondență ca o metodă alternativă de votare poate fi considerată, în anumite circumstanțe, o modificare a elementelor esențiale ale procedurii de votare, de vreme ce facilitezi votarea pentru o parte a electoratului. Totuși, chiar dacă ar fi acest caz, amendarea legii electorale trebuie să aibă capacitatea de a manifesta un impact semnificativ asupra rezultatului alegerilor. Astfel, reține Comisia de la Veneția, introducerea votului prin corespondență este destul de limitată și reprezintă o tentativă cu un efect limitat asupra rezultatului alegerilor. În sprijinul acestei idei, Comisia de la Veneția mai aduce ca argument și faptul că Legea este implementată în țări cu rezidenți relativ mai puțini cu cetățenia Republicii Moldova, astfel încât efectul unui număr restrâns de voturi prin corespondență să aibă mai puține șanse de a influența semnificativ rezultatul alegerilor. Curtea a împărtășit această concluzie a Comisiei de la Veneția. Prin urmare, Curtea a reținut caracterul nefondat al capătului sesizării care susține încălcarea standardului analizat.

Finalmente, în favoarea deciziei de inadmisibilitate, Curtea a reținut că articolul 38 din Constituție nu poate fi interpretat ca instituind o obligație a autorităților statale de a organiza alegeri peste hotarele țării. Mai exact, acest articol permite desfășurarea alegerilor peste hotarele țării, dar nu le impune. Din acest motiv, legislativul și executivul se bucură de o putere discreționară mai mare în privința modului de organizare a acestor alegeri.

Prevederile Codului electoral nr. 325/2022 declarate neconstituționale

În privința acestui aspect, amintim Legile nr. 220/2023 pentru modificarea unor acte normative (implementarea unor considerente ale Hotărârii Curții Constituționale nr.10/2023 privind controlul constituționalității Partidului Politic „Șor”) și nr. 280/2023 pentru modificarea Codului electoral nr. 325/2022. Necesitatea adoptării actelor legislative respective au avut la bază raționamentele formulate de Curtea Constituțională, prin Hotărârile sale nr. 10/2023 și, respectiv, nr. 16/2023. În esență, legile de modificare a Codului electoral nr. 325/2022 au vizat prevederile art. 16, 68, 91, 98 și 102 în sensul aplicării restricțiilor privind exercitarea dreptului de a fi ales în raport cu cercul subiecților vizați prin actele jurisdicționale sus-menționate.

În același timp, conținutul și mecanismul de implementare a prevederilor actelor în cauză au fost detaliate în Raportul¹¹ privind rezultatele organizării și desfășurării alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023, aprobat prin hotărârea CEC nr. 2355/2024.

Din aceste considerente și având în vedere că normele supuse controlului constituțional nu vizează direct scrutinul referendar, ci mai degrabă cel prezidențial, Comisia le va reflecta în raportul cu privire la rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

În aceeași ordine de idei notăm că, pe parcursul anului 2024, prevederile Codului electoral nr. 325/2022 au fost supuse de mai multe ori controlului de constituționalitate. Astfel, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, Curtea Constituțională a fost sesizată privind excepțiile de neconstituționalitate a textului „*nu pot avea intervenții directe sau indirecte și nu pot fi vizați de terți în alte programe audiovizuale decât cele cu caracter electoral, stabilite expres în declarațiile politicilor editoriale ale furnizorilor de servicii media*” din **art. 90 alin. (2) din Codul electoral**, adoptat prin Legea nr. 325 din 8 decembrie 2022, ridicate de părți în dosarele nr. 3-185/2023, nr. 3-214/2023, nr. 3-220/2023, nr. 3-207/2023 și nr. 3-195/2023, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

În acest sens, amintim că prevederile criticate au avut ca scop stabilirea unor linii directoare clare pentru reflectarea alegerilor: (i) definirea și asumarea unor reguli transparente de către instituțiile mass-media; (ii) asigurarea controlului asupra respectării politicii editoriale exercitat de către Consiliul Audiovizualului; (iii) asigurarea informării corecte a consumatorilor (a electoratului, inclusiv a contracandidaților).

Astfel, prevederile contestate conțineau o obligație clară pentru concurenții electorali/candidații în alegeri, care nu puteau avea intervenții directe sau indirecte și nici nu puteau fi vizați de terți în alte programe audiovizuale decât cele cu caracter electoral, stabilite expres în declarațiile politicilor editoriale ale furnizorilor de servicii media.

Totodată, reținem că, deși Comisia de la Veneția a formulat o obiecție și o propunere referitor la prevederile art. 90 alin. (2) din Codul electoral nr. 325/2022, în avizul său, Comisia de la Veneția a menționat că legea ar putea include, de asemenea, excepții bine definite de la această regulă și alte mecanisme, cum ar fi, de exemplu, o obligație a instituției media de a raporta orice reflectare electorală în afara programelor bine definite și de a furniza înregistrarea către Consiliul Audiovizualului cât mai curând posibil.

În acest sens, precum și în temeiul art. 90 alin. (1) din Codul electoral nr. 325/2022, Comisia Electorală Centrală, în calitate de organ de stat constituit pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, în exercitarea atribuțiilor sale de a asigura respectarea, garantarea și monitorizarea reflectării alegerilor de către instituțiile mass-media, a aprobat Regulamentul privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media¹². Potrivit pct. 34 al acestuia, a fost oferită posibilitatea legală furnizorilor de servicii media de a modifica prevederile declarației politicii editoriale aprobate. În același timp, aplicabilitatea prevederilor art. 90 din Codul electoral a fost tratată în sensul admisibilității furnizorilor de servicii media să difuzeze programe audiovizuale care includ informații anterioare despre concurenții electorali.

Având în vedere rolul mass-mediei în formarea opiniei publice, în particular în perioada electorală, este necesară asigurarea egalității șanselor concurenților electorali și reflectarea acestora în mass-media cu respectarea principiilor echității, echilibrului și imparțialității. Astfel, esența interdicției contestate a fost evitarea situațiilor ce ar putea duce la difuzarea unor programe de divertisment, de altă natură decât cele destinate campaniei electorale, în care concurenții electorali ar putea să apară sau să fie vizați în mod pozitiv sau negativ.

În acest sens, legiuitorul a urmărit să asigure claritatea în modul de reflectare a alegerilor și informarea alegătorilor. Prin urmare, alegătorii care doresc să se informeze cu privire la concurenții electorali urmează să cunoască care vor fi programele electorale, genericul programelor (dezbateri, informative etc.), în care zi și la ce oră acestea vor fi difuzate pentru a le putea urmări. Prin obligarea furnizorului de servicii media de a indica programele în Declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor depusă la Consiliul Audiovizualului, care după aprobare este publicată pe pagina web a Consiliului Audiovizualului și a furnizorului de servicii media, concurenții electorali vor cunoaște în care programe vor putea avea apariții indirecte și directe și își vor putea organiza echipele în vederea

¹¹ a se vedea capitolul I din Raport, https://a.cec.md/ro/pentru-aprobarea-raportului-comisiei-electorale-centrale-privind-rezultatele-org-2751_109471.html;

¹² [Hotărârea CEC nr. 1137 din 28 iulie 2023](#)

monitorizării programelor respective. În cazul în care se vor considera lezați în drepturi, ei vor putea formula solicitări privind exercitarea dreptului la replică.

Totodată, pe lângă faptul că legislatorul a menționat expres în art. 90 alin. (2) din Codul electoral care sunt programele cu caracter electoral, acesta a venit cu unele reglementări/cerințe speciale în privința fiecărui program. Indicarea expresă a programelor electorale și stabilirea cerințelor suplimentare în privința fiecărui program în Codul electoral și/sau în Regulamentul privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media sunt necesare pentru buna desfășurare a campaniilor electorale și pentru protejarea principiilor democratice fundamentale.

Totuși, în cadrul exercitării controlului de constituționalitate a prevederilor discutate, Curtea Constituțională a admis sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi ale art. 90 alin. (2) din Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 325 din 8 decembrie 2022, declarându-le neconstituționale prin Hotărârea nr. 16 din 16 iulie 2024¹³.

În susținerea considerentelor sale, Curtea a reținut că normele contestate îndeplinesc exigențele calității legii, fiind accesibile, clare și previzibile și că, în consecință, ingerința este „prevăzută de lege”. De asemenea, Curtea a conchis că dispozițiile contestate urmăresc realizarea mai multor scopuri legitime menționate în art. 54 alin. (2) din Constituție (e.g., protejarea drepturilor, libertăților și demnității altor persoane) și demonstrează că există o legătură rațională cu aceste scopuri.

Totuși, analizând măsura contestată, în partea în care urmărește un scop legitim, sub aspectul „dacă există măsuri alternative mai puțin intruzive, care au legătură cu scopurile legitime urmărite”, Înalta Curte a conchis că prevederile criticate condiționează reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media prin stabilirea unei liste precise de programe cu caracter electoral, care trebuie incluse în declarațiile politicilor editoriale ale furnizorilor de servicii media. Potrivit articolului 90 alin. (2) din Codul electoral, sunt programe audiovizuale cu caracter electoral: (i) programele de știri și actualități, (ii) emisiunile de informare electorală, (iii) emisiunile de promovare electorală, (iv) dezbaterile electorale și (v) programele de publicitate electorală.

Potrivit considerentelor expuse de Curte, la prima vedere, această separare a conținutului mediatic electoral de cel non-electoral ar fi benefică, deoarece în perioada electorală există întotdeauna riscul diluării conținutului mediatic electoral cu cel non-electoral, fapt care poate afecta interesele consumatorilor de informații. De asemenea, este în interesul alegătorilor să poată deosebi conținutul mediatic electoral de cel non-electoral.

Totuși, nu poate fi făcută o delimitare rigidă, dat fiind faptul că participanții la procese electorale pot fi și persoane publice, iar serviciile media ar putea să-i abordeze și în emisiuni non-electorale pe marginea unor chestiuni de interes general. De asemenea, serviciile media ar trebui să demonstreze flexibilitate în activitate.

În această cauză, Curtea a observat că în perioada electorală norma contestată le interzice serviciilor media să vizeze participanții la procesele electorale, fie cu o conotație pozitivă, fie cu o conotație negativă, în programele audiovizuale cu caracter non-electoral. Pentru a-i viza pe participanții la procesul electoral în perioada electorală, serviciile media pot acționa doar în cadrul programelor audiovizuale cu caracter electoral, menționate în Declarația privind politica editorială pentru acoperirea alegerilor, comunicată din timp Consiliului Audiovizualului.

Pe de o parte, Curtea a admis că această măsură îi va permite Consiliului Audiovizualului să exercite un control efectiv asupra respectării politicii editoriale a serviciilor media în perioada electorală. În același timp, condițiile stabilite de art. 90 alin. (2) din Codul electoral sunt prea rigide pentru situațiile în care, în perioada electorală, serviciile media ar dori să vizeze participanții la procese electorale în programe audiovizuale fără caracter electoral, pe care le difuzează în mod permanent sau periodic, inclusiv în afara perioadei electorale. Potrivit Înaltei Curți, în perioada electorală în programele non-electorale serviciile media ar putea avea un interes legitim să abordeze subiecte importante, aflate la ordinea zilei, care îi au ca protagoniști pe participanții la procesul electoral. În aceste cazuri, limitarea dreptului serviciilor media de a viza participanții la procesele electorale doar în cadrul programelor audiovizuale electorale menționate în Declarația privind politica editorială pentru acoperirea alegerilor este o măsură excesivă.

¹³ https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/h_16_2024_dos_233g_2023_rou.pdf

Curtea a conchis că obiectivul urmărit de legislator poate fi realizat inclusiv prin obligația serviciilor media de a raporta orice reflectare electorală în afara programelor enumerate și de a furniza înregistrările acestor programe către Consiliul Audiovizualului cât mai curând posibil. Această abordare a fost susținută și de Comisia de la Veneția în Opinia sa CDL-AD(2022)025, la paragraful 93, potrivit căruia „legea ar putea include [...] excepții bine definite de la această regulă și alte mecanisme, cum ar fi, de exemplu, o obligație a instituției media de a raporta orice reflectare electorală în afara programelor bine definite și de a furniza înregistrarea către Consiliul Audiovizualului cât mai curând posibil”.

În această ordine de idei, Curtea a menționat că măsura respectivă mai puțin intruzivă îi permite Consiliului Audiovizualului să exercite, în continuare, un control efectiv asupra respectării politicii editoriale de către serviciile media. Această concluzie a Curții nu împiedică legislativul să identifice și să adopte alte soluții, cu respectarea libertății de exprimare. În acest sens, Curtea a transmis Parlamentului o adresă, prin care i-a solicitat să intervină în mod prioritar prin identificarea unor soluții legislative mai puțin intruzive, care să asigure respectarea principiilor de echitate, echilibru și imparțialitate în reflectarea alegerilor.

Cadrul normativ elaborat de Comisia Electorală Centrală

Potrivit art. 35 alin. (7) din Legea nr. 109/2024, în sarcina Comisiei Electorale Centrale a fost pusă activitatea de elaborare, după caz, ajustare și adoptare a actelor sale normative necesare pentru implementarea parțială a votului prin corespondență. La art. 5 alin. (3) al acesteia se prevede că procedurile electorale detaliate ce vizează securizarea votării, păstrarea și asigurarea integrității plicurilor cu buletinele de vot recepționate în perioada stabilită la alin. (2), dar și în afara acesteia, se stabilesc prin regulament aprobat de Comisia Electorală Centrală.

Având această obligație, Comisia a inițiat consultarea publică a proiectului de hotărâre „*Pentru aprobarea Regulamentului privind particularitățile organizării și implementării votului prin corespondență la scrutinele naționale*”. În scopul respectării art. 11 din Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și pct. 15 din Regulamentul cu privire la procedurile de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 967/2016, proiectul de hotărâre a fost publicat pe pagina web oficială a Comisiei Electorale Centrale www.cec.md, compartimentul „Cadrul normativ”, rubrica „Transparență decizională”, subrubrica „Procesul decizional”.¹⁴

După aceasta, Comisia a adoptat hotărârea nr. 2680 din 5 august 2024 „*Pentru aprobarea Regulamentului privind particularitățile organizării și implementării votului prin corespondență*”.¹⁵ Potrivit regulamentului, sunt detaliate procedurile electorale ce vizează înregistrarea prealabilă pentru votul prin corespondență, întocmirea listelor electorale și a materialelor electorale aferente exercitării votului prin corespondență, securizarea procesului de votare prin corespondență, transmiterea, recepționarea, păstrarea și asigurarea integrității materialelor electorale utilizate în cadrul procesului de votare prin corespondență, precum și procedurile de numărare, totalizare și centralizare a rezultatelor votării prin corespondență.

În ceea ce privește procedurile aferente implementării votului prin corespondență, Comisia a inițiat consultarea publică pentru încă 3 proiecte de hotărâri¹⁶:

➤ „Pentru aprobarea formularului „Instrucțiuni privind procedura de vot prin corespondență la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024””.

Scopul elaborării proiectului de hotărâre - stabilirea mecanismului de completare a buletinului de vot, precum și a procedurilor pentru returnarea plicurilor de către alegători prin intermediul oficiilor poștale sau al serviciilor de curierat.

➤ „Pentru aprobarea Instrucțiunii privind procedura de numărare, centralizare și afișare a rezultatelor votării prin corespondență”.

¹⁴ <https://a.cec.md/ro/procesul-decizional-3379.html>, poziția 21

¹⁵ https://a.cec.md/ro/pentru-aprobarea-regulamentului-privind-particularitatile-organizarii-si-impleme-2751_110558.html

¹⁶ <https://a.cec.md/ro/procesul-decizional-3379.html>, pozițiile 14, 15 și 22

Scopul elaborării proiectului de instrucțiune - stabilirea clară a mecanismului și procedurilor electorale, dezvoltarea prevederilor legale ce ar cuprinde reglementări despre numărarea, centralizarea și completarea procesului-verbal privind votul prin corespondență.

➤ „Pentru aprobarea Instrucțiunii privind identificarea de la distanță, prin mijloace digitale, a alegătorilor”.

Scopul elaborării proiectului de instrucțiune - necesitatea reglementării modului de identificare a alegătorilor care au solicitat să fie înregistrați pentru exercitarea votului prin corespondență, în vederea verificării identității și, după caz, confirmării cererii de înregistrare pentru votul prin corespondență.

În urma activităților demarate privind elaborarea cadrului normativ aferent, Comisia a aprobat instrucțiunile privind identificarea alegătorilor de la distanță prin mijloace digitale¹⁷, privind procedura de numărare, totalizare, centralizare și afișare a rezultatelor votării prin corespondență¹⁸ și privind procedura de vot prin corespondență la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024.¹⁹

Elaborarea și adoptarea cadrului normativ primar privind implementarea votului prin corespondență, organizarea și desfășurarea celor două scrutine naționale din 20 octombrie 2024, precum și rezultatele controlului de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională asupra prevederilor în materie electorală, au servit drept circumstanțe pentru realizarea activităților aferente aducerii în concordanță a actelor normative ale Comisiei.

Prin urmare, în temeiul art. 25 lit. c) din Codul electoral nr. 325/2022, inclusiv în scopul bunei organizări și desfășurări a referendumului republican constituțional, agenda Comisiei a fost completată prioritar cu activități ce au vizat identificarea actelor cu caracter normativ necesare a fi elaborate și/sau modificate.

Activitatea s-a desfășurat în corespundere cu prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectele de acte normative fiind consultate cu părțile interesate și plasate pe pagina web oficială pentru consultări publice la compartimentul „Cadrul normativ”, rubrica „Transparența decizională”, subrubrica „Procesul decizional / 2024”, de asemenea asigurată expertiza lor juridică și cea anticorupție.

Rezultatul activității de elaborare/modificare a cadrului normativ aferent organizării și desfășurării referendumului republican constituțional se prezintă mai jos în ordinea adoptării actelor normative și în funcție de categoria acestora.

Regulamente

Regulamentul privind înregistrarea prealabilă

[Hotărârea CEC nr. 2513 din 10.05.2024, în vigoare din 23.05.2024](#)

Obiectul de reglementare – procedura, termenele și condițiile de înregistrare prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot care în ziua alegerilor se vor afla în străinătate.

Înregistrarea prealabilă se efectuează doar în cazul alegerilor prezidențiale, parlamentare și referendumurilor republicane și reprezintă o procedură prin care cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot, care în ziua alegerilor se vor afla în străinătate, se înregistrează în prealabil și în mod benevol, prin intermediul paginii web oficiale administrate de CEC sau prin cerere scrisă, individuală sau în grup.

Scopul înregistrării prealabile este de a stabili numărul estimativ al alegătorilor care își exprimă intenția de a vota peste hotarele țării în ziua alegerilor în vederea constituirii unor secții de votare suplimentare în condițiile Regulamentului privind constituirea secțiilor de votare în străinătate, aprobat prin hotărâre a **Comisiei Electorale Centrale**.

[abrogată
HCEC nr.
1568 din
24.04.2018
„Pentru
aprobarea
Regulamentului
ui privind
înregistrarea
prealabilă”](#)

¹⁷ [HCEC nr. 2688 din 8 august 2024](#)

¹⁸ [HCEC nr. 2689 din 8 august 2024](#)

¹⁹ [HCEC nr. 2692 din 12 august 2024 \(anexa nr. 1\)](#)

În privința termenului pentru înregistrarea prealabilă, s-a stabilit că aceasta poate fi efectuată în intervalul dintre data publicării actului de stabilire a zilei de desfășurare a alegerilor și până la 45 de zile înainte de data la care acestea se vor desfășura. În cazul stabilirii turului doi și votării repetate se mențin înregistrările inițiale.

Totodată, potrivit regulamentului au fost stabilite condițiile de completare și semnare atât a formularului electronic, cât și a cererii scrise, aferente procedurii de înregistrare prealabilă.

Regulamentul cuprinde norme care reglementează și detaliază procedurile aferente înregistrării prealabile, atât cele efectuate prin intermediul cererilor scrise, individuale sau în grup, la CEC sau misiunile diplomatice/oficiile consulare, cât și cele solicitate prin intermediul aplicației electronice „Înregistrarea prealabilă”. Corespunzător, potrivit regulamentului, a fost stabilit modelul cererii scrise (în anexă), precum și descriși pașii pentru înregistrare prin intermediul aplicației. De asemenea, actul normativ stabilește cazurile în care înregistrarea prealabilă este respinsă.

Regulamentul privind constituirea secțiilor de votare peste hotare

Hotărârea CEC nr. 2542 din 28.05.2024, în vigoare din 20.06.2024

Obiectul de reglementare – particularitățile constituirii secțiilor de votare peste hotare, organizării și funcționării organelor electorale ierarhic inferioare, precum și particularitățile organizării și desfășurării votării cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot în străinătate, în cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumurilor republicane. Astfel, au fost definite noțiunile și expresiile: „țara gazdă”, „echipament electoral standardizat” și „informații relevante legate de votul în străinătate”. Potrivit regulamentului, din momentul stabilirii datei alegerilor, pe resursele informaționale ale CEC se publică periodic informații relevante legate de votul în străinătate, iar până la constituirea secțiilor de votare peste hotare se publică și informații despre numărul și posibilele locații ale secțiilor de votare din străinătate.

Regulamentul detaliază particularitățile și criteriile constituirii circumscripției electorale și consiliului electoral de circumscripție *distincte*, secțiilor de votare și a birourilor electorale ale secțiilor de votare în afara țării. De asemenea, sunt stabilite responsabilitățile autorităților publice implicate în acest proces.

Un capitol este dedicat asistenței logistice (infrastructura) ce se acordă pentru funcționarea secțiilor de votare și asigurării birourilor electorale din străinătate cu echipament electoral standardizat sau, după caz, cu echipamentul electoral de alt tip preluat/închiriat/procurat în țara gazdă. Regulamentul precizează aspectele privind durata votării, modalitatea de înscriere a alegătorilor în lista electorală suplimentară, actele de identitate în baza cărora poate fi exercitat dreptul de vot.

De asemenea, regulamentul detaliază procedura de numărare a voturilor, centralizarea rezultatelor votării și restituirea materialelor și documentelor electorale.

Regulamentul privind constituirea secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului

Hotărârea CEC nr. 2544 din 28.05.2024, în vigoare din 21.06.2024

Obiectul de reglementare – particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare, organelor electorale ierarhic inferioare, precum și ale organizării și desfășurării votării cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot domiciliați în localitățile din stânga Nistrului aflate provizoriu în afara controlului suveran al autorităților constituționale ale Republicii Moldova, în cazul alegerilor parlamentare, alegerilor prezidențiale și al referendumurilor republicane.

[abrogată
HCEC nr.
1732 din
03.07.2018
„Pentru
aprobarea
Regulamentul
ui cu privire
la votarea
cetățenilor
Republicii
Moldova
aflați peste
hotarele
țării”](#)

[abrogată
HCEC nr.
1567 din
24.04.2018
„Pentru
aprobarea
Regulamentul
ui privind
particularitățile](#)
[ile](#)

Regulamentul detaliază particularitățile constituirii circumscripției electorale și consiliului electoral de circumscripție *distincte*, organizarea secțiilor de votare și a birourilor electorale ale secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului. De asemenea, sunt stabilite responsabilitățile autorităților publice implicate în acest proces.

Regulamentul precizează aspectele privind durata votării, modalitatea de înscriere a alegătorilor în lista electorală suplimentară, actele de identitate în baza cărora poate fi exercitat dreptul de vot.

Potrivit regulamentului, cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot, domiciliați sau cu reședința temporară în localitățile din stânga Nistrului, își vor exercita dreptul de vot la oricare din secțiile de votare distincte. Domicilierea în localitățile din stânga Nistrului se confirmă prin mențiunea despre domiciliu sau reședința temporară în actul de identitate al titularului

De asemenea, regulamentul detaliază procedura de numărare a voturilor, centralizarea rezultatelor votării și restituirea materialelor și documentelor electorale.

[constituirii și funcționării secțiilor de votare pentru alegătorii Republicii Moldova domiciliați în unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului \(Transnistria\), municipiul Bender și unele localități ale raionului Căușeni](#)

Regulamentul privind particularitățile votării pe parcursul a două zile

[Hotărârea CEC nr. 2574 din 04.06.2024, în vigoare din 21.06.2024](#)

Obiectul de reglementare – procedurile electorale privind securizarea votării, păstrarea și asigurarea integrității buletinelor de vot utilizate și a celor neutilizate, regulile pentru asigurarea confidențialității informației din listele electorale cu privire la participarea alegătorilor la votare în cazul desfășurării alegerilor sau referendumurilor pe parcursul a două zile.

Regulamentul determină condițiile în care CEC poate stabili desfășurarea votării pe parcursul a două zile, actele normative în temeiul cărora se exercită activitatea biroului electoral al secției de votare, comunicarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale cu privire la votarea pe parcursul a două zile membrilor biroului electoral al secției de votare, instruirea acestora, listele electorale în baza cărora va avea loc votarea pe parcursul a două zile în secțiile de votare constituite pe teritoriul Republicii Moldova, în secțiile de votare din străinătate și cele organizate pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului.

De asemenea, regulamentul dezvoltă normele privind organizarea votării în prima zi de alegeri (ziua de sâmbătă) și în cea de-a doua zi de alegeri (ziua de duminică). De asemenea, conține prevederi despre răspunderea funcționarilor electorali pentru păstrarea și integritatea documentelor electorale și echipamentului electoral care se află în gestiunea lor, procedura de comunicare și constatare a pierderii/deteriorării acestora, interdicția de părăsire a localului secției de votare cu documentele electorale, echipamentul electoral sau ștampilele electorale, procedura de transmitere a documentelor și echipamentului electoral de către președintele biroului electoral al secției de votare consiliului electoral de circumscripție.

Regulamentul privind procedurile electorale în cazul suspendării votării

[Hotărârea CEC nr. 2657 din 30.07.2024, în vigoare din 08.08.2024](#)

Obiectul de reglementare – procedurile electorale ce vizează modul de păstrare a documentelor (materialelor) electorale (*buletinele de vot, listele electorale, documentele necesare asigurării desfășurării proceselor electorale completate (acte de predare-primire, procese-verbale, hotărâri, rapoarte)*) și a echipamentului electoral (*cabine și urne de vot, etichete de securitate, sigilii cu sistem de*

autoblocare, lupe speciale, plicuri șablon, rigle electorale, laptopuri și camere video) în caz de suspendare a votării, precum și întocmirea și transmiterea procesului-verbal cu privire la suspendarea votării.

Temeiul legal de aprobare a regulamentului rezidă în art. 76 alin. (4) din Codul electoral, potrivit căruia procedurile electorale ce vizează modul de păstrare a buletinelor de vot, a listelor și a documentației electorale, precum și întocmirea și transmiterea procesului-verbal în cazul suspendării votării se stabilesc prin regulament aprobat de CEC.

Totodată, regulamentul detaliază condițiile și modul de suspendare a votării, inclusiv particularitățile suspendării votării la alegerile locale, precum și procedura de transmitere și păstrare a documentelor (materialelor) electorale și a echipamentului electoral la alegerile locale în cazul imposibilității reluării votării timp de 2 ore, răspunderea juridică a funcționarilor electorali pentru păstrarea și integritatea documentelor electorale și echipamentului electoral care se află în gestiunea lor.

Prin aceeași hotărâre, a fost modificat pct. 76 al Regulamentului de activitate al biroului electoral al secției de votare, aprobat prin HCEC nr. 1101/2023, prin înlocuirea sintagmei „regulamentul privind particularitățile votării pe parcursul a două zile” cu sintagma „regulamentul privind procedurile electorale în cazul suspendării votării”.

Regulamentul privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media Hotărârea CEC nr. 1137 din 28.07.2023, în vigoare din 04.08.2023

[modificat
prin HCEC
nr. 2658 din
30.07.2024](#)

Obiectul de reglementare al modificărilor operate – în principal, punerea în aplicare a Hotărârii Curții Constituționale nr. 16/2024 privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 90 alin. (2) din Codul electoral.

În acest sens, regulamentul a fost completat cu noi prevederi, potrivit cărora grupurile de inițiativă, concurenții electorali (candidații în alegeri), participanții la referendum, reprezentanții și persoanele de încredere ale acestora, prin deviere de la declarația politicii editoriale pot avea intervenții directe sau indirecte în serviciile media audiovizuale și pot fi vizați de terți în alte programe audiovizuale decât cele cu caracter electoral, stabilite expres în declarațiile politicilor editoriale cu respectarea principiilor și garanțiilor stabilite la art. 89 alin. (2) și alin. (5) din Codul electoral nr.325/2022.

În același timp, potrivit redacției revăzute a pct. 46 din regulament, în perioada electorală programele cu caracter electoral prevăzute la art. 90 alin. (2) lit. a) și b) din Codul electoral nu pot fi difuzate în cadrul a două sau mai multor servicii media audiovizuale, iar cele de la lit. d) pot fi difuzate în cadrul a două sau mai multor servicii media audiovizuale, dacă acest fapt este indicat în declarația privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor și sunt organizate în comun de două sau mai multe servicii media audiovizuale.

De asemenea, în cazul în care perioadele electorale pentru orice tip de scrutin, inclusiv referendumuri, se suprapun în timp, total sau parțial, furnizorii de servicii media prevăd în declarație reflectarea alegerilor astfel, încât publicul țintă să poată distinge cu ușurință cărui tip de scrutin îi sunt dedicate programele cu caracter electoral.

Prin ajustările incluse au fost determinate condițiile în prezența cărora emisiunile difuzate se atribuie la categoria celor de informare electorală (pct. 39¹).

Totodată, potrivit modificărilor aprobate au fost clarificate și detaliate particularitățile de organizare și desfășurare a dezbaterilor electorale.

Regulamentul privind modul de furnizare, distribuire și difuzare a publicității politice, electorale și a mesajelor de interes public

Hotărârea nr. 1155 din 04.08.2023, în vigoare din 11.08.2023

Obiectul de reglementare al modificărilor operate – în principal, necesitatea ajustării prevederilor regulamentului în contextul adoptării Legii nr. 1 din 18 ianuarie 2024 privind modificarea unor acte normative. Astfel, prin legea menționată s-au adoptat un șir de modificări la Codul electoral nr. 325/2022, inclusiv la art. 54 alin. (10) ce reglementează condițiile și modul de susținere financiară a grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale.

Corespunzător a fost ajustată redacția pct. 30 și 60 din regulament, fiind extins termenul de la „5 zile” la „7 zile” de la începerea perioadei electorale, pentru difuzorii de publicitate proprietari sau gestionari ai dispozitivelor de publicitate fixă sau mobilă care sunt obligați să dea publicității condițiile în care oferă spațiu publicitar și alte servicii conexe concurenților electorali, participanților la referendum sau grupurilor de inițiativă.

De asemenea, modificarea regulamentului a vizat includerea de noi reglementări privind criteriile de calificare a publicității preelectorale.

Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice

Hotărârea CEC nr.1102 din 21.06.2023, în vigoare din 11.07.2023

Obiectul de reglementare al modificărilor operate – introducerea noțiunilor precum „ajutor social”, „cont bancar special”, „sisteme de plăți” și „terminal POS”. De asemenea, regulamentul a fost completat cu anumite puncte noi, prin care este introdusă posibilitatea pentru partidele politice de a primi și accepta cotizații și donații folosind terminale POS interconectate la contul bancar al partidului politic și instrumentului de plăți. Despre utilizarea terminalelor POS partidul trebuie să notifice acest fapt Comisiei Electorale Centrale. Fiecare terminal POS este însoțit de un registru special, conform modelelor stabilite în prezentul regulament, în care persoana responsabilă desemnată prin act intern (ordin, decizie) pentru gestionarea dispozitivului înscrie datele privind cotizațiile și donațiile încasate. În cazul utilizării instrumentului de plăți, partidul politic urmează să respecte limitele generale ale plafoanelor stabilite de lege pentru donații prin virament. Datele privind cotizații și donatorii vor fi înscrise în registrele prevăzute de prezentul regulament, cu anexarea extraselor din contul aplicației.

Dacă persoana fizică va oferi donația în numerar direct la sediul instituției bancare, declarația privind donația în numerar și acceptarea mijloacelor financiare nu se va completa.

În exercitarea atribuțiilor de supraveghere și control, Comisia Electorală Centrală va utiliza în mod prioritar procedura notificării persoanelor responsabile din cadrul partidelor politice prin intermediul adresei electronice ale acestora.

De asemenea, în cazul în care donatorul nu a înregistrat venituri pentru anul calendaristic precedent celui în care efectuează donația, acesta nu poate efectua donații unui sau mai multor partide politice.

Regulamentul a fost completat cu o nouă anexă nr. 4¹ care stabilește modelul Declarației pe propria răspundere privind lipsa restricțiilor prevăzute la art. 26 alin. (6) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice, ce urmează a fi prezentat de persoanele juridice.

Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale

Hotărârea CEC nr. 1185 din 18.08.2023, în vigoare din 05.09.2023

[modificat prin HCEC nr. 2671 din 02.08.2024](#)

și

[HCEC nr. 2716 din 20.08.2024](#)

[modificat prin HCEC nr. 2672 din 02.08.2024](#)

[modificat prin HCEC](#)

Obiectul de reglementare al modificărilor operate – introducerea noțiunilor precum „ajutor social”, „cont bancar special”, „sisteme de plăți” și „terminal POS”.

La fel, potrivit amendamentelor la regulamentul a fost instituită posibilitatea de utilizare a sistemelor de plăți electronice și terminalelor POS în cadrul campaniilor electorale în condiții similare celor prevăzute în Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice. În context, a fost stabilită oportunitatea utilizării unui cont bancar special în cazul în care plățile cu destinație specială nu pot fi efectuate direct prin intermediul contului cu mențiunea „Fond electoral”. În aceste condiții, băncile în care sunt deschise astfel de conturi bancare vor informa zilnic organul electoral despre toate operațiunile de plăți efectuate.

De asemenea, în condițiile pct. 15 sbp. 6) din regulamentul, a fost inclusă obligația întocmirii și prezentării declarației privind nedeschiderea contului „Fond electoral” și nerealizarea veniturilor și cheltuielilor în campania electorală, conform modelului prevăzut în anexa nr. 8.

Toate serviciile profesionale și/sau care necesită studii și abilități speciale ale membrilor partidului politic oferite competitorului electoral, inclusiv participarea acestora la prestarea de activități organizate și desfășurate de către competitorul electoral, vor fi înscrise ca activități de voluntariat în anexa nr. 4 din regulamentul.

Potrivit intervențiilor la regulamentul, a fost precizat că, în cazul candidatului independent care este în imposibilitate să desemneze o persoană responsabilă de finanțe (trezorier) în vederea depunerii raportului privind finanțarea campaniei electorale, acesta poate fi semnat doar de candidatul independent.

La fel, Comisia și consiliile electorale de circumscripție în procesul exercitării atribuțiilor de supraveghere și control vor utiliza în mod prioritar procedura notificării subiecților electorali prin intermediul adresei electronice ale acestora.

Similar modificărilor operate la Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, și în acest act normativ a fost instituită regula potrivit căreia, în cazul în care nu a înregistrat venituri pentru anul calendaristic precedent celui în care efectuează donația, donatorul nu poate efectua donații unui sau mai multor grupuri de inițiativă, concurenți electorali și/sau participanți la referendum.

De asemenea, ajustările operate au clarificat anumite particularități de completare a rubricilor din rapoartele privind finanțarea grupurilor de inițiativă / campaniilor electorale, conform anexelor 5 și 6 la regulamentul. De menționat și faptul că, potrivit modificărilor, a fost specificată în mod exhaustiv „ziua” pentru prezentarea rapoartelor privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniei electorale, și anume depunerea acestora în ziua de luni, pentru întreaga săptămână de raportare precedentă (începând cu ziua de luni, ora 0:00:00, până la sfârșitul zilei de duminică, ora 23:59:59). Mai mult, în cazul în care raportul privind finanțarea grupului de inițiativă / campaniei electorale este incomplet sau neclar, Comisia Electorală Centrală sau consiliul electoral de circumscripție va avea dreptul să solicite date și/sau copiile de pe documentele primare aferente veniturilor obținute și cheltuielilor operate, extrasele bancare privind rulajul din contul aferent perioadei de raportare, iar acestea vor trebui să fie prezentate în termenul indicat, dar nu mai târziu de 48 de ore din momentul solicitării.

Regulamentul privind particularitățile organizării și implementării votului prin corespondență

[Hotărârea CEC nr. 2680 din 05.08.2024, în vigoare din 09.08.2024](#)

Obiectul de reglementare – procedurile electorale ce vizează înregistrarea prealabilă pentru votul prin corespondență, întocmirea listelor electorale și a materialelor electorale aferente exercitării votului prin corespondență, securizarea procesului de

votare prin corespondență, transmiterea, recepționarea, păstrarea și asigurarea integrității materialelor electorale utilizate în cadrul procesului de votare prin corespondență, precum și procedurile de numărare, totalizare și centralizare a rezultatelor votării prin corespondență.

Detalii suplimentare sunt reflectate în conținutul prezentului capitol.

Regulamentul privind Registrul funcționarilor electorali

Hotărârea CEC nr. 1184 din 18.08.2023, în vigoare din 06.09.2023

Obiectul de reglementare al modificărilor operate – revizuirea prevederilor în sensul procesării datelor privind numărul, data eliberării și perioada de valabilitate a certificatului de calificare care confirmă formarea/specializarea în domeniul electoral.

[modificat prin HCEC nr. 2716 din 20.08.2024](#)

Regulamentul cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități

Hotărârea nr. 1187 din 22.08.2023, în vigoare din 14.09.2023

Obiectul de reglementare al modificărilor operate – revizuirea modelului chestionarului privind evaluarea gradului de accesibilitate al sediului secției de votare, conform anexei la regulament

[modificat prin HCEC nr. 2716 din 20.08.2024](#)

Total - 12

Aprobate / expuse într-o nouă redacție - 6

modificate - 6

Instrucțiuni

Instrucțiunea privind identificarea alegătorilor de la distanță prin mijloace digitale

[Hotărârea CEC nr. 2688 din 08.08.2024, în vigoare din 15.08.2024](#)

Obiectul de reglementare – modul de identificare a alegătorilor care au solicitat să fie înregistrați pentru exercitarea votului prin corespondență, în vederea verificării identității și, după caz, confirmării cererii de înregistrare pentru votul prin corespondență.

Instrucțiunea privind procedura de numărare, totalizare, centralizare și afișare a rezultatelor votării prin corespondență

[Hotărârea CEC nr. 2689 din 08.08.2024, în vigoare din 22.08.2024](#)

Obiectul de reglementare – procedura de numărare, totalizare, centralizare și afișare a rezultatelor votului prin corespondență, precum și procedura de sistematizare și transmitere a documentelor (materialelor) și echipamentului electoral după totalizarea voturilor prin corespondență. Prevederile prezentei instrucțiuni se aplică de către organele electorale cu atribuții privind organizarea și implementarea votului prin corespondență: Comisia Electorală Centrală, consiliul electoral de circumscripție pentru secțiile de votare din străinătate și birourile electorale ale secțiilor de votare pentru votul prin corespondență.

Instrucțiuni privind procedura de vot prin corespondență la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 [Hotărârea CEC nr. 2692 din 12.08.2024, în vigoare din 12.08.2024](#)

Obiectul de reglementare – procedura de completare de către alegător a buletinelor de vot prin corespondență, modalitatea de sigilare, expediere a plicurilor cu materialele pentru votarea prin corespondență.

Suplimentar activității de elaborare/ajustare a cadrului normativ, activitatea organelor electorale și a subiecților electorali (participanții la referendum, persoanele de încredere a participanților, reprezentanții participanților), a observatorilor este reglementată de actele normative adoptate de Comisie în anul 2023 prin hotărârile nr. 1098/2023, 1100/2023, 1101/2023, 1129/2023, 1130/2023, 1195/2023 și 1201/2023. Actele normative sunt plasate pe pagina web oficială a Comisiei la directoriul <https://a.cec.md/ro/regulamente-3155.html>.

Având în vedere specificul de organizare a două scrutine naționale concomitent, Comisia a calificat judicios de a clarifica mai multe aspecte aferente acestui proces în scopul uniformizării procedurilor electorale. Chiar în debutul perioadei electorale, Comisia a adoptat hotărârea²⁰ nr. 2692 din 12 august 2024 privind unele particularități de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024. Potrivit acesteia, Comisia a venit cu precizări privind modul de exercitare a dreptului de vot în cadrul acestor scrutine, în privința procedurilor și documentelor electorale aplicabile, precum și detalieri privind condițiile și modul de finanțare a grupurilor de inițiativă și a concurenților electorali.

Din aceleași raționamente, potrivit pct. 2 sbp. 2.1 din hotărârea menționată, Comisia a stabilit utilizarea aceluiași liste electorale, care cuprind inclusiv rubricile în care alegătorul își va înscrie semnătura pentru fiecare buletin de vot primit. Lista electorală va cuprinde mențiuni separate privind numărul total de buletine de vot eliberate pentru fiecare tip de scrutin, conform anexelor nr. 2-8 la hotărârea nr. 2692/2024.

În scopul unei reflectări echitabile, echilibrate și imparțiale a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, Comisia a stabilit anumite particularități ale modului de reflectare în mass-media a scrutinelor organizate, adoptând în acest sens hotărârea²¹ nr. 2660 din 31 iulie 2024.

Revenind la tematica prezentului capitol, menționăm că sediul materiei pentru referendum este reprezentat de Codul electoral nr. 325/2022, iar aferent acestuia și în corelație, procesului electoral îi pot fi aplicabile prevederi ale altor acte normative: [Codul administrativ nr. 116/2018](#), [Codul serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018](#), [Codul penal nr. 985/2002](#), [Codul contravențional nr. 218/2008](#), [Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate](#), [Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare](#), [Legea nr. 101/2008 cu privire la Concepția Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri”](#), [Legea nr. 26/2008 privind întrunirile](#), [Legea nr. 294/2007 privind partidele politice](#), [Legea nr. 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte](#).

Trebuie spus că unele dintre actele menționate supra, ale căror prevederi cărora au fost aplicate în cadrul referendumului, au fost supuse modificărilor.

Relativ recent a fost amendat Codul contravențional nr. 218/2008, fiind inclusă o nouă componență de contravenție, și anume cea de *corupere electorală pasivă*²². În acest sens s-a introdus art. 47¹, potrivit căruia se sancționează cu amendă contravențională faptele ilicite de pretindere, acceptare sau primire, personal sau prin mijlocitor, de către un alegător a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, în scopul exercitării sau al neexercitării unor drepturi electorale în cadrul alegerilor, inclusiv al alegerilor regionale, *dacă fapta nu constituie infracțiune*.

Așa cum se deduce din conținutul normei citate, comparativ cu fapta infracțională stabilită la art. 181¹ din Codul penal nr.985/2002, componența de contravenție vizează forma pasivă de corupere electorală, astfel că subiecții pasibili de răspundere contravențională în acest caz sunt alegătorii – „beneficiarii” actelor de corupere. Evident că pentru determinarea vinovăției este important de constatat manifestarea acțiunilor de pretindere, acceptare sau primire de către alegători a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă.

²⁰ https://a.cec.md/ro/privind-unele-particularitati-de-organizare-si-desfasurare-a-alegerilor-pentru-2751_110600.html

²¹ https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-particularitatile-reflectarii-in-mass-media-a-alegerilor-2751_110539.html

²² [Legea nr. 230 din 31 iulie 2024 pentru modificarea unor acte normative](#)

Același articol stabilește că sub incidența bunurilor menționate la alin. (1) nu cad cele indicate la art.181¹ alin.(3) din Codul penal nr.985/2002, mai exact materiale și obiecte de agitație electorală, achitate din fondul electoral, ce poartă numele și prenumele candidatului, respectiv denumirea partidului politic, semne sau simboluri ale concurenților electorali, precum: afișe, pliante, cărți poștale, calendare, caiete, ilustrate, pixuri, brichete, cutii de chibrituri, insigne, ecusoane, CD-uri, DVD-uri, suporturi de stocare USB, fanioane, steaguri, cărți, pungi, tricouri, chipiuri, eșarfe, fulare, a căror valoare pentru o unitate nu depășește două unități convenționale.

De asemenea, alin. (3) al articolului instituie condițiile liberării de răspundere contravențională în cazul săvârșirii faptei ilicite de corupere electorală pasivă. Astfel, persoana care a săvârșit fapta prevăzută la art. 47¹ alin.(1) este liberată de răspundere contravențională dacă s-a autodenunțat și/sau a contribuit activ la descoperirea ori la contracararea săvârșirii faptei de corupere electorală.

Totuși, la o primă analiză a conținutului normei se reține că faptele ilicite de corupere electorală pasivă urmează a fi calificate drept componente de contravenție în condițiile în care acestea nu constituie infracțiune. În același timp, se observă că la etapa de intervenție legislativă a Codului contravențional legea penală nu a fost supusă amendărilor, respectiv nu conține prevederi care să incrimineze faptele de corupere electorală pasivă. Prin urmare, cadrul legal stabilit nu oferă criteriile de delimitare a faptelor contravenționale de cele infracționale în partea ce ține de coruperea electorală pasivă. Presupunem că această omisiune legislativă va fi remediată cât mai curând.

Cu referire la noutatea legislativă menționată, competența de constatare și examinare a faptelor contravenționale de la art. 47¹ a fost atribuită Centrului Național Anticorupție în condițiile art. 401 din Codul contravențional.

În ceea ce privește modificările legii contravenționale, amintim că Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 109 din 26 aprilie 2024 privind implementarea parțială a votului prin corespondență. Potrivit art. 36 al acesteia, au fost ajustate prevederile art. 49 din Codul contravențional, intitulat „Împiedicarea activității organului electoral și periclitarea procesului de votare”. Necesitatea acestei intervenții se datorează implementării metodei alternative de vot, care presupune o procedură distinctă de completare a buletinului de vot, respectiv de exercitare a dreptului electoral. Această procedură se realizează în mod distinct față de metoda clasică efectuată în cadrul unui biroului electoral constituit în acest sens. În aceste condiții, a fost necesară revizuirea componenteii faptei contravenționale stabilite la art. 49 din cod prin includerea alături de acțiunile de „scoatere neautorizată a buletinului înmănat pentru votare din localul secției de votare” și a celor de „transmitere de către alegător a buletinului de vot unei persoane terțe”.

Competența de constatare și examinare a faptelor contravenționale de la art. 49 rămâne atribuită Ministerului Afacerilor Interne în condițiile art. 400 din Codul contravențional.

Vizavi de legea penală, precizăm că prevederile privind incriminarea faptelor infracționale contra drepturilor constituționale ale cetățenilor nu au suferit modificări majore după ultimul scrutin național desfășurat în toamna anului 2023. În acest sens, a fost revăzută doar redacția art. 181 alin. (1) lit. e) din Codul penal nr. 985/2002, în temeiul Legii nr. 136/2024 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și a Codului contravențional)²³, precum și completat art. 181¹ cu un nou alineat, (6), care instituie condițiile liberării de răspundere penală în cazul săvârșirii acțiunilor prevăzute la alin. (1) sau (5) din același articol în calitate de complice²⁴.

Documente cu caracter de îndrumare în domeniul electoral

Alături de atribuțiile stabilite la art. 25 – 27 din Codul electoral nr. 325/2022, Comisia Electorală Centrală elaborează documente cu caracter de îndrumare (formulare, ghiduri, norme metodologice), în scopul asistenței activității subiecților implicați în procesul electoral și aplicării uniforme a procedurilor electorale.

În contextul demarării și desfășurării propriu-zise a acțiunilor dedicate organizării scrutinelor naționale din toamna acestui an, Comisia Electorală Centrală a revăzut recomandările sale anterioare în materie de prevenire și combatere a utilizării resurselor administrative. În această ordine de idei, Comisia a elaborat într-o nouă versiune (a II-a) *Linii directoare în materie de prevenire și combatere a utilizării*

²³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143519&lang=ro

²⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140196&lang=ro

*resurselor administrative*²⁵. Documentul este destinat organelor electorale și tuturor actorilor implicați în procesele electorale (partide politice, blocuri electorale, grupuri de inițiativă, candidați la funcții electivă, funcționari, autorități publice, instituții și organizații de stat, instituții mass-media etc.) pentru aplicare în perioada electorală, în vederea prevenirii și combaterii utilizării resurselor administrative în scopuri electorale.

Complementar, pe parcursul perioadei electorale a alegerilor prezidențiale și referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, Comisia a pus la dispoziție un alt document - Îndrumarul privind instrumentele de prevenire a fraudei și corupției electorale în cadrul proceselor electorale²⁶. Îndrumarul este adresat spre familiarizare și aplicare funcționarilor electorali, reprezentanților (funcționari) din cadrul organelor de drept, concurenților electorali, partidelor politice, precum și altor subiecți implicați în procesul electoral, atât în materie de contracarare a faptelor de corupere electorală, cât și de valorificare a instrumentelor de prevenire a fenomenului de fraudă electorală, inclusiv de conștientizare a consecințelor juridice ce pot interveni în cazul adoptării unui comportament fraudulos.

Scopul documentului este acela de a oferi suport informațional destinatarilor acestuia privind identificarea faptelor ilicite în materie de corupere electorală, observarea comportamentului fraudulos la o etapă incipientă de manifestare, inclusiv familiarizarea cu instrumentele de prevenire și contracarare a unor asemenea fapte și manifestări. Îndrumarul tratează fenomenul de fraudă electorală prin prisma reglementărilor cadrului normativ în domeniu, precum și a concluziilor și observațiilor formulate în standardele internaționale, dar și în literatura de specialitate. În același timp, conținutul documentului vine să detalieze particularitățile și elementele specifice ale faptei ilicite de corupere electorală ca o formă de manifestare a fraudei electorale.

În scopul aplicării uniforme a prevederilor legislației electorale, Comisia a continuat practica emiterii circularelor dedicate unor proceduri particulare. În acest sens, la data de 16 septembrie 2024, Comisia a emis circulara nr. CEC-8/5911 privind condițiile de organizare a întrunirilor electorale²⁷. Potrivit acestui document, au fost clarificate aspectele privind modul și condițiile de efectuare a agitației electorale în cadrul adunărilor, mitingurilor, întâlnirilor cu alegătorii, prin intermediul mass-media, prin expunerea de afișe electorale sau prin intermediul altor forme de comunicare.

În acest sens, au fost clarificate aspectele privind drepturile și obligațiile solicitanților care intenționează să organizeze întruniri electorale, precum și responsabilitățile autorităților publice locale. De asemenea, circulara stabilește condițiile de organizare a întrunirilor cu alegătorii în incinta instituțiilor publice, precum școli, grădinițe, spitale etc.

Având în vedere faptul organizării concomitente a două scrutine naționale, Comisia a identificat necesitatea de a clarifica detaliile participării la votare în aceste condiții, prin emiterea circularii²⁸ nr. CEC-8/6296 din 16 octombrie 2024. Potrivit acesteia, Comisia a venit cu unele concretizări privind modul de exercitare a dreptului de vot în secția de votare la aceste alegeri, fiind descrise pe pași acțiunile alegătorului și ale biroului electoral în ziua votării la secția de votare. Circulara s-a referit la modul de înregistrare a participării alegătorului la votare în modulul „Prezența la vot” al SIAS „Alegeri”, procedura de înscriere a alegătorului în lista electorală suplimentară, semnarea de către acesta în lista electorală a faptului primirii buletinului/buletinelor de vot, procedura de exercitare a dreptului de vot prin aplicarea ștampilei „Votat” în buletinul de vot corespunzător. De asemenea, s-a detaliat cum procedează alegătorul care decide să își exprime opțiunea de vot numai pentru un scrutin.

Din aceleași raționamente, și anume al specificului organizării concomitente a două scrutine naționale, a fost necesară explicarea prevederilor aplicabile procedurii de desemnare și confirmare a reprezentanților concurenților electorali și, respectiv, a participanților la referendum în cadrul organelor electorale. În aceste condiții, Comisia a venit cu precizările aferente prin emiterea circularii²⁹ nr. CEC-8/6297 din 16 octombrie 2024.

²⁵[https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Linii%20directoare%20Resurse%20administrative%20in%20procesele%20electorale%202024\(1\).pdf](https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Linii%20directoare%20Resurse%20administrative%20in%20procesele%20electorale%202024(1).pdf)

²⁶[https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/%C3%8E%20ndrumar%20privind%20instrumentele%20de%20prevenire%20a%20fraudei%20C8%99i%20corup%C8%9Biei%20electorale%20C3%AEn%20cadrul%20proceselor%20electorale\(1\).pdf](https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/%C3%8E%20ndrumar%20privind%20instrumentele%20de%20prevenire%20a%20fraudei%20C8%99i%20corup%C8%9Biei%20electorale%20C3%AEn%20cadrul%20proceselor%20electorale(1).pdf)

²⁷ <https://anticamera.cec.md/Files/OutputSite/b3888c54-6a5b-4247-9fa6-02cd482eba62.pdf>

²⁸ <https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Alegeri%20preziden%C8%9Biale%202024/Circulare/6296s.pdf>

²⁹ <https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Alegeri%20preziden%C8%9Biale%202024/Circulare/6297s.pdf>

Cu referire la **proiectul de Lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova** supus referendumului în baza Hotărârii Parlamentului nr. 121 din 16 mai 2024 privind desfășurarea referendumului republican constituțional, notăm că acesta a fost avizat de Curtea Constituțională.

Respectiv, în Avizul³⁰ adoptat nr. 1 din 16 aprilie 2024, Înalta Curte a statuat conformitatea proiectului de lege cu art. 63 alin. (3), 141 alin. (1) lit. b), 142 din Constituția Republicii Moldova.

³⁰ <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=avize&docid=79&l=ro>

CAPITOLUL 2. ÎNREGISTRAREA PARTICIPANȚILOR LA REFERENDUMUL REPUBLICAN CONSTITUȚIONAL

În temeiul prevederilor art. 27 lit. g), 32, 64, 200 din Codul electoral nr. 325/2022, Comisia Electorală Centrală (hotărârea nr. 2648 din 26 iulie 2024) a dat publicității, în baza informației prezentate de Agenția Servicii Publice, lista partidelor politice care, potrivit statutelor acestora, au dreptul să participe la alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 (în total 64 de partide politice).

În conformitate cu prevederile art. 200 din Codul electoral și pct. 8 și 9 din Regulamentul privind particularitățile de înregistrare a participanților la referendum, aprobat prin hotărârea CEC nr. 1201 din 29 august 2023, pentru a fi înregistrate în calitate de participanți la referendum, partidele politice și blocurile electorale depun la CEC, însă nu mai devreme de 60 și nu mai târziu de 30 de zile înainte de ziua votării, cererea privind înregistrarea în calitate de participant la referendum, însoțită de următoarele documente:

- 1) procesul-verbal al ședinței organului abilitat conform normelor statutare/acordului de constituire privind participarea la referendumul republican;
- 2) declarația privind opțiunea aleasă la referendum: „DA” sau „NU”;
- 3) copia de pe statutul partidului politic, cu toate modificările și completările, înregistrat de Agenția Servicii Publice și extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice – în cazul partidelor politice;
- 4) după caz, cererea privind confirmarea reprezentantului participantului la referendum;
- 5) după caz, cererea privind confirmarea persoanei responsabile de finanțe (trezorier).

În vederea aplicării prevederilor pct. 25 și 42 din Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobat prin hotărârea CEC nr. 2633 din 16 iulie 2024, Comisia a aprobat hotărârea CEC nr. 2640 din 19 iulie 2024 „Cu privire la stabilirea locului și timpului recepționării documentelor pentru înregistrarea blocurilor electorale la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024” și hotărârea nr. 2708 din 16 august 2024 „Cu privire la stabilirea locului și timpului recepționării documentelor pentru înregistrarea în calitate de participant la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024”.

Astfel, în perioada de referință la Comisie au fost depuse două cereri de înregistrare a blocului electoral pentru participare la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 și, respectiv, au fost adoptate două hotărâri CEC în acest sens:

1) nr. 2687 din 7 august 2024 „Cu privire la cererea de înregistrare a Blocului electoral „VICTORIE - ПОБЕДА” pentru participare la referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024” prin care a fost refuzată înregistrarea Blocului electoral „VICTORIE - ПОБЕДА” în calitate de participant la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024. Decizia de constituire a blocului electoral a fost luată de către Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”, Partidul Politic Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei, Partidul Politic „ȘANSĂ” și Partidul Politic „VICTORIE”;

2) nr. 2715 din 16 august 2024 „Cu privire la cererea de înregistrare a Blocului Electoral „ÎMPREUNĂ” pentru participare la referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024”, prin care respectivul bloc a fost înregistrat. Partidele constituente ale blocului electoral sunt Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „PARTIDUL SCHIMBĂRII” și Partidul Politic Liga Orașelor și Comunelor.

În conformitate cu reglementările conținute în Titlul VI „Referendumul”, Capitolul XIV „Referendumul republican” din Codul electoral nr. 325/2022 și prevederile Regulamentului privind particularitățile de înregistrare a participanților la referendum, Comisia Electorală Centrală a înregistrat 15 participanți la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, după cum urmează:

Nr. d/o	Participantul la referendum	Opțiunea	Hotărârea de înregistrare
1.	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	NU	<u>nr. 2723 din 23.08.2024</u>
2.	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	DA	<u>nr. 2755 din 29.08.2024</u>
3.	Partidul Politic MIȘCAREA RESPECT MOLDOVA	DA	<u>nr. 2759 din 31.08.2024</u>
4.	Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa	DA	<u>nr. 2803 din 02.09.2024</u>
5.	Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”	NU	<u>nr. 2823 din 06.09.2024</u>
6.	Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare	DA	<u>nr. 2844 din 12.09.2024</u>
7.	Blocul Electoral „ÎMPREUNĂ”	DA	<u>nr. 2845 din 12.09.2024</u>
8.	Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”	DA	<u>nr. 2846 din 12.09.2024</u>
9.	Partidul Politic Mișcarea Alternativa Națională	DA	<u>nr. 2873 din 16.09.2024</u>
10.	Partidul Politic „Democrația Acasă”	DA	<u>nr. 2905 din 19.09.2024</u>
11.	Partidul Politic ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR	DA	<u>nr. 2914 din 21.09.2024</u>
12.	Partidul Politic „NOI”	DA	<u>nr. 2927 din 23.09.2024</u>
13.	Partidul Reîntregirii Naționale „ACASĂ”	DA	<u>nr. 2928 din 23.09.2024</u>
14.	Partidul Politic Partidul Social Democrat European	DA	<u>nr. 2929 din 23.09.2024</u>
15.	Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI”	DA	<u>nr. 2945 din 24.09.2024</u>

Totodată, în perioada de referință a fost refuzată înregistrarea sau anulată înregistrarea în calitate de participant la referendumul republican constituțional a partidelor politice, după cum urmează:

1) Prin hotărârea CEC nr. 2829 din 7 septembrie 2024, a fost înregistrat în calitate de participant la referendum Partidul Politic „ȘANSĂ” cu opțiunea „NU”. Ulterior, prin decizia Curții de Apel Bălți din 11 septembrie 2024 (dosarul nr. 2ac-126/24 (2-24052436-03-2ac-30082024)) activitatea Partidului Politic „ȘANSĂ” a fost limitată pe un termen de 3 (trei) luni. În vederea executării deciziei în cauză, Comisia a adoptat hotărârea nr. 2864 din 14 septembrie 2024, prin care a revocat hotărârea nr. 2829/2024 „Cu privire la cererea de înregistrare a Partidului Politic „ȘANSĂ” în calitate de participant la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024”;

2) Prin hotărârea CEC nr. 2830 din 7 septembrie 2024, a fost refuzată înregistrarea Partidului Politic Partidul Social Democrat European în calitate de participant la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, din motivul lipsei cvorumului necesar pentru a declara ședința

Consiliului Politic Național al Partidului Politic Partidul Social Democrat European din 21 august 2024 deliberativă, conform pct. 59 alin. (4) din Statutul partidului în cauză;

3) Prin hotărârea CEC nr. 2913 din 21 septembrie 2024, a fost refuzată înregistrarea Partidului Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE” în calitate de participant la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, din motivul nerespectării procedurii de luare a deciziei de a participa la campania electorală pentru referendum conform normelor statutare ale partidului, întrucât decizia a fost luată de un organ al partidului politic fără atribuții în acest sens;

4) Prin hotărârea CEC nr. 2930 din 23 septembrie 2024, a fost refuzată înregistrarea Partidului Politic „VICTORIE” în calitate de participant la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, din motivul că acesta, prin solicitarea respectivă, de facto, a urmărit scopul ascuns de a legaliza promovarea opțiunii politice prin intermediul unui bloc electoral camuflat și neînregistrat oficial, fapt ce contravine principiilor de transparență și corectitudine ale procesului electoral, așa cum sunt prevăzute de cadrul legal.

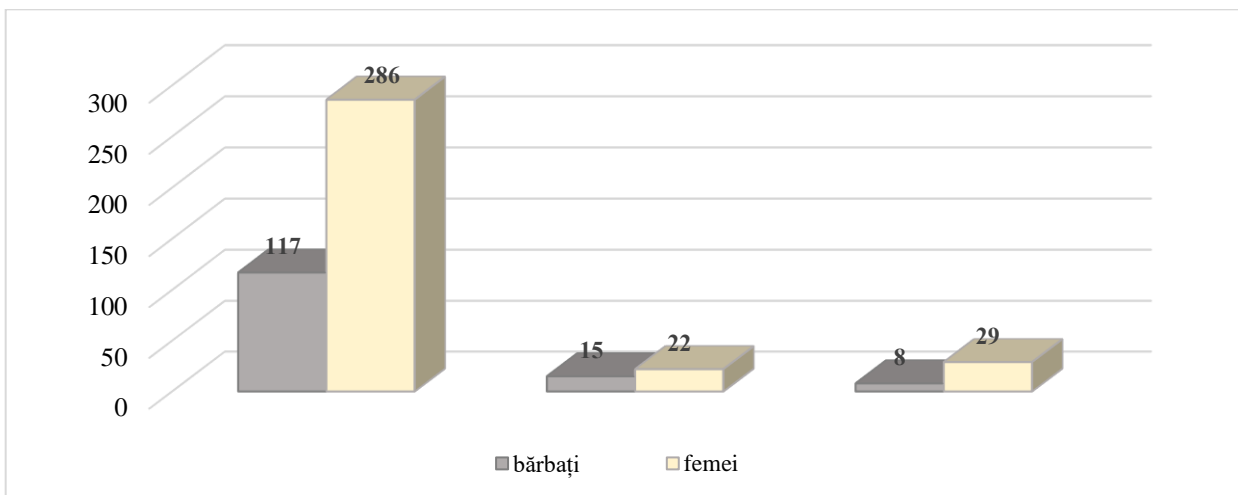
CAPITOLUL 3. CONSTITUIREA CIRCUMSCRIPTIILOR ELECTORALE, SECȚIILOR DE VOTARE ȘI A ORGANELOR ELECTORALE IERARHIC INFERIOARE

Particularitățile constituirii și funcționării circumscripțiilor electorale și a consiliilor electorale de circumscripție sunt prevăzute în Secțiunea a 2-a a Codului electoral nr. 325/2022, iar particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare și a birourilor electorale ale secțiilor de votare în Secțiunea a 3-a (cu precădere în art. 38).

Prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 904 din 31 ianuarie 2023, au fost constituite circumscripțiile electorale de nivelul al doilea permanente, ale căror hotare corespund hotarelor unităților administrativ-teritoriale, prevăzute de Legea nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova. Hotarele circumscripțiilor electorale nr. 1, 2, 4 – 36 corespund hotarelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea ale Republicii Moldova, prevăzute de Legea nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, cu modificările ulterioare. Circumscripțiile electorale pentru localitățile din stânga Nistrului și pentru secțiile de votare constituite în străinătate se echivalează cu circumscripțiile electorale ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

În vederea executării prevederilor art. 35 alin. (4) din Codul electoral nr. 325/2022, la 2 iunie 2024, Comisia Electorală Centrală a solicitat partidelor politice reprezentate în Parlament, judecătoriilor raionale, precum și autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea să înainteze candidaturi pentru constituirea consiliilor electorale de circumscripții de nivelul al doilea. Astfel, Comisia Electorală Centrală a constituit 37 de consilii electorale ale circumscripțiilor electorale municipale și raionale, inclusiv circumscripțiile electorale pentru localitățile din UTA Găgăuzia și stânga Nistrului și pentru secțiile de votare constituite în străinătate. Componenta numerică a consiliilor electorale de circumscripție este de 11 membri, cu excepția consiliilor din raionul Basarabeasca nr. 5 și raionul Dubăsari nr. 15 care au fost constituite din 9 membri (hotărârile CEC nr. 2761 - 2797 din 31 august 2024). În total, în cadrul consiliilor electorale de circumscripție și-au desfășurat activitatea 403 de membri.

În procesul de constituire a consiliilor electorale de circumscripție de nivelul al doilea s-a ținut cont de respectarea principiului egalității între femei și bărbați în sensul art. 7 din Legea nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați (vezi figura de mai jos).

Componenta de gen a consiliilor electorale de circumscripție de nivelul al doilea (membri CECE, președinți CECE, secretari CECE).

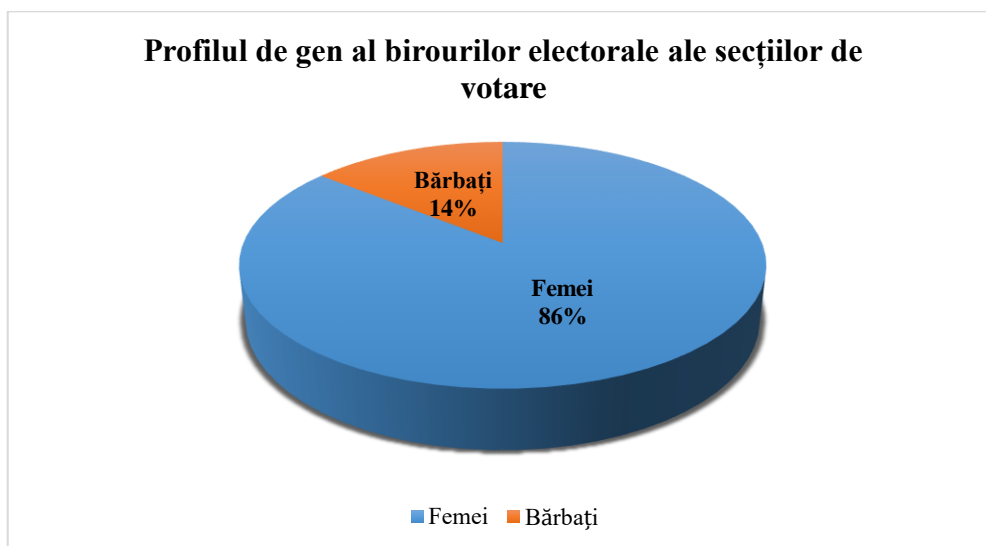
Prin hotărârea nr. 2809 din 3 septembrie 2024, Comisia Electorală Centrală a degrevat / convocat membri ai consiliilor electorale de circumscripție de nivelul al doilea, constituite pentru organizarea și desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, pentru perioada activității în componența acestora.

3.1. CONSTITUIREA SECȚIILOR DE VOTARE ÎN TARĂ

În conformitate cu art. 38 - 40 și 198 din Codul electoral nr. 325/2022, pentru referendumul republican constituțional au fost constituite 2222 de secții de votare, 234 în afara țării, iar 30 de secții de votare pentru alegătorii care au domiciliul în localitățile din stânga Nistrului. Ulterior, la data de 7 octombrie 2024 a fost adoptată hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3022/2024, constatându-se imposibilitatea asigurării de către Ministerul Afacerilor Externe din punct de vedere tehnic și logistic a procesului de votare pentru secțiile de votare nr. 38/196, 38/197 și 38/198.

Cele mai multe secții de votare s-au regăsit în următoarele circumscripții electorale: Chișinău nr. 1, care cuprinde sectoarele și suburbiile capitalei – 307; Orhei – 83; Ungheni – 78; Soroca – 74 și Florești – 71. Cele mai puține secții de votare au fost constituite în circumscripțiile electorale: Basarabeasca – 15 și, respectiv, Dubăsari – 14.

În conformitate cu art. 37 alin. (1) lit. b), 38 alin. (9) și 134 din Codul electoral nr. 35/2022, partidele politice reprezentate în Parlament au propus consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea câte o candidatură pentru constituirea birourilor electorale ale secțiilor de votare, iar consiliile locale câte trei candidaturi pentru fiecare birou electoral. Întrucât unii dintre subiecții cu drept de desemnare a candidaturilor nu le-au înaintat, numărul rămas de membri a fost completat de consiliul electoral de circumscripție din Registrul funcționarilor electorali. În birourile electorale ale secțiilor de votare au activat 19934 membri. Componenta de gen a birourilor electorale ale secțiilor de votare este prezentată în figura de mai jos.

3.2. CONSTITUIREA SECȚIILOR DE VOTARE ÎN STRĂINĂTATE

Particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare din străinătate sunt stabilite în art. 39 din Codul electoral nr. 325/2022 și Regulamentul privind constituirea secțiilor de votare peste hotare, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2542/2024.

Organizarea și constituirea secțiilor de votare pentru votul prin corespondență este reglementat de art. 11 și 13 din Legea nr. 109/2024 privind implementarea parțială a votului prin corespondență și Regulamentul privind particularitățile organizării și implementării votului prin corespondență, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2680/2024.

La scrutinele din 20 octombrie 2024 cetățenii Republicii Moldova aflați pe teritoriul Statelor Unite ale Americii, Canadei, Regatului Norvegiei, Regatului Suediei, Republicii Finlanda și Republicii Islanda au putut să opteze pentru exercitarea votului prin corespondență.

Pentru a-și exprima votul prin corespondență, cetățenii urmau obligatoriu să se înregistreze în prealabil prin intermediul paginii web oficiale a Comisiei Electorale Centrale, conform procedurii stabilite în Regulamentul privind particularitățile organizării și implementării votului prin corespondență.

Conform cadrului legal, constituirea secțiilor de votare din străinătate se stabilește de către Comisia Electorală Centrală, cu avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe privind îndeplinirea condiției ce vizează obținerea acordului autorităților competente ale țării respective și posibilitatea asigurării din punct de vedere tehnic și logistic a procesului de votare.

În cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumurilor republicane, pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova pot fi organizate una sau mai multe secții de votare pentru alegătorii care se află în străinătate la data scrutinului.

Temeiul de bază pentru constituirea secțiilor de votare din străinătate este dinamica participării alegătorilor la secțiile de votare din străinătate la ultimele 3 scrutine naționale, ținând cont complementar de:

- 1) datele înregistrării prelabile;
- 2) informațiile prezentate de Ministerul Afacerilor Externe cu privire la numărul și locul aflării cetățenilor Republicii Moldova în străinătate;
- 3) alte informații relevante: date oficiale deținute și/sau publicate periodic de autoritățile competente ale țărilor gazdă privind numărul și locul aflării cetățenilor Republicii Moldova în străinătate, date prezentate de Biroul relații cu diaspora din cadrul Cancelariei de Stat.

Cu acordul autorităților competente ale țărilor gazdă, pot fi organizate secții de votare pentru o localitate sau mai multe localități în care, conform datelor Ministerului Afacerilor Externe, se află temporar sau domiciliază cel puțin 500 de alegători cetățeni ai Republicii Moldova. Comisia Electorală Centrală poate decide amplasarea sau reamplasarea secțiilor de votare, în condițiile art. 39 alin. (2) și (4) din Codul electoral nr. 325/2022, în baza propunerilor scrise ale cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, transmise Comisiei, inclusiv prin intermediul Biroului relații cu diaspora, precum și a altor informații relevante legate de votul în străinătate.

Pentru votul prin corespondență, Comisia Electorală Centrală organizează secțiile de votare cu cel puțin 35 de zile înainte de data alegerilor, cu condiția că acestea cuprind cel puțin 30 și cel mult 2500 de alegători incluși în listele electorale pentru votul prin corespondență pe teritoriul unei țări. Listele electorale pentru votul prin corespondență se formează din cetățenii Republicii Moldova care s-au înregistrat în prealabil pentru respectiva modalitate de vot.

În scopul punerii în aplicare a Hotărârilor Parlamentului Republicii Moldova nr. 121 și 122 din 16 mai 2024 și Legii nr. 109/2024 privind implementarea parțială a votului prin corespondență, Comisia Electorală Centrală a aprobat, prin hotărârea nr. 2633 din 16 iulie 2024, Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, iar prin dispoziția nr. 81-a din 31 iulie 2024 a președintelui Comisiei Electorale Centrale a fost aprobat Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și implementare a votului prin corespondență la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024.

Conform art. 38 din Codul electoral nr. 325/2022 și art. 13 din Legea nr. 109/2024, secțiile de votare din străinătate și secțiile pentru votul prin corespondență se constituie cu cel puțin 35 de zile înainte de data alegerilor, acest termen fiind indicat la pct. 10 din Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 și pct. 1 din Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și implementare a votului prin corespondență, care au stabilit că termenul-limită a fost data de 15 septembrie inclusiv.

În cadrul executării prevederilor menționate, au fost realizate acțiunile descrise în cele ce urmează:

I. Prin adresa nr. CEC-8/5340 din 15 iulie 2024, Comisia Electorală Centrală a solicitat Ministerului Afacerilor Externe, Serviciului de Informații și Securitate, Cancelariei de Stat, Agenției Servicii Publice și Agenției de Governare Electronică să desemneze câte un reprezentant din partea instituției pentru a fi inclus în grupul de lucru interinstituțional ce va avea drept scop coordonarea și realizarea acțiunilor necesare organizării secțiilor de votare din străinătate la scrutinele din 20 octombrie 2024.

II. Ulterior, prin adresa nr. CEC-8/5432 din 26 iulie 2024, Comisia Electorală Centrală a transmis Ministerului Afacerilor Externe, spre consultare, dispoziția cu privire la componența nominală a Grupului de lucru interinstituțional privind organizarea secțiilor de votare din străinătate la scrutinele din 20 octombrie 2024 și Planul de acțiuni în vederea realizării activităților de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 în secțiile de votare peste hotare.

III. Prin adresa nr. CEC-8/5647 din 16 august 2024, Comisia Electorală Centrală a solicitat Ministerului Afacerilor Externe, în conformitate cu art. 39 alin. (4) – (5) din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 3 din Planul de acțiuni în vederea realizării activităților de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 în secțiile de votare peste hotare, prezentarea informațiilor cu privire la numărul și locul aflării cetățenilor Republicii Moldova în străinătate, după posibilitate, pe regiuni din țara gazdă și/sau localitate și acordul și/sau interdicția de a organiza secții de votare recepționate de la autoritățile competente ale statelor în care Republica Moldova are misiuni diplomatice sau/și oficii consultare, precum și localitățile unde, conform datelor Ministerului Afacerilor Externe, se află temporar sau domiciliază permanent cel puțin 500 de alegători cetățeni ai Republicii Moldova. În context, Ministerul Afacerilor Externe a informat că Republica Cehă permite organizarea secțiilor de votare doar în cadrul misiunilor diplomatice și oficiilor consultare ale Republicii Moldova.

IV. În corespundere cu art. 39 alin. (8) din Codul electoral nr. 325/2022, până la constituirea secțiilor de votare în străinătate, pe resursele informaționale ale Comisiei se publică informații despre numărul și posibilele locații ale secțiilor de votare peste hotare. În măsura posibilităților, informațiile se afișează în format de date deschise, iar în baza datelor disponibile, informațiile vor fi structurate și prezentate la nivel de țară/localitate.

Astfel, Comisia Electorală Centrală, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe, pe data de 19 august 2024 a dat publicității informațiile preliminare despre posibilele locații ale secțiilor de votare din străinătate ce urmează a fi constituite pentru desfășurarea referendumului republican constituțional și a alegerilor prezidențiale din 20 octombrie 2024, în număr de 278.

V. Potrivit pct. 3 din Regulamentul privind înregistrarea prealabilă, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2513/2024, înregistrarea prealabilă reprezintă o procedură prin care cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot, care în ziua alegerilor se vor afla în străinătate, se înregistrează în prealabil și în mod benevol, prin intermediul paginii web oficiale administrate de Comisia Electorală Centrală sau prin cerere scrisă, individuală sau în grup.

La data de 6 septembrie 2024, în corespundere cu pct. 11 din regulamentul, procedura înregistrării prealabile pentru scrutinele din 20 octombrie 2024 s-a finalizat. Respectiv, conform situației la etapa de finalizare a înregistrării prealabile, sunt depuse 19709 cereri pentru votul în secțiile de votare din străinătate și 1997 înregistrări pentru votul prin corespondență la scrutinele din 20 octombrie 2024. În total, la data de 6 septembrie în aplicația „Înregistrarea Prealabilă” erau contabilizate 118613 cereri, inclusiv pentru scrutinele anterioare.

VI. A fost recepționată o cerere scrisă în grup, semnată de 6 persoane, care s-au înregistrat pentru localitatea Chiavari, Republica Italiană. Totodată, Comisiei Electorale Centrale au fost expediate 7 solicitări din partea cetățenilor privind necesitatea organizării secțiilor de votare în țara lor de reședință, și anume: Republica Franceză, localitatea Marseille; Irlanda, localitatea Naas, comitatul Kildare; Republica Italiană, localitatea Terni; Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, localitatea Leeds; Republica Poloneză, localitatea Cracovia; Regatul Spaniei, insulele Tenerife și Statele Unite ale Americii, localitatea San Francisco.

VII. Prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1716/2023 cu privire la aprobarea bugetului Comisiei Electorale Centrale pentru anul 2024, au fost prevăzute cheltuielile estimative necesare pentru organizarea a 209 birouri electorale ale secțiilor de votare peste hotarele țării. Ulterior, prin hotărârea nr. 2572/2024, Comisia Electorală Centrală a aprobat Devizul estimativ de cheltuieli pentru organizarea și desfășurarea referendumului republican constituțional și Devizul estimativ de cheltuieli suplimentar pentru organizarea și desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024, ce conținea calcule pentru activitatea a 24 de birouri electorale peste hotare suplimentare.

În urma analizei tuturor propunerilor recepționate, a datelor înregistrărilor prealabile, a informațiilor obținute de Ministerul Afacerilor Externe de la autoritățile competente ale țărilor de reședință a cetățenilor Republicii Moldova privind numărul și locul aflării acestora, în conformitate cu art. 39 alin. (4) din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală a transmis Ministerului Afacerilor Externe, spre avizare, lista secțiilor de votare care se preconizau a fi organizate în străinătate în număr de 242, inclusiv cu solicitarea informației privind:

- existența acordului autorităților competente ale țărilor gazdă unde se preconizează a fi constituite secții de votare;
- posibilitatea asigurării procesului de votare în secțiile de votare respective din punct de vedere tehnic și logistic.

VIII. Ministerul Afacerilor Externe, prin avizul înregistrat la Comisie sub nr. CEC-7/16186 din 14 septembrie, a informat despre susținerea listei secțiilor de votare care se preconizează a fi constituite peste hotarele țării pentru organizarea și desfășurarea referendumului republican constituțional și a alegerilor prezidențiale din 20 octombrie 2024, însă cu luarea în considerare a propunerilor, recomandărilor, riscurilor și excepțiilor pentru secțiile de votare prezentate în continuare, ce nu întrunesc toate condițiile prevăzute la art. 39 alin. (4) din Codul electoral nr. 325/2022. Ministerul Afacerilor Externe a solicitat și suportul Serviciului de Informații și Securitate în verificarea sub aspectul securității și prezentarea informațiilor/datelor relevante în partea ce ține de posibilitatea asigurării din punctul de vedere tehnic și al securității a procesului electoral în secțiile de votare transmise de către Comisie pentru avizare.

Sub aspectul îndeplinirii condiției ce vizează obținerea acordului autorităților competente ale țărilor gazdă, ministerul a înștiințat că autoritățile competente din toate țările unde urmează a fi constituite secții de votare au permis de principiu formarea acestora.

În privința îndeplinirii condiției ce vizează posibilitatea asigurării din punct de vedere tehnic și logistic, precum și al securității a procesului de votare, se confirmă îndeplinirea acestei condiții pentru lista secțiilor de votare transmise de către Comisie spre avizare, cu următoarele propuneri, recomandări, riscuri și excepții:

- cu referire la secțiile de votare propuse pentru a fi constituite în Spania, se consideră oportun de a organiza doar o secție de votare în or. Santander, iar Santander 2 să fie amplasată în or. San Sebastian;
- cu referire la secțiile de votare propuse pentru a fi constituite în Germania, se consideră necesar și oportun dublarea secției de vot în or. Dusseldorf și or. Dortmund, precum și constituirea a câte o secție de vot în or. Dresda și or. Papenburg;
- privitor la secțiile de votare propuse pentru a fi constituite în Franța, s-a invocat recepționarea refuzului din partea autorităților administrației publice locale de a organiza secție de votare în localitatea Saint Denis, pe motiv de securitate locală;
- cu referire la secțiile de votare propuse pentru a fi constituite în Israel, misiunea diplomatică din Tel Aviv a informat că situația de securitate din Israel continuă să se deterioreze. În acest sens, în perspectiva organizării procesului de vot pentru alegerile din 20 octombrie 2024, pe teritoriul Statului

Israel, se propune, pentru a nu periclita mersul procesului electoral, să se țină cont de aspectul securității cetățenilor moldoveni și, după cum misiunea diplomatică și autoritățile israeliene au recomandat anterior, a se evita sudul și nordul Israelului, limitând organizarea procesului electoral la orașul Tel Aviv;

- privitor la secțiile de votare propuse pentru a fi constituite în Ucraina, misiunea diplomatică din Kiev a subliniat că situația de securitate din Ucraina continuă să fie agravată de atacurile Federației Ruse asupra obiectelor de infrastructură, inclusiv civilă a Ucrainei. În eventualitatea organizării secțiilor de vot în incinta misiunilor diplomatice și consulare (la Kiev și Odesa), trebuie de ținut cont de faptul că acestea nu dispun de capacitățile necesare pentru a adăposti votanți în caz de alarmă aeriană, precum și de faptul că secția de vot urmează să-și sisteze temporar activitatea pe perioada alarmei aeriene;

- în ceea ce privește secțiile de votare propuse pentru a fi constituite în Federația Rusă, misiunea diplomatică din Moscova a informat că situația de securitate din Federația Rusă pe parcursul anului 2024 s-a înrăutățit semnificativ. Având în vedere riscurile existente, organizarea scrutinului în Federația Rusă necesită o realizare cu prudență sporită, iar locația amplasării secțiilor de votare urmează a fi selectată ținând cont de nivelul de securitate al sectorului pe aspecte de apărare antiaeriană și asigurare a ordinii publice. Drept excepție poate servi teritoriul misiunilor diplomatice, care nu au fost o țintă a unor atacuri și nici nu au existat incidente de securitate conexe în intervalul februarie 2022 - prezent.

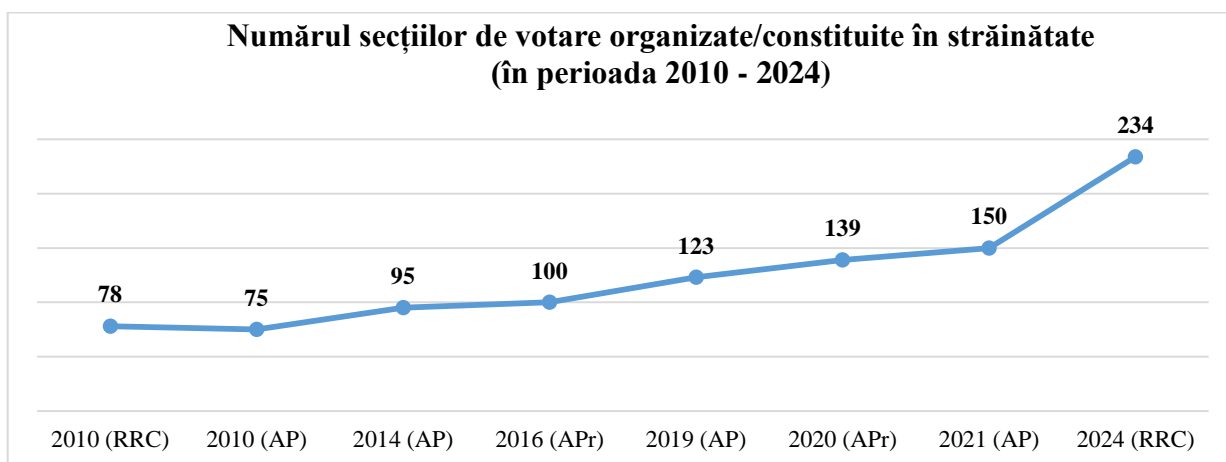
Astfel, prin hotărârea nr. 2866 din 14 septembrie 2024 „Cu privire la organizarea secțiilor de votare în străinătate și secțiilor de votare pentru votul prin corespondență pentru referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024”, având în vedere mecanismul legal de organizare și constituire a secțiilor de votare peste hotarele țării, ținând cont de propunerile, recomandările, riscurile și excepțiile expuse în avizul Ministerului Afacerilor Externe, informațiile Serviciului de Informații și Securitate, în conformitate cu Regulamentul privind constituirea secțiilor de votare peste hotare, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2542/2024, Regulamentul privind particularitățile organizării și implementării votului prin corespondență, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2680/2024, pct. 10 din Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 și pct. 1 din Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și implementare a votului prin corespondență, în temeiul art. 27, 32, 39 alin. (4), 134 și 198 alin. (3) din Codul electoral nr. 325/2022, art. 11 alin. (1) lit. g) și art. 13 din Legea nr. 109/2024 privind implementarea parțială a votului prin corespondență, Comisia Electorală Centrală a hotărât organizarea secțiilor de votare în străinătate, inclusiv pentru votul prin corespondență la referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024, în număr de 234 secții de votare.

De asemenea, prin hotărârea sus-menționată, Comisia a hotărât de a pune în sarcina Ministerului Afacerilor Externe identificarea localurilor secțiilor de votare, conform condițiilor tehnice stabilite în Instrucțiunea cu privire la asigurarea infrastructurii secției de votare, aprobată prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1186/2023, precum și propunerea persoanelor în calitate de președinți și secretari ai birourilor electorale ale secțiilor de votare.

La fel, Comisia a obligat Consiliul electoral al circumscripției electorale pentru secțiile de votare constituite în străinătate nr. 38 să constituie secțiile de votare și birourile electorale ale acestora în termenele stabilite în Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 și în Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și implementare a votului prin corespondență.

Drept urmare, CECE nr. 38 a adoptat hotărârea nr. 9 din 25 septembrie 2024, prin care a decis constituirea unui număr de 231 de birouri electorale ale secțiilor de votare în circumscripția electorală pentru secțiile de votare constituite în străinătate nr. 38, de la nr. 38/1-38/234 (inclusiv), cu excepția Birourilor electorale ale secțiilor de votare nr. 38/196, 38/197, 38/198, toate trei din Federația Rusă.

**Numărul secțiilor de votare organizate/constituite în străinătate
(în perioada 2010 - 2024)**

* Notă:

RRC – Referendumul republican constituțional

AP – Alegeri parlamentare

APr – Alegeri pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova

Dinamica organizării/constituirii secțiilor de votare în perioada 2010-2024

3.3. CONSTITUIREA SECȚIILOR DE VOTARE PENTRU ALEGĂTORII DIN STÂNGA NISTRULUI

Comisia Electorală Centrală, prin hotărârea nr. 2867 din 14 septembrie 2024, a stabilit organizarea secțiilor de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului pentru referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024, conform tabelului de mai jos:

Nr. d/o	Raionul/municipiul	Denumirea localității	Numărul secțiilor de votare
1.	municipiul Chișinău	municipiul Chișinău	1
		orașul Vadul lui Vodă	1
2.	raionul Anenii Noi	orașul Anenii Noi	1
		comuna Calfa	1
		satul Gura Bîcului	2
		satul Hirbovăț	1
		satul Varnița	3
3.	raionul Căușeni	orașul Căușeni	1
		satul Chircăiești	1
		satul Copanca	1
		comuna Fîrlădeni	1
		satul Hagimus	2
4.	raionul Criuleni	orașul Criuleni	1
5.	raionul Dubăsari	comuna Cocieri	2
		comuna Coșnița	1
		satul Doroțcaia	1
		comuna Molovata Nouă	1
		satul Ustia	1
6.	raionul Florești	satul Sănătăuca	3
7.	raionul Rezina	orașul Rezina	3
8.	raionul Ștefan Vodă	comuna Răscăieți	1
Total			30

În scopul executării pct. 2 al hotărârii CEC nr. 2867 din 14 septembrie 2024, Consiliul electoral al circumscripției electorale pentru localitățile din stânga Nistrului nr. 37 a adoptat hotărârea nr. 5 din 15 septembrie 2024, prin care a constituit secțiile de votare de la nr. 37/1 și până la nr. 37/30, după cum urmează:

Denumirea secției de votare	Nr. secției de votare
Municipiul Chișinău	37/1
Orașul Vadul lui Vodă, municipiul Chișinău	37/2
Orașul Anenii Noi, raionul Anenii Noi	37/3
Comuna Calfa, raionul Anenii Noi	37/4
Satul Gura Bîcului, raionul Anenii Noi	37/5
Satul Gura Bîcului, raionul Anenii Noi	37/6
Satul Hirbovăț, raionul Anenii Noi	37/7
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/8
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/9
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/10
Orașul Căușeni, raionul Căușeni	37/11
Satul Chircăiești, raionul Căușeni	37/12
Satul Copanca, raionul Căușeni	37/13
Comuna Fîrlădeni, raionul Căușeni	37/14
Satul Hagimus, raionul Căușeni	37/15

Satul Hagimus, raionul Căușeni	37/16
Orașul Criuleni, raionul Criuleni	37/17
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/18
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/19
Comuna Coșnița, raionul Dubăsari	37/20
Satul Dorotcaia, raionul Dubăsari	37/21
Comuna Molovata Nouă, raionul Dubăsari	37/22
Satul Ustia, raionul Dubăsari	37/23
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/24
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/25
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/26
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/27
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/28
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/29
Comuna Răscăieți, raionul Ștefan Vodă	37/30

În scopul executării hotărârilor menționate mai sus, Comisia Electorală Centrală, prin demersul nr. CEC-8/5916 din 16 septembrie 2024, a solicitat primarilor localităților în care au fost constituite aceste secții de votare distincte, prezentarea informației privind sediile acestora, precum și localurile pentru activitatea biroului/birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Astfel, în urma informațiilor prezentate de către primari, Consiliul electoral al circumscripției electorale pentru localitățile din stânga Nistrului nr. 37, prin hotărârea nr. 9 din 25 septembrie 2024, a completat tabelul din punctul 1 al hotărârii nr. 5 din 15 septembrie 2024, după cum urmează:

Denumirea secției de votare	Nr. secției de votare	Adresa sediului secției de votare
Municipiul Chișinău	37/1	mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab, nr.48
Orașul Vadul lui Vodă, municipiul Chișinău	37/2	or. Vadul lui Vodă, str. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 11, Liceul teoretic „Ștefan Vodă”
Orașul Anenii Noi, raionul Anenii Noi	37/3	or. Anenii Noi, str. A. Suvorov, nr.6, primăria orașului Anenii Noi, et. 1 (în hol)
Comuna Calfa, raionul Anenii Noi	37/4	Comuna Calfa, Căminul cultural
Satul Gura Bîcului, raionul Anenii Noi	37/5	s. Gura Bîcului, str. Canaș Camzin, nr. 12, Casa de Cultură, intrarea centrală (în hol)
Satul Gura Bîcului, raionul Anenii Noi	37/6	s. Gura Bîcului, str. Canaș Camzin, nr. 12, Casa de Cultură, intrarea din spate
Satul Hîrbovăț, raionul Anenii Noi	37/7	s. Hîrbovăț, str. Păcii, nr. 64, Centrul de Cultură, Tineret și Sport (teren comun cu școala primară)
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/8	s. Varnița, Liceul Teoretic Varnița (în hol)
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/9	s. Varnița, Centrul Comunitar Multifuncțional „Asclepio” (în hol)
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/10	s. Varnița, Liceul Teoretic Varnița (în cantină)
Orașul Căușeni, raionul Căușeni	37/11	or. Căușeni, str. Mihail Eminescu, nr. 29, Complexul sportiv
Satul Chircăiești, raionul Căușeni	37/12	s. Chircăiești, str. Păcii, nr. 16, Gimnaziul „Mihail Eminescu”
Satul Copanca, raionul Căușeni	37/13	s. Copanca, Primăria s. Copanca
Comuna Fîrlădeni, raionul Căușeni	37/14	s. Fîrlădeni, str. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 281 (clădirea Primăriei)

Satul Hagimus, raionul Căușeni	37/15	s. Hagimus, str. Ștefan cel Mare, nr.142, Gimnaziul „Ioan Vodă”, blocul II, et. 1
Satul Hagimus, raionul Căușeni	37/16	s. Hagimus, str. Ștefan cel Mare, nr.142, Gimnaziul „Ioan Vodă”, blocul II, et. 2
Orașul Criuleni, raionul Criuleni	37/17	or. Criuleni, str. 31 August, Școala de Arte din orașul Criuleni
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/18	s. Cocieri, str. Păcii, nr. 19, Școala de Arte (fostul sediu)
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/19	s. Cocieri, str. Păcii, nr. 19, Școala de Arte (fostul sediu)
Comuna Coșnița, raionul Dubăsari	37/20	s. Coșnița, str. Păcii, nr. 51 (sediul Primăriei com. Coșnița)
Satul Doroțcaia, raionul Dubăsari	37/21	s. Doroțcaia, Casa de Cultură (intrarea de lângă parcul central)
Comuna Molovata Nouă, raionul Dubăsari	37/22	Comuna Molovata Nouă, Gimnaziul „Anatol Codru” (intrarea centrală)
Satul Ustia, raionul Dubăsari	37/23	s. Ustia, Gimnaziul Ustia
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/24	s. Sănătăuca, Grădinița Sănătăuca (în hol)
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/25	s. Sănătăuca, Oficiul Stării Civile Sănătăuca (în hol)
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/26	s. Sănătăuca, Casa de menire socio-culturală Sănătăuca (în hol)
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/27	or. Rezina, str. Șciusev, nr.10 (sala de ședințe), Incubatorul de afaceri al Consiliului raional Rezina
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/28	or. Rezina, str. 1 Mai, nr.11/1, I. P. Liceul Teoretic „Alexandru cel Bun” (sala sportivă)
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/29	or. Rezina, str.27 August, nr.1 A, Palatul raional de cultură Rezina (în hol)
Comuna Răscăieți, raionul Ștefan Vodă	37/30	s. Răscăieți, str. Ștefan cel Mare, nr. 1, IP Gimnaziu Răscăieți (sala de sport)

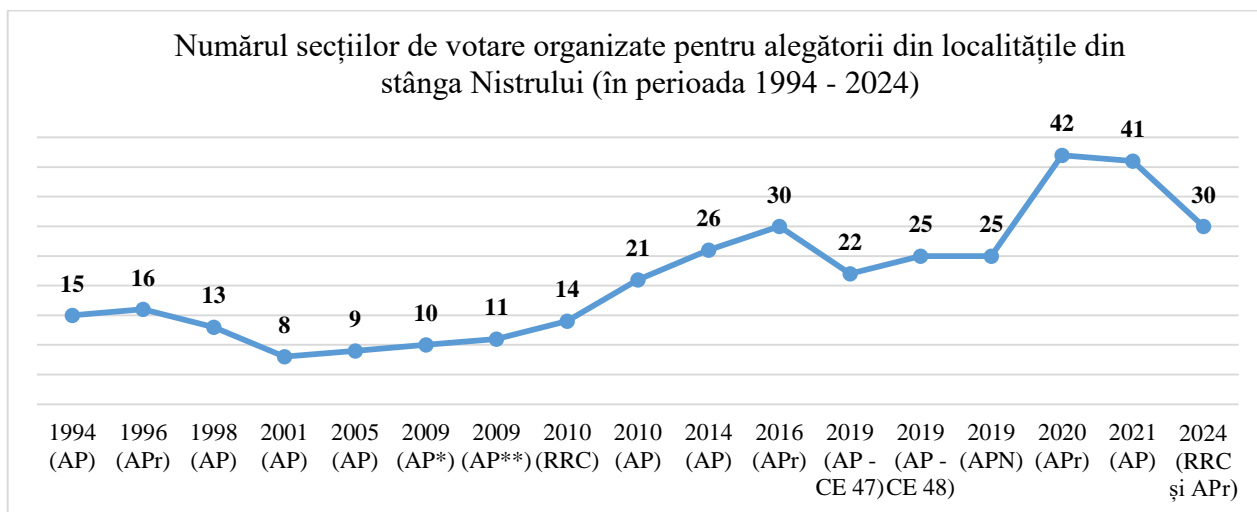
Ulterior, în urma informațiilor prezentate de către primarii comunei Cocieri, satelor Doroțcaia și Chircăiești, precum și președintele raionului Dubăsari, Consiliul electoral al circumscripției electorale pentru localitățile din stânga Nistrului nr. 37, prin hotărârile nr. 43 din 3 octombrie 2024 și nr. 52 din 19 octombrie 2024, a modificat sediile secțiilor de votare, după cum urmează:

Satul Chircăiești, raionul Căușeni	37/12	s. Chircăiești, str. Păcii, nr. 16, Gimnaziul „Mihai Viteazul”
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/18	s. Cocieri, Liceul Teoretic „Vlad Ioviță” str. Școlii, nr. 47
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/19	s. Cocieri, Liceul Teoretic „Vlad Ioviță” str. Școlii, nr. 47
Satul Doroțcaia, raionul Dubăsari	37/21	s. Doroțcaia, Liceul Teoretic Doroțcaia

Astfel, pentru cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot domiciliați în localitățile din stânga Nistrului, precum și alegătorilor domiciliați în raza circumscripției electorale municipale Bender și în comuna Chițcani, satele Cremenciug și Gîsca din raionul Căușeni, aflate provizoriu în afara controlului suveran al autorităților constituționale ale Republicii Moldova, au fost deschise 30 de secții de vot, după cum urmează:

Denumirea secției de votare	Nr. secției de votare	Adresa sediului secției de votare
Municipiul Chișinău	37/1	mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab, nr.48
Orașul Vadul lui Vodă, municipiul Chișinău	37/2	or. Vadul lui Vodă, str. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 11, Liceul teoretic „Ștefan Vodă”
Orașul Anenii Noi, raionul Anenii Noi	37/3	or. Anenii Noi, str. A. Suvorov, nr.6, primăria orașului Anenii Noi, et. I (în hol)
Comuna Calfa, raionul Anenii Noi	37/4	Comuna Calfa, Căminul cultural
Satul Gura Bîcului, raionul Anenii Noi	37/5	s. Gura Bîcului, str. Canaș Camzin, nr. 12, Casa de Cultură, intrarea centrală (în hol)
Satul Gura Bîcului, raionul Anenii Noi	37/6	s. Gura Bîcului, str. Canaș Camzin, nr. 12, Casa de Cultură, intrarea din spate
Satul Hîrbovăț, raionul Anenii Noi	37/7	s. Hîrbovăț, str. Păcii, nr. 64, Centrul de Cultură, Tineret și Sport (teren comun cu școala primară)
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/8	s. Varnița, Liceul Teoretic Varnița (în hol)
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/9	s. Varnița, Centrul Comunitar Multifuncțional „Asclepio” (în hol)
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/10	s. Varnița, Liceul Teoretic Varnița, (în cantină)
Orașul Căușeni, raionul Căușeni	37/11	or. Căușeni, str. Mihail Eminescu, nr. 29, Complexul sportiv
Satul Chircăiești, raionul Căușeni	37/12	s. Chircăiești, str. Păcii, nr. 16, Gimnaziul „Mihai Viteazul”
Satul Copanca, raionul Căușeni	37/13	s. Copanca, Primăria s. Copanca
Comuna Fîrlădeni, raionul Căușeni	37/14	s. Fîrlădeni, str. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 281 (Clădirea Primăriei)
Satul Hagimus, raionul Căușeni	37/15	s. Hagimus, str. Ștefan cel Mare, nr.142, Gimnaziul „Ioan Vodă”, blocul II, et. 1
Satul Hagimus, raionul Căușeni	37/16	s. Hagimus, str. Ștefan cel Mare, nr.142, Gimnaziul „Ioan Vodă”, blocul II, et. 2
Orașul Criuleni, raionul Criuleni	37/17	or. Criuleni, str. 31 August, Școala de Arte din orașul Criuleni
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/18	s. Cocieri, Liceul Teoretic „Vlad Ioviță”, str. Școlii, nr. 47
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/19	s. Cocieri, Liceul Teoretic „Vlad Ioviță”, str. Școlii, nr. 47
Comuna Coșnița, raionul Dubăsari	37/20	s. Coșnița, str. Păcii, nr. 51 (sediul Primăriei com. Coșnița)
Satul Doroțcaia, raionul Dubăsari	37/21	s. Doroțcaia, Liceul Teoretic Doroțcaia
Comuna Molovata Nouă, raionul Dubăsari	37/22	Comuna Molovata Nouă, Gimnaziul „Anatol Codru” (intrarea centrală)
Satul Ustia, raionul Dubăsari	37/23	s. Ustia, Gimnaziul Ustia
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/24	s. Sănătăuca, Grădinița Sănătăuca (în hol)
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/25	s. Sănătăuca, Oficiul Stării Civile Sănătăuca (în hol)
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/26	s. Sănătăuca, Casa de menire socio-culturală Sănătăuca (în hol)

Orașul Rezina, raionul Rezina	37/27	or. Rezina, str. Șciusev, nr.10 (sala de ședințe), Incubatorul de afaceri al Consiliului raional Rezina
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/28	or. Rezina, str. 1 Mai, nr.11/1, I. P. Liceul Teoretic „Alexandru cel Bun” (sala sportivă)
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/29	or. Rezina, str.27 August, nr.1 A, Palatul raional de cultură Rezina (în hol)
Comuna Răscăieți, raionul Ștefan Vodă	37/30	s. Răscăieți, str. Ștefan cel Mare, nr. 1, IP Gimnaziul Răscăieți (sala de sport)

Numărul secțiilor de votare organizate pentru alegerii din localitățile din stânga Nistrului (perioada 1994 - 2024).

* *Notă:*

RRC – Referendumul republican constituțional

AP – Alegeri parlamentare

APr – Alegeri pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova

AP* – Alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009

AP** – Alegerile parlamentare din 29 iulie 2009

AP-CE 47 – Alegerile parlamentare în circumscripția electorală nr. 47

AP-CE 48 – Alegerile parlamentare în circumscripția electorală nr. 48

APN-CE 48 – Alegerile parlamentare noi în circumscripția electorală nr. 48

CAPITOLUL 4. INSTRUIREA FUNCȚIONARILOR ELECTORALI ȘI A ALTOR SUBIECTI IMPLICAȚI ÎN PROCESUL ELECTORAL

La data de 5 august 2024, Instituția Publică „Centrul de instruire continuă în domeniul electoral” a aprobat Planul de instruire la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, în baza căruia au fost realizate activitățile de instruire a membrilor organelor electorale, dar și a altor grupuri de beneficiari.

Instruirea membrilor consiliilor electorale de circumscripție de nivelul II (CECE II) a fost desfășurată în perioada 01-04 septembrie 2024. Au fost organizate 14 seminare de instruire regionale, la care au participat 309 membri ai acestor organe electorale. La fiecare seminar au participat membrii a 2-4 CECE II, ceea ce a favorizat schimbul de experiență între funcționarii din diferite circumscripții referitor la subiectele abordate.

Participanții au fost familiarizați cu: particularitățile organizării și desfășurării referendumului republican constituțional și a alegerilor prezidențiale, modalitatea de lucru a CECE II, constituirea secțiilor de votare și a birourilor electorale ale secțiilor de votare, colaborarea cu persoanele autorizate să asiste la procedurile electorale, examinarea contestațiilor electorale, răspunderea pentru încălcarea legislației electorale, atribuțiile consiliului electoral de circumscripție de nivelul II în ziua alegerilor și centralizarea rezultatelor votării pe circumscripție etc.

Membrii consiliului electoral de circumscripție pentru secțiile de votare din străinătate au fost instruiți în cadrul unui seminar desfășurat conform programului de instruire similar celorlalte CECE II, cu evidențierea particularităților organizării votării în secțiile de votare din străinătate, precum și în cadrul unui curs de instruire în baza metodologiei internaționale BRIDGE pe subiectul „Votarea în afara țării”, cu accent pe specificul exercitării votului prin corespondență. În cadrul cursului a fost prezentată experiența altor state la toate etapele implementării acestei metode alternative de vot, fiind discutate provocările întâmpinate și soluțiile implementate. De asemenea, au fost prezentate principalele prevederi ale Legii nr. 109/2024 privind implementarea parțială a votului prin corespondență și evidențiate procedurile care urmau să fie realizate de către birourile electorale pentru votul prin corespondență.

Instruirea membrilor consiliului electoral de circumscripție pentru localitățile din stânga Nistrului a avut loc separat, iar în cadrul sesiunilor de instruire au fost abordate particularitățile exercitării atribuțiilor acestui consiliu.

Instruirea membrilor birourilor electorale ale secțiilor de votare (BESV) a fost desfășurată în 2 etape, după cum urmează:

Etapa I: 24 septembrie 2024 - conferințe live pe YouTube care au cuprins următoarele tematici: particularitățile organizării și desfășurării alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional, modalitatea de lucru a BESV, calitatea de membru al BESV, răspunderea pentru încălcarea legislației electorale. Au fost desfășurate 2 conferințe live, dintre care una în limba română și una în limba rusă, înregistrând un număr total de 12917 vizualizări. 1523 de membri au completat fișa personală a participantului la instruire.

Etapa II: 25 septembrie-7 octombrie 2024 - seminare față în față cu participarea membrilor din cadrul BESV la care au fost abordate următoarele subiecte: lucrul cu listele electorale, colaborarea cu persoanele autorizate să asiste la operațiunile electorale, pregătirea pentru votare și accesibilitatea procesului electoral în secția de votare, responsabilitățile BESV în ziua alegerilor, numărarea voturilor de către BESV și documentația electorală aferentă, sistematizarea, împachetarea, sigilarea și transmiterea documentelor (materialelor) și echipamentului electoral. Au fost desfășurate 341 de seminare, în cadrul cărora 11 685 de funcționari electorali au dobândit competențe de realizare a operațiunilor electorale.

Instruirea membrilor BESV din afara țării a avut loc în cadrul a 19 webinare pe platforma Zoom. Programul de instruire a fost adaptat specificului activității birourilor electorale din afara țării. La activitățile de instruire desfășurate în perioada 11-13 octombrie au participat 969 de funcționari electorali.

Instruirea membrilor BESV pentru votul prin corespondență s-a desfășurat în cadrul a 2 webinare pe Zoom, la care au participat 15 funcționari electorali din cele 3 birouri electorale pentru votul prin corespondență, după cum urmează:

Etapa I: 26 septembrie 2024 – webinar care a vizat în principal următoarele operațiuni electorale: organizarea activității birourilor pentru votul prin corespondență, sistematizarea, împachetarea și expedierea plicurilor către alegători, recepționarea și păstrarea plicurilor exterioare de la alegători, utilizarea subsistemului pentru votul prin corespondență.

Etapa II: 11 octombrie 2024 – webinar axat pe procedurile care urmau a fi realizate după termenul limită de recepționare a plicurilor: numărarea plicurilor și a voturilor, completarea documentelor aferente acestui proces, sistematizarea, împachetarea și transmiterea documentelor și materialelor electorale.

Instruirea operatorilor din cadrul consiliilor electorale de circumscripție de nivel II s-a desfășurat pe data de 12 septembrie, în format on-line, prin intermediul platformei Zoom. Participanții la webinarul organizat împreună cu Direcția Management Alegeri și Direcția comunicare, relații publice și mass-media din cadrul Comisiei Electorale Centrale, au fost familiarizați cu modul de gestionare a informației în modulele SIAS la care au avut acces. Pe agenda seminarului s-a regăsit și subiectul securității cibernetice în context electoral. Reprezentanții Institutului European de Studii Politice din Moldova (IESPM) le-au relatat celor 100 de participanți despre protecția integrității procesului electoral, apărarea împotriva ingerințelor externe, protecția datelor personale, asigurarea funcționării neîntrerupte a infrastructurii electorale etc.

Instruirea operatorilor SIAS „Alegeri” a fost desfășurată pe data de 11 octombrie 2024 în cadrul a 2 conferințe live pe YouTube (prima în limba română și a doua în limba rusă). Linkurile către conferințe au fost accesate de 13910 de ori. Fișa personală a participantului la instruire a fost completată de 4012 operatori.

În cadrul conferințelor au fost explicate atribuțiile operatorului privind înregistrarea în sistem a prezenței la vot, a informației din procesele-verbale privind rezultatele numărării voturilor, funcționarea sistemului de supraveghere video etc. Participanții au beneficiat și de o prezentare privind igiena cibernetică. Reprezentantului Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale (IFES) a oferit explicații referitor la setul de reguli ce urmează a fi respectate în vederea diminuării vulnerabilității la atacurile cibernetice.

Instruirea persoanelor responsabile de gestionarea Registrului de stat al alegătorilor (RSA)
În perioada 15-22 august 2024, CICDE a desfășurat 5 webinare pentru 435 de registratori care s-au înregistrat pentru participarea la instruire prin intermediul platformei cursuri.cicde.md. Alți 385 de registratori au participat la acest tip de instruire desfășurată până la începerea perioadei electorale: 19-20 iunie 2024. Astfel, în total, 820 de persoane au primit explicații privind modul de gestionare a informației despre alegători în listele electorale și au înțeles care sunt particularitățile activității acestora.

În cadrul referendumului republican constituțional și a alegerilor prezidențiale, CICDE a desfășurat și *seminare de instruire pentru alți actori electorali*.

Secretarii consiliilor locale. Instruirile on-line/față în față au fost realizate în vederea familiarizării participanților cu atribuțiile care revin în sarcina acestora în perioada electorală: convocarea membrilor birourilor electorale ale secțiilor de votare în prima ședință, colaborarea cu organele electorale etc. În intervalul 22-24 septembrie 2024 au fost desfășurate 6 seminare și 27 webinare pentru un număr de 717 persoane.

Judecători și procurori. Pe data de 6 iunie 2024, CICDE în parteneriat cu Institutul Național de Justiție din Republica Moldova, Comisia Electorală Centrală și Consiliul Europei au desfășurat un seminar pentru 46 de judecători și procurori privind procesul de examinare și soluționare a litigiilor electorale în cadrul referendumului republican constituțional și alegerilor prezidențiale. Experții contractați de CICDE și instituțiile partenere au prezentat principiile directe, normele legale aplicabile, dar și practica națională și internațională privind soluționarea litigiilor electorale de către instanțele de judecată.

Polițiști. În intervalul 11-12 septembrie 2024 au fost organizate 4 webinare cu tema: „Asigurarea ordinii publice în procesul electoral”. Cei 287 de angajați ai subdiviziunilor teritoriale ale Ministerului Afacerilor Interne au fost familiarizați cu prevederile cadrului normativ electoral privind organizarea și desfășurarea scrutinelor din 20 octombrie, atribuțiile poliției în procesul electoral, normele legale privind răspunderea contravențională și penală pentru încălcările legislației electorale.

Carabinieri. Pe același subiect, în perioada 23 august - 06 septembrie 2024 au fost desfășurate 4 seminare în or. Chișinău, Bălți și Comrat pentru 105 carabinieri, ca răspuns la demersul privind organizarea acestor activități de instruire adresat Centrului de instruire continuă în domeniul electoral de către Inspectoratul General de Carabinieri.

Reprezentanții concurenților electorali și participanților la referendum. În zilele de 17 și 18 octombrie 2024, 320 de persoane confirmate de organele electorale în calitate de reprezentanți ai concurenților electorali și ai participanților la referendum au luat parte la o instruire on-line pe ZOOM și la o conferință pe YouTube. Participanții au fost familiarizați cu prevederile cadrului normativ electoral privind particularitățile desfășurării scrutinelor din 20 octombrie, dar și cu ansamblul de drepturi și obligații pe care le au reprezentanții.

Pentru instruirea funcționarilor electorali și a altor subiecți implicați în scrutinele din acest an au fost elaborate/actualizate, publicate/distribuite următoarele materiale metodico-didactice:

1. Ghid pentru organele electorale privind particularitățile organizării și desfășurării referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 (limba română)
2. Ghid pentru organele electorale privind particularitățile organizării și desfășurării referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 (limba rusă)
3. Manual pentru membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare din afara țării la alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional (limba română), versiune electronică
4. Manual pentru funcționarii electorali privind organizarea și desfășurarea votului prin corespondență la alegerile prezidențiale și referendumul constituțional (limba română), versiune electronică
5. Manual pentru operatorul SIASA
6. Îndrumar pentru persoanele responsabile de evidența contabilă a alocațiilor din bugetul de stat destinate organizării și desfășurării alegerilor prezidențiale și referendumului republican din 20 octombrie 2024
7. Manual operațional destinat funcționarilor Ministerului Afacerilor Interne: „Asigurarea ordinii publice în procesul electoral”
8. Ghid privind procedura de depunere a contestațiilor în domeniul electoral
9. Fișa didactică: Activitățile biroului electoral al secției de votare în prima ședință
10. Poster: Axa timpului pentru membrii CECE II la alegerile prezidențiale și referendumul constituțional
11. Poster: Axa timpului pentru membrii BESV la alegerile prezidențiale și referendumul constituțional
12. Poster: Axa timpului pentru membrii BESV pentru votul prin corespondență la alegerile prezidențiale și referendumul constituțional, versiune electronică
13. Poster: Schema de împachetare, sigilare și transmitere a documentelor electorale, CECE II la alegerile prezidențiale și referendumul constituțional (limba română)
14. Poster: Schema de împachetare, sigilare și transmitere a documentelor electorale, CECE II la alegerile prezidențiale și referendumul constituțional (limba rusă)
15. Poster: Schema de împachetare, sigilare și transmitere a documentelor electorale, BESV la alegerile prezidențiale și referendumul constituțional (limba română)
16. Poster: Schema de împachetare, sigilare și transmitere a documentelor electorale, BESV la alegerile prezidențiale și referendumul constituțional (limba rusă)
17. Poster: Pașii de numărare a voturilor
18. Fișa didactică: Pașii de numărare a voturilor (votul prin corespondență), versiune electronică
19. Film metodico-didactic: „Procedura de sistematizare și împachetare a plicurilor cu materiale pentru votarea prin corespondență la alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional de la 20 octombrie 2024”.

Toate produsele educaționale elaborate de CICDE în acest scrutin sunt disponibile în format electronic aici:

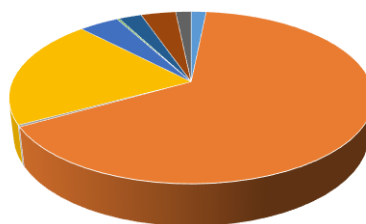
<https://cicde.md/2024/08/vezi-materiale-2/>

<https://cicde.md/2024/08/vezi-materiale/>

<https://cicde.md/2023/10/alti-subiecti/>

În total, pentru buna desfășurare a alegerilor prezidențiale și referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, în cadrul a 366 de seminare, 63 de webinare, 5 videoconferințe pe YouTube, CICDE a instruit 19430 de persoane.

Categoriile de persoane instruite de CICDE pentru referendumul republican constituțional și alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024

- Membri CECE II (309)
- Membri BESV (12669)
- Operatori CECE II (65)
- Operatori SIASA (4012)
- Registratori (820)
- Judecători și procurori (46)
- Polițiști și carabinieri (472)
- Secretari ai Consiliilor locale (717)
- Reprezentanți ai concurenților electorali (320)

CAPITOLUL 5. LISTELE ELECTORALE

Listele electorale, întocmite în baza Registrului de stat al alegătorilor (RSA), sunt liste ce cuprind toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază ori își au reședința în hotarele unei secții de votare. Alegătorul poate fi înscris numai într-o singură listă electorală și numai la o singură secție de votare. Alegătorul care are și domiciliu, și reședință este înscris, în perioada valabilității reședinței, în lista electorală de la secția de votare în a cărei rază teritorială acesta își are reședința.

Pentru buna funcționare și actualizare a informației din RSA, Comisia Electorală Centrală în comun cu Centrul de instruire continuă în domeniul electoral (CICDE) a organizat în decurs de 5 zile instruirea unui număr de aproximativ 500 de registratori din cadrul autorităților publice locale care au drept de acces la RSA. Grupul țintă a fost format din registratorii RSA nou-angajați în funcție și registratorii RSA care întâmpină dificultăți în exercitarea sarcinilor. Situațiile de conflict puteau afecta calitatea listelor electorale, deoarece exista probabilitatea ca alegătorii cu statut de „conflict” să se găsească pe listele electorale tipărite arondați la alte secții de votare decât cele la care ar fi trebuit să fie incluși. Conform datelor de la Centrul de apel al CEC, au fost înregistrate aproximativ 541 apeluri de la registratorii din cadrul APL responsabili de activitatea în RSA și împreună cu operatorii au soluționat în RSA situațiile de conflict. Cele mai multe apeluri au fost înregistrate pe categoria operatori BESV, în număr de 1450. Conform datelor statistice de la Centrul de Apel, au fost înregistrate apeluri în proporție de 61,07% efectuate de femei și 38,93% de bărbați.

Procesul de actualizare a datelor în RSA a durat până la 12 octombrie 2024, astfel la începutul perioadei electorale în RSA existau 6725 înregistrări cu statut de conflict.

Data	Conflicte în RSA
05.08.2024	6725
26.08.2024	5320
09.09.2024	3645
30.09.2024	1243
12.10.2024	323

Numărul de apeluri de intrare din partea registratorilor RSA (542) este mai mare decât numărul de apeluri din 2023 (283 apeluri - 9%), dar ponderea în totalitatea apelurilor o constituie 10,19%. De asemenea, este mai mare decât numărul și ponderea apelurilor din partea registratorilor în perioada alegerilor prezidențiale din 2020 – 488 (6%). Aceste apeluri au fost efectuate pentru a obține o confirmare că toate sarcinile pe care le fac în RSA sunt corecte, alții aveau dificultăți în rezolvarea conflictelor de diferite tipuri sau au uitat parola de acces. Cu toate că registratorii au fost instruiți, majoritatea lucrează în RSA doar în perioada electorală și se confruntă cu situații de problemă, uneori chiar din cauza abilităților modeste de utilizare a calculatorului. Au fost situații în care operatorii LTIA au oferit indicații și asistență de la distanță pentru realizarea celor mai elementare operațiuni în RSA din cauza capacității de înțelegere a principiilor de lucru în RSA foarte slabe din partea registratorului.

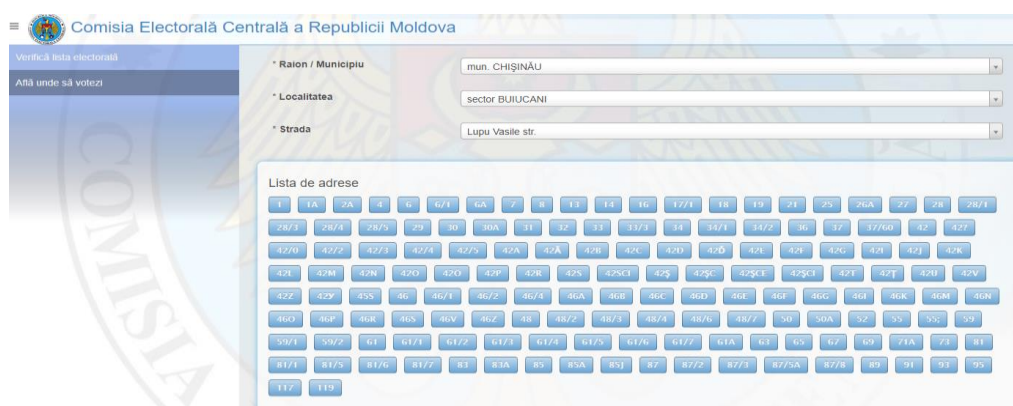
Totodată, în vederea ridicării nivelului de securitate al SI „Registrul de stat al alegătorilor”, au fost întreprinse măsuri de acordare a accesului direct de la stațiile de lucru ale registratorilor conform IP-lor statice de la calculator, respectiv în acest sens a fost trimis un demers prin intermediul președinților consiliilor electorale de circumscripție de nivelul II către administrația publică locală (APL) privind colectarea a aproximativ 800 IP adrese de la care se face conexiunea.

În listele electorale de bază ale secțiilor de votare, la momentul tipăririi, au fost incluși 2 722 016 alegători. Cu 22 zile înainte de ziua alegerilor, Comisia a transmis către APL de nivelul al doilea/preturilor Primăriei mun. Chișinău listele electorale într-un singur exemplar, tipărite pe hârtie în format A4 pentru verificarea corectitudinii datelor din listele electorale, după care cu 7 zile înainte de ziua alegerilor au fost transmise în două exemplare în format A3 deja listele electorale finale. Pe fiecare filă a listelor electorale de bază în format A3 s-a aplicat ștampila de securizare cu marcajul „LISTE ELECTORALE”. Consiliile raionale/preturile au transmis prin act de predare-recepționare listele electorale primite de la CEC către primării, iar acestea, la rândul lor, le-au remis imediat birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Pentru alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, Comisia Electorală Centrală a tipărit și a distribuit mai multe tipuri de liste electorale:

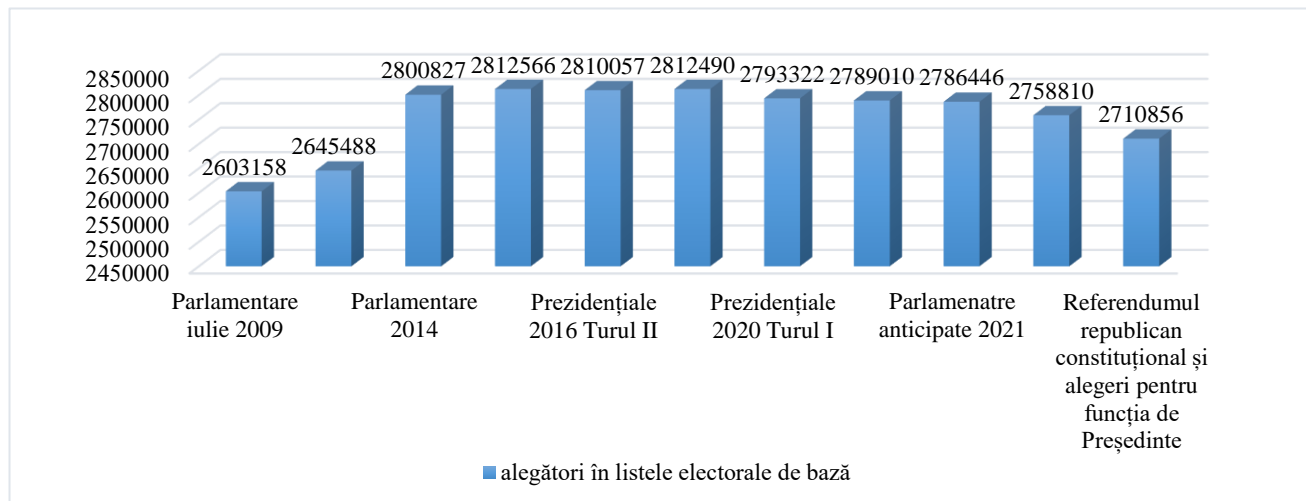
- liste electorale de bază;
- formulare pretipărite ale listelor electorale suplimentare;
- formulare pretipărite ale listelor electorale suplimentare pentru votarea la locul aflării;
- formulare pretipărite ale listelor electorale de bază pentru votarea la locul aflării.

Cu 20 de zile înainte de ziua alegerilor, conținutul listelor electorale de bază a fost disponibil pe pagina web a Comisiei Electorale Centrale prin aplicația „Verifică-te în RSA”. Prin intermediul aplicației se putea afla la ce secție de votare este arondată o adresă sau, introducând IDNP-ul, se putea afla la care secție de votare te regăsești în listă.

Pe pagina web a Comisiei Electorale Centrale puteau fi găsite toate adresele din listele electorale pentru orice secție de votare din țară.

În afară de aceasta, listele electorale erau puse la dispoziția alegătorilor spre verificare în localurile secțiilor de votare, totodată puteau fi descărcate de pe pagina CEC liste.cec.md.

Numărul de alegători incluși în listele electorale (2009-2024)

După cum se vede, începând cu anul 2014, când a fost implementat RSA, numărul alegătorilor incluși în listele de bază rămâne aproximativ constant.

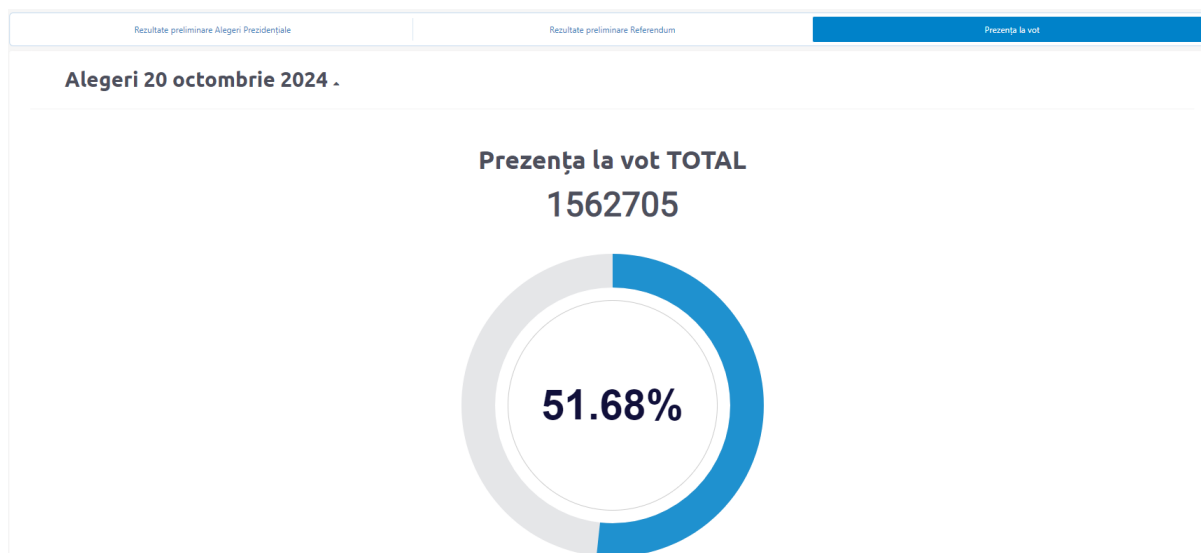
CAPITOLUL 6. ASIGURAREA INFORMAȚIONALĂ A PROCESULUI ELECTORAL

În cadrul securizării suplimentare a procesului electoral și în vederea implementării Legii nr. 101 din 15 mai 2008 cu privire la Concepția Sistemului informațional automatizat de stat „Alegeri”, în cadrul alegerilor prezidențiale și referendumului constituțional Comisia Electorală Centrală a aplicat, în cele 2219 secții de votare constituite, modulul „Prezența la vot și procese-verbale” al SIAS „Alegeri”.

Pentru a facilita activitatea biroului electoral, au fost procurate 2300 de laptopuri care ulterior au fost pregătite și configurate, iar împreună cu Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică (STISC) circa 4000 de laptopuri deținute de CEC din anii precedenți au fost adaptate și instalate pe ele softurile necesare pentru procesul de lucru al operatorului. Au fost verificate circa 2300 camere video, 2000 de modeme pentru internet. Softurile dedicate asigurării securității sistemului au fost reinstalate și reconfigurate după necesitate. În aceeași perioadă, au fost reparate 1000 de calculatoare învechite și testate conexiunile securizate asigurate de STISC. Au fost preconfigurate conexiunile la internet în toate secțiile de votare, astfel încât fiecare secție să fie dotată cu două surse de internet de la furnizori diferiți. Pentru toate secțiile de votare au fost angajați câte doi operatori. Toate măsurile menționate urmau să asigure continuitatea procesului de verificare a IDNP-urilor în ziua alegerilor în situații excepționale (lipsa curentului electric, căderea conexiunilor unui operator de internet, deteriorarea unui set de echipament, incapacitatea de muncă a unuia dintre operatorii de calculator în ziua alegerilor ș.a.).

Ulterior, calculatoarele, modemele 3G și camerele video au fost pregătite spre distribuire, Comisia Electorală Centrală asigurând logistica necesară pentru ca echipamentul să fie repartizat fiecărui consiliu electoral de circumscripție, ulterior secțiilor de votare, cu evidența ținută până la număr de serie a echipamentului pentru fiecare secție de votare, ceea ce a asigurat nu doar evidența și buna păstrare a bunurilor, dar și o măsură de securizare suplimentară, care permitea reducerea timpului de reacție în caz de incidente de securitate pe componenta tehnologiilor informaționale și controlul securității sistemului informațional utilizat pe fiecare calculator în parte.

Ca și pentru scrutinele anterioare, Comisia a actualizat pagina de prezentare a infograficelor în vederea afișării prezenței la vot și rezultatelor preliminare ale alegerilor prezidențiale și referendumului, a lansat platforma <https://pv.cec.md/>.

Platforma <https://pv.cec.md/> cu rezultatele pe referendum.

Rezultate preliminare

Total

2219 (100%) 2219

Procese-verbale

1488874

Total voturi valide

Susțineți modificarea Constituției în vederea aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană?

Platforma <https://pv.cec.md/> cu rezultatele pe alegerea președintelui.

Rezultate preliminare

Total

2219 (100%) 2219

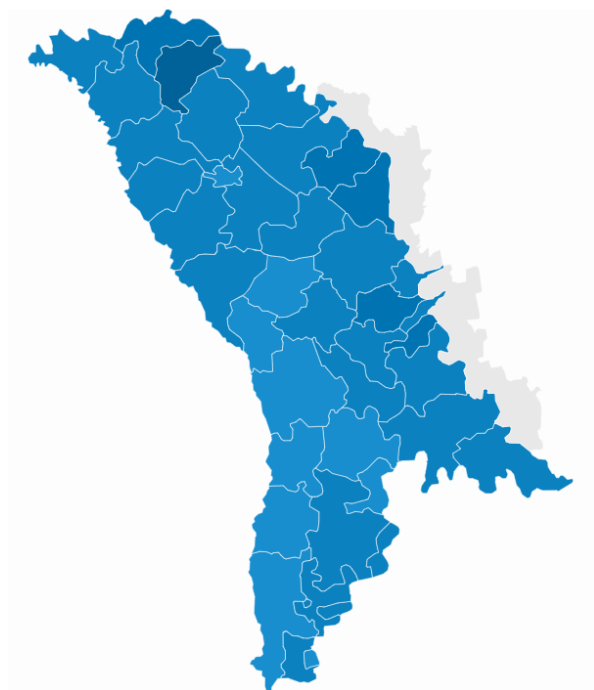
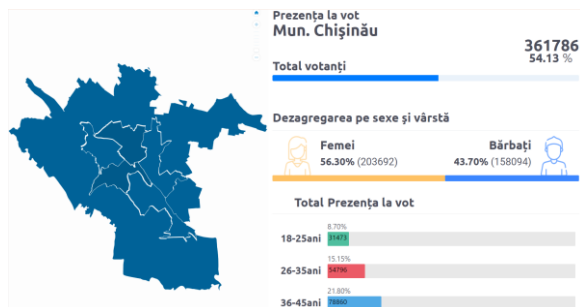
Procese-verbale

Platforma <https://pv.cec.md/> a permis tuturor cetățenilor urmărirea în timp real a prezenței la vot și a ratei de participare a alegătorilor la secțiile de votare.

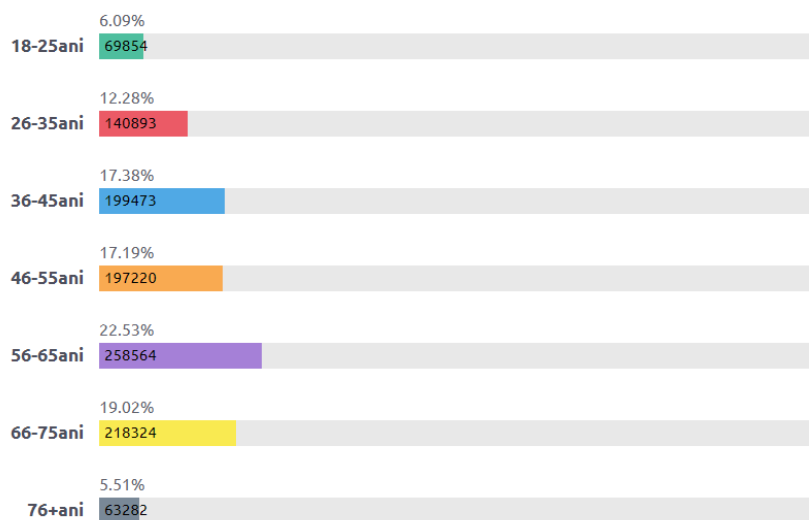
Afișarea datelor a fost posibilă prin intermediul unor infografice generate conform mai multor criterii, după:

- fiecare raion
- date pe secțiile din străinătate
- fiecare din cele 5 sectoare ale orașului Chișinău
- toate suburbiile municipiului Chișinău

Pentru alegătorii prezenți la vot a fost realizată distribuția datelor după sex și grupa de vârstă (calculat din numărul total de alegători prezenți la urne), distribuite pe unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, incluzând și rata participării.

Total Prezența la vot

Total Prezența la vot raportată la fiecare categorie de vârstă

18-25ani

268360 26.03%
9.71% 69854

26-35ani

528231 26.67%
19.12% 140893

36-45ani

621211 32.11%
22.48% 199473

46-55ani

472780 41.71%
17.11% 197220

56-65ani

440696 58.67%
15.95% 258564

66-75ani

319108 68.42%
11.55% 218324

76+ani

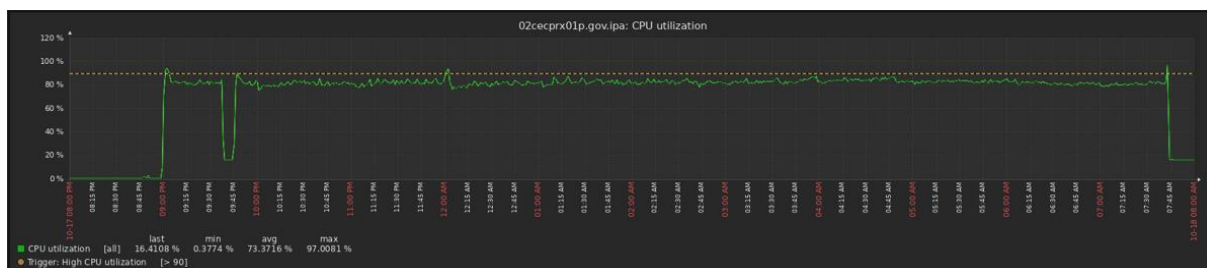
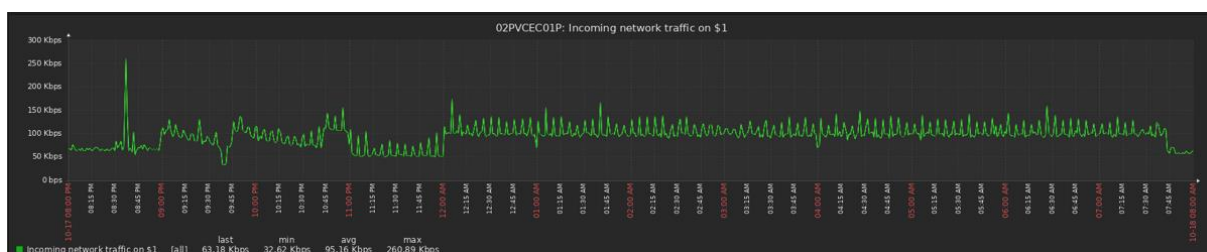
112782 56.11%
4.08% 63282

De asemenea, după încheierea procesului de vot, au putut fi urmărite în timp real rezultatele preliminare obținute de candidați.

Concomitent cu activitățile de logistică și configurare a sistemelor și platformelor tehnologice, cu suportul STISC au fost realizate activități de testare a resurselor informaționale, în special au fost testate la sarcini înalte (load și stress test) pagina web a Comisiei www.cec.md, modulul „Prezența la vot și procese-verbale” și platforma de afișare a mersului votării și rezultatelor preliminare <https://pv.cec.md/>

Au avut loc două iterații majore de testare, desfășurate pe 14-15 octombrie (SIA și PV) și în noaptea spre 18 octombrie 2024 (SI „E-day” și „PV”), acesta din urmă fiind relevant, deoarece a fost ultimul realizat, înainte de alegeri, și a implicat toate componentele sistemului informațional și a reprezentat un test final pentru SI „E-day”, PV și Infografice. Testul final a fost executat pe un interval de timp de aproximativ 10 ore.

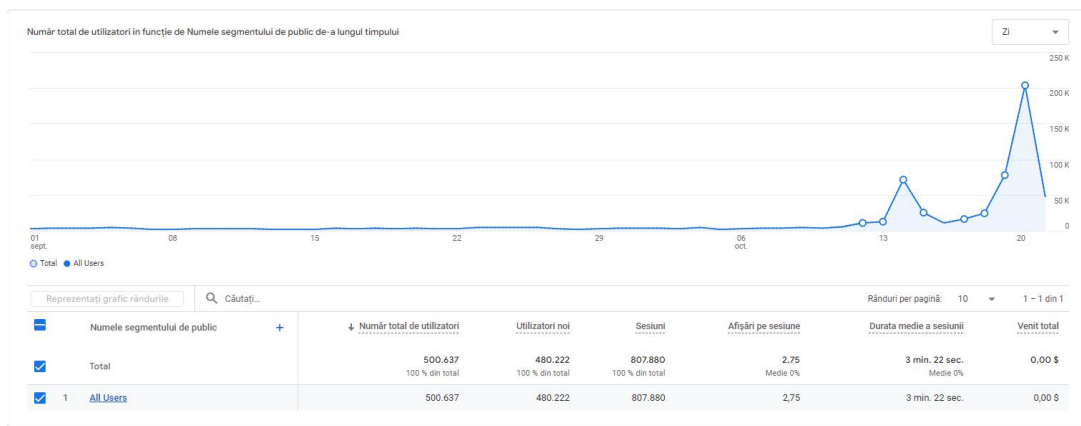
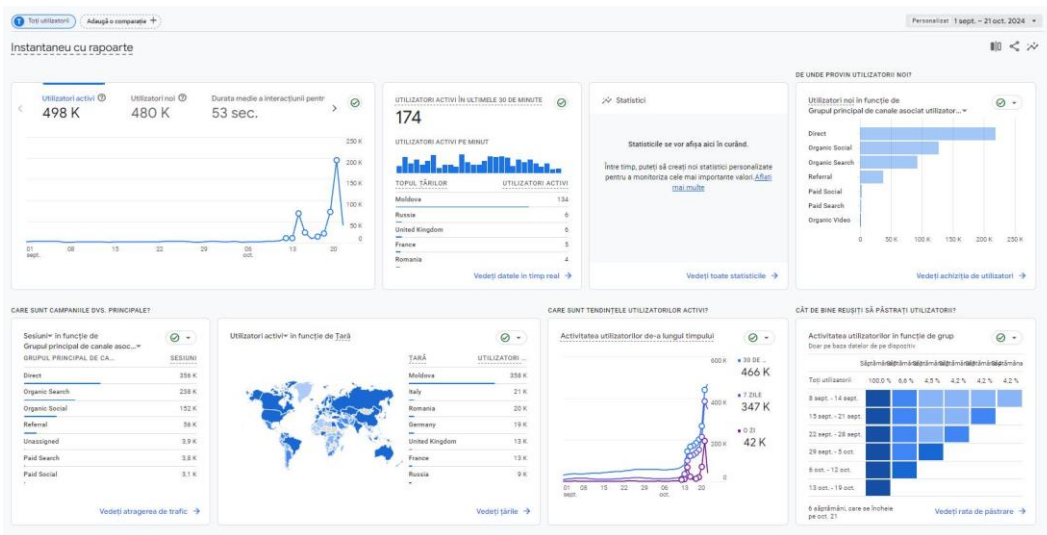
Următoarele imagini arată consumul de CPU și Memorie, precum și traficul Income și Outcome de pe mașinile care au fost expuse acestui STRESS Test. Imaginile aferente serverelor 01cecprx01p.gov.ipa (Balancer) și 01cecprx02p.gov.ipa (Balancer) prezintă un nivel de încărcare foarte ridicat pentru CPU, care necesită a fi investigat.

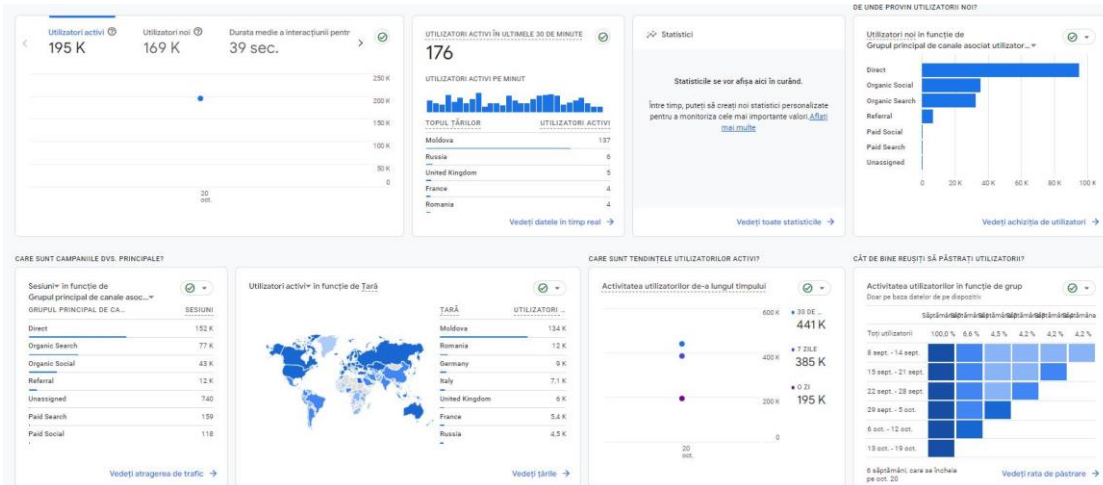
Acest test a fost unul de STRESS pentru sistem, deoarece în mai puțin de 10 ore au fost efectuate peste 8 milioane de căutări de IDNP și au fost efectuate aproximativ 2,6 milioane de acțiuni de tip “Votează”. Rata de erori este relativ mică, luând în considerare nivelul de încărcare. Dacă analizăm, observăm că aproape toate acțiunile au fost efectuate în mai puțin de două secunde, doar una fiind procesată în ~3 secunde, și anume acțiunea “1.1 Open Main Page”.

După o serie de lucrări de ameliorare, problemele au fost remediate și, ca urmare a lucrărilor de pregătire și configurare a infrastructurii, capacitatea necesară a fost atinsă.

Astfel, în cadrul alegerilor prezidențiale și referendumului republican constituțional, pagina oficială a CEC a fost vizitată de peste 480 mii de utilizatori.

Statistica accesărilor paginii oficiale www.cec.md în ziua alegerilor din 20.10.2024.

CAPITOLUL 7. MODELUL, TEXTUL, TIRAJUL, TIPĂRIREA ȘI REPARTIZAREA BULETINELOR DE VOT PENTRU REFERENDUMUL REPUBLICAN CONSTITUȚIONAL

Modelul și textul buletinului de vot

În conformitate cu prevederile art. 73 alin. (1) din Codul electoral nr. 325/2022, indiferent de tipul scrutinului, modelul buletinului de vot se stabilește prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale. Textul buletinului de vot pentru alegerile parlamentare, prezidențiale și pentru organizarea referendumului republican se aprobă de către Comisia Electorală Centrală, iar textul pentru alegerile locale și pentru organizarea referendumului local se aprobă printr-o hotărâre a consiliului electoral de circumscripție corespunzător.

Comisia Electorală Centrală, în vederea executării prevederilor sus-menționate, precum și în temeiul art. 32, 73 alin. (3), 203 alin. (2) din Codul electoral nr. 325/2022, pct. 19 sbp.. 1) și 20 din Instrucțiunea cu privire la aprobarea modelului, tipărirea, transmiterea și păstrarea buletinelor de vot, aprobată prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1212/2023, prin hotărârea nr. 2834 din 10 septembrie 2024, a aprobat modelul și textul buletinului de vot pentru referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, după cum urmează:

- În partea de sus pe stânga se imprimă Stema de Stat, în același rând pe centru se tipărește sintagma „Republica Moldova”, în dreapta acesteia se amplasează stema Comisiei Electorale Centrale, ale cărei dimensiuni liniare nu depășesc dimensiunile Stemei de Stat. Sub acest rând, pe centru, se tipărește inscripția cu majuscule „BULETIN DE VOT”, iar sub aceasta se înscriu sintagma „Referendum republican constituțional” și data scrutinului „20 octombrie 2024”. Distanța dintre cele 3 inscripții este de 3 mm.
- La o distanță de 10 mm mai jos de data referendumului se înscriu două numere: în partea stângă – numărul de ordine al circumscripției electorale, așa cum a fost stabilit prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 904/2023, iar în partea dreaptă – numărul de ordine al secției de votare, așa cum va fi stabilit prin hotărârea consiliului electoral de circumscripție corespunzător.
- La o distanță de 10 mm mai jos se va tipări următorul text:
„Proiectul de lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova are următorul cuprins:

„Noi, poporul Republicii Moldova, exercitându-ne în mod direct suveranitatea națională și dreptul de a participa la administrarea treburilor publice, în temeiul art. 2, 39 și 75 din Constituția Republicii Moldova,

adoptăm prezenta lege constituțională.

Art. I. – Constituția Republicii Moldova (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 78, art. 140), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Preambulul se completează cu două alineate noi cu următorul cuprins:

„RECONFIRMÂND identitatea europeană a poporului Republicii Moldova și ireversibilitatea parcursului european al Republicii Moldova,

DECLARÂND integrarea în Uniunea Europeană drept obiectiv strategic al Republicii Moldova,”.

2. Constituția se completează cu titlul V¹ cu următorul cuprins:

„Titlul V¹

INTEGRAREA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Articolul 140¹

Aderarea la tratatele constitutive și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene

(1) Aderarea Republicii Moldova la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, precum și la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, se stabilește de Parlament prin lege organică.

(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte acte juridice cu caracter obligatoriu ale Uniunii Europene au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.”

Art. II. – Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a hotărârii Curții Constituționale privind confirmarea rezultatelor referendumului republican.”

- În partea de jos se înscrie pe stânga întrebarea „Susțineți modificarea Constituției în vederea aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană?”.
- În dreapta textului întrebării se imprimă pe orizontală două patruletate cu cuvintele „DA” și „NU”, iar sub acestea – două cercuri cu diametrul de 15 mm în care alegătorul va aplica ștampila cu inscripția „Votat”.
- Lungimea buletinului de vot este de 330 mm, iar lățimea este de 160 mm.
- Buletinul de vot se tipărește pe hârtie opacă (mată) de culoare violet (cod 8806CE).
- Buletinele de vot întocmite în limba română vor fi traduse și într-o altă limbă, la solicitarea birourilor electorale, pentru a facilita participarea la scrutin a minorităților etnice.

Tirajul buletinelor de vot

Birourile electorale ale secțiilor de votare, după recepționarea listelor electorale, dar nu mai târziu de 30 septembrie 2024 inclusiv, conform art. 41 lit. d) și 73 alin. (7) din Codul electoral și pct. 54 sbp. 5) din Regulamentul de activitate al biroului electoral al secției de votare, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1101/2023, au stabilit tirajul buletinelor de vot ce urma a fi tipărit pentru secțiile de votare, în corespundere cu numărul alegătorilor incluși în listele electorale de bază, adoptând în acest sens hotărâri.

Consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea, după recepționarea hotărârilor privind stabilirea tirajului buletinelor de vot emise de birourile electorale, au sistematizat și stabilit tirajul acestora pe circumscripție și au prezentat hotărârile adoptate în acest sens Comisiei Electorale Centrale până la data de 2 octombrie 2024, conform termenului stabilit în pct. 108 din Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2633/2024.

Ulterior, Comisia Electorală Centrală, în conformitate cu acțiunile stabilite la pct. 109 din Programul calendaristic, a stabilit pentru fiecare tip de scrutin:

- prin hotărârea nr. 2999 din 2 octombrie 2024, tirajul buletinelor de vot pentru secțiile de votare din străinătate la referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024;

- prin hotărârea nr. 3005 din 3 octombrie 2024, tirajul buletinelor de vot pentru secțiile de votare din țară la referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024.

Buletinele de vot au fost tipărite în limba română, iar pentru unele localități, la solicitarea birourilor electorale ale secțiilor de votare din circumscripția respectivă, acestea au fost tipărite în limbile rusă, găgăuză, bulgară, romani și ucraineană.

Pentru secțiile de votare pentru votul prin corespondență, Consiliul electoral al circumscripției electorale pentru secțiile de votare constituite în străinătate nr. 38, prin hotărârea nr. 10 din 26 septembrie 2024, a stabilit tirajul buletinelor de vot, după cum urmează:

Numărul secției de votare	Numărul de alegători	Total buletine de vot (în limba română)
38/232-VpC	988	988
38/233-VpC	508	508
38/234-VpC	313	313
TOTAL	1809	1809

În tabelul de mai jos sunt prezentate informațiile privind tirajul buletinelor de vot pentru circumscripțiile electorale de nivelul al doilea, după cum urmează:

Circumscripția electorală	Total buletine	Limba română	Limba rusă	Limba ucraineană	Limba găgăuză	Limba romani	Limba bulgară
municipală Chișinău nr. 1	648915	443871	205044	0	0	0	0
municipală Bălți nr. 2	96877	49838	47039	0	0	0	0
raională Anenii Noi nr. 4	67131	55971	11160	0	0	0	0
raională Basarabeasca nr. 5	23210	14532	8678	0	0	0	0
raională Briceni nr. 6	58020	42311	15709	0	0	0	0
raională Cahul nr. 7	96606	76275	20331	0	0	0	0
raională Cantemir nr. 8	48218	44913	3305	0	0	0	0
raională Călărași nr. 9	58310	54842	3468	0	0	0	0
raională Căușeni nr. 10	69581	61688	7778	115	0	0	0
raională Cimișlia nr. 11	47622	42716	4906	0	0	0	0
raională Criuleni nr. 12	57506	54456	3050	0	0	0	0
raională Dondușeni nr. 13	30404	23668	6736	0	0	0	0
raională Drochia nr. 14	64987	54827	10090	0	0	70	0
raională Dubăsari nr. 15	28218	26732	1486	0	0	0	0
raională Edineț nr. 16	60664	43053	17611	0	0	0	0
raională Fălești nr. 17	67732	56210	11522	0	0	0	0
raională Florești nr. 18	66955	55362	11593	0	0	0	0
raională Glodeni nr. 19	44233	36628	7605	0	0	0	0
raională Hîncești nr. 20	95536	90220	5316	0	0	0	0
raională Ialoveni nr. 21	84620	82145	2475	0	0	0	0
raională Leova nr. 22	40827	35137	5690	0	0	0	0
raională Nisporeni nr. 23	51947	51947	0	0	0	0	0
raională Ocnîța nr. 24	37890	22232	15058	0	0	600	0
raională Orhei nr. 25	95984	90253	5731	0	0	0	0
raională Rezina nr. 26	36704	33070	3634	0	0	0	0
raională Rîșcani nr. 27	50173	36774	13399	0	0	0	0
raională Sîngerei nr. 28	67767	57858	9909	0	0	0	0
raională Soroca nr. 29	74253	64 828	9225	0	0	200	0

raională Strășeni nr. 30	74466	72056	2410	0	0	0	0
raională Șoldănești nr. 31	30895	30595	300	0	0	0	0
raională Ștefan Vodă nr. 32	54367	50365	4002	0	0	0	0
raională Taraclia nr. 33	33469	3708	28770	0	0	0	991
raională Telenești nr. 34	53221	52921	300	0	0	0	0
raională Ungheni nr. 35	86710	77239	9471	0	0	0	0
U.T.A. Găgăuzia nr. 36	125978	3400	119178	0	3400	0	0
Circumscripția electorală pentru localitățile din stânga Nistrului, nr. 37	90000	45000	45000	0	0	0	0
Circumscripția electorală pentru secțiile de votare constituite în străinătate nr. 38	854009	777159	76350	0	500	0	0
TOTAL	3674005	2914800	753329	115	3900	870	991

Astfel, pentru organizarea și desfășurarea referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 au fost tipărite **3674005** buletine de vot după cum urmează:

- 2914800 în limba română;
- 753329 în limba rusă;
- 3900 în limba găgăuză;
- 991 în limba bulgară;
- 870 în limba romani;
- 115 în limba ucraineană.

Tipărirea buletinelor de vot

La data de 3 octombrie 2024, Comisia Electorală Centrală a început tipărirea buletinelor de vot pentru referendumul republican constituțional și alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024 pentru secțiile de votare din străinătate, iar la data de 9 octombrie 2024 pentru secțiile de votare din țară

Securitatea procesului de confecționare a matriței, tipărire, împachetare, distribuire a buletinelor de vot, precum și de nimicire a matriței, a fost asigurată de către Serviciul de Informații și Securitate și Ministerul Afacerilor Interne.

Buletinele de vot s-au tipărit la două tipografii contractate de Comisia Electorală Centrală: Î.S. „Combinatul Poligrafic din Chișinău” și Î.S. F.E.-P. „Tipografia Centrală”, după cum urmează:

Î.S. „Combinatul Poligrafic din Chișinău”								
Nr d/o	Circumscripția electorală	Limba română	Limba rusă	Limba găgăuză	Limba ucraineană	Limba romani	Limba bulgară	TOTAL
1	raională Basarabeasca nr. 5	14532	8678	0	0	0	0	23210
2	raională Cahul nr. 7	76275	20331	0	0	0	0	96606
3	raională Cantemir nr. 8	44913	3305	0	0	0	0	48218
4	raională Călărași nr. 9	54842	3468	0	0	0	0	58310
5	raională Cimișlia nr. 11	42716	4906	0	0	0	0	47622
6	raională Dondușeni nr. 13	23668	6736	0	0	0	0	30404
7	raională Drochia nr. 14	54827	10090	0	0	70	0	64987
8	raională Edineț nr. 16	43053	17611	0	0	0	0	60664
9	raională Fălești nr. 17	56210	11522	0	0	0	0	67732
10	raională Glodeni nr. 19	36628	7605	0	0	0	0	44233

11	raională Hîncești nr. 20	90220	5316	0	0	0	0	95536
12	raională Ialoveni nr. 21	82145	2475	0	0	0	0	84620
13	raională Leova nr. 22	35137	5690	0	0	0	0	40827
14	raională Nisporeni nr. 23	51947	0	0	0	0	0	51947
15	raională Oenița nr. 24	22232	15058	0	0	600	0	37890
16	raională Orhei nr. 25	90253	5731	0	0	0	0	95984
17	raională Rîșcani nr. 27	36774	13399	0	0	0	0	50173
18	raională Sîngerei nr. 28	57858	9909	0	0	0	0	67767
19	raională Soroca nr. 29	64 828	9225	0	0	200	0	74253
20	raională Strășeni nr. 30	72056	2410	0	0	0	0	74466
21	raională Șoldănești nr. 31	30595	300	0	0	0	0	30895
22	raională Taraclia nr. 33	3708	28770	0	0	0	991	33469
23	raională Telenești nr. 34	52921	300	0	0	0	0	53221
24	raională Ungheni nr. 35	77239	9471	0	0	0	0	86710
Î.S. F.E.-P. „Tipografia Centrală”								
N r d/ o	Circumscripția electorală	Limba română	Limba rusă	Limba găgăuză	Limba ucrainean	Limba bulgară	Limba romani	TOTAL
1	municipală Chișinău nr. 1	443871	205044	0	0	0	0	648915
2	municipală Bălți nr. 2	49838	47039	0	0	0	0	96877
3	raională Anenii Noi nr. 4	55971	11160	0	0	0	0	67131
4	raională Briceni nr. 6	42311	15709	0	0	0	0	58020
5	raională Căușeni nr. 10	61688	7778	115	0	0	0	69581
6	raională Criuleni nr. 12	54456	3050	0	0	0	0	57506
7	raională Dubăsari nr. 15	26732	1486	0	0	0	0	28218
8	raională Florești nr. 18	55362	11593	0	0	0	0	66955
9	raională Rezina nr. 26	33070	3634	0	0	0	0	36704
10	raională Ștefan Vodă nr. 32	50365	4002	0	0	0	0	54367
11	U.T.A. Găgăuzia nr. 36	3400	119178	0	3400	0	0	125978
12	Circumscripția electorală pentru localitățile din stânga Nistrului, nr. 37	45000	45000	0	0	0	0	90000
13	Circumscripția electorală pentru secțiile de votare constituite în străinătate nr. 38	777159	76350	0	500	0	0	854009

Repartizarea buletinelor de vot

Buletinele de vot au fost transmise de la tipografiile de stat în conformitate cu art. 74 alin. (6) de către Comisia Electorală Centrală, după cum urmează:

- pentru votul prin corespondență la data de 26 septembrie;
- pentru secțiile de votare din străinătate la data de 7 octombrie;
- pentru secțiile de votare din țară buletinele în zilele 17-18 octombrie 2024.

Întrucât, conform actului de predare-primire a buletinelor de vot nr. CECE-38/09 din 7 octombrie 2024, Ministerul Afacerilor Externe a refuzat ridicarea buletinelor de vot destinate birourilor electorale ale secțiilor de votare nr. 38/196, 38/197 și 38/198, dar și altor documente și materiale electorale (blanchete de liste electorale pentru birourile electorale ale secțiilor de votare

nr. 38/196 (172 foi), 38/197 (172 foi) și 38/198 (103 foi), sigilii pentru urnele staționare, etichete de securitate ș.a.), Comisia Electorală Centrală, prin hotărârea nr. 3022 din 7 octombrie 2024, a dispus nimicirea buletinelor de vot în număr total de 13000 de buletine de vot pentru fiecare tip de scrutin și altor documente și materiale electorale, tipărite și destinate birourilor electorale ale secțiilor de votare respective.

Comisia Electorală Centrală, prin adresele nr. CEC-8/6861 din 14 octombrie 2024 și nr. CEC-8/6263 din 15 octombrie 2024, a informat consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea privind timpul și locul ridicării buletinelor de vot de către acestea de la tipografia.

Inspectoratele de poliție teritoriale au asigurat escortarea buletinelor de vot de la tipografia până la sediul consiliilor electorale de circumscripție și paza acestora până în ziua votării. Buletinele de vot s-au păstrat la consiliul electoral de circumscripție de nivelul al doilea și s-au remis birourilor electorale ale secțiilor de votare în baza unui act de predare-primire, în preziua alegerilor.

Birourile electorale ale secțiilor de votare, după ce au recepționat buletinele de vot, dar nu mai devreme de preziua alegerilor, le-au numărat și au întocmit un act de constatare a numărului acestora, conform modelului prevăzut în anexa nr. 11 la Regulamentul de activitate al biroului electoral al secției de votare. La procedura de numărare a buletinelor de vot au avut posibilitatea de a asista membrii și reprezentanții organelor electorale ierarhic superioare, reprezentanții concurenților electorali, observatorii, precum și jurnaliștii legitimați de instituțiile mass-media și confirmați de Comisia Electorală Centrală.

Integritatea buletinelor de vot la toate etapele, începând cu transmiterea acestora către organele electorale ierarhic inferioare, inclusiv securitatea localurilor unde se păstrează acestea, a fost asigurată de către reprezentanții Ministerului Afacerilor Interne.

CAPITOLUL 8. CONCLUCRAREA CU AUTORITĂȚILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE, AUTORITĂȚILE PUBLICE LOCALE ȘI UNELE INSTITUȚII ÎN VEDEREA ASIGURĂRII DESFĂȘURĂRII ÎN BUNE CONDIȚII A REFERENDUMULUI REPUBLICAN CONSTITUȚIONAL

Potrivit art. 28 alin. (1) din Codul electoral nr. 325/2022, în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor, Comisia Electorală Centrală conlucrează cu autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și cu unele entități care au în cadrul acestuia responsabilități suplimentare.

Astfel, în scopul asigurării condițiilor pentru buna desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din data de 20 octombrie 2024, Comisia Electorală Centrală a adoptat hotărârea nr. 2661 din 31 iulie 2024 „Cu privire la responsabilitățile suplimentare ale unor autorități ale administrației publice centrale și entități în perioada electorală a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024”.

Conform pct. 3 al acesteia, autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și entitățile vizate au informat Comisia Electorală Centrală despre executarea responsabilităților suplimentare, săptămânal, în ziua de vineri, până la ora 16:00 (la 9, 16, 23 și 30 august 2024; 6, 13, 20 și 27 septembrie 2024; 4, 11 și 18 octombrie 2024) sau la cerere în caz de necesitate.

Astfel, informațiile prezentate de autoritățile administrației publice centrale și entitățile vizate în perioada 9 august – 18 octombrie 2024 privind nivelul de realizare a hotărârii nr. 2661 din 31 iulie 2024 se regăsesc sintetizat în tabelul ce urmează.

Nr.	Denumirea autorității/entității. În ordinea nivelului responsabilităților suplimentare
1	Inspectoratul General al Poliției (Ministerul Afacerilor Interne)
Măsurile întreprinse.	<p><i>În perioada 1 august - 19 septembrie 2024:</i></p> <p>1) A asigurat ordinea și securitatea publică în cadrul a 172 de întruniri cu cetățeni, dintre care în municipiul Chișinău – 23 de întruniri. La întruniri au participat aproximativ 20 710 cetățeni, dintre care în municipiul Chișinău – 1983 de cetățeni.</p> <p>Din cele 172 de întruniri cu cetățeni, 90 au fost desfășurate de către Blocul electoral „Victorie” a cărui înregistrare pentru participare la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 a fost refuzată prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2687 din 7 august 2024; 20 – de către Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”; 19 – de către Partidul Politic „Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei”; 15 – de către Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”; 11 – de către Partidul politic „Partidul Nostru”; 5 – de către candidatul independent Irina Vlah; 5 – de către candidatul independent Andrei Năstase; 3 – de către candidatul independent Natalia Morari; 2 – de către Partidul Politic Partidul pentru Viitorul Moldovei; 1 – de către Partidul Politic Partidul Social Democrat European; 1 – de către Partidul Politic pentru Unitate și Bunăstare;</p> <p>2) Subdiviziunile teritoriale au înregistrat 242 de cazuri cu privire la diferite încălcări/incidente care pot afecta procesul electoral (147 de cazuri cu privire la afișajul electoral neautorizat; 14 cazuri cu privire la agitația electorală interzisă; 48 de cazuri cu privire la încălcarea legislației privind întrunirile; 16 cazuri cu privire la colectarea semnăturilor; 11 cazuri cu privire la bănuială rezonabilă de corupere a alegătorilor; 4 cazuri</p>

– alte încălcări; 1 caz cu privire la instalarea corturilor fără autorizație; 1 caz cu privire la transportarea alegătorilor).

În ceea ce privește 147 de cazuri cu privire la afișajul electoral neautorizat, în 51 de cazuri au fost întocmite 53 de procese-verbale cu privire la contravenție în temeiul:

- art. 64 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”) - 40 de procese-verbale cu privire la contravenție;

- art. 50 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Afișarea materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, precum și deteriorarea acestuia”) – 8 procese-verbale cu privire la contravenție;

- art. 50 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr.325/2022) – 2 procese-verbale cu privire la contravenție;

- art. 364 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Amplasarea mijloacelor de publicitate exterioară pe arbori”) – 2 procese-verbale cu privire la contravenție;

- art. 364 alin. (5) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Prezentarea, producerea sau difuzarea fără autorizație a publicității ședințelor medicale în masă cu folosirea metodelor de influență psihică”) – 1 proces-verbal cu privire la contravenție.

În 48 de cazuri au fost pornite proceduri contravenționale în temeiul:

- art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”) – 26 de cazuri;

- art. 50 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Afișarea materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, precum și deteriorarea acestuia”) – 10 cazuri;

- art. 50 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr.325/2022) – 9 cazuri;

- art. 364 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Amplasarea mijloacelor de publicitate exterioară fără permisiunea autorității administrației publice locale și fără acordarea, în modul stabilit, a unui spațiu de afișaj”) – 2 cazuri;

- art. 364 alin. (5) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Prezentarea, producerea sau difuzarea fără autorizație a publicității ședințelor medicale în masă cu folosirea metodelor de influență psihică”) – 1 caz.

22 de cazuri au fost transmise după competență:

- autorităților publice locale – 11 cazuri;

- Comisiei Electorale Centrale – 8 cazuri;

- Inspectoratului Național de Investigație – 2 cazuri;

- Centrului Național Anticorupție – 1 caz.

În 22 de cazuri, în temeiul art. 441 alin. (1) lit. a) și art. 425 din Codul contravențional nr. 218/2008, examinarea a fost încetată.

4 cazuri au fost conexe.

În privința celor 48 de cazuri cu privire la încălcarea legislației privind întrunirile, în 21 de cazuri, examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 alin. (1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008. În 9 cazuri au fost pornite proceduri contravenționale în temeiul:

- art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”) – 8 cazuri;

- art. 50 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Afișarea materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, precum și deteriorarea acestuia”) – 1 caz.

8 cazuri au fost transmise după competență:

- Procuraturii Anticorupție – 1 caz;
- Agenției Naționale Transport Auto – 1 caz;
- Comisiei Electorale Centrale – 6 cazuri.

În 5 cazuri au fost întocmite 5 procese-verbale cu privire la contravenție în temeiul:

- art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”) – 3 procese-verbale cu privire la contravenție;

- art. 67 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Desfășurarea întrunirii fără depunerea declarației prealabile de către organizatorul acesteia în modul stabilit de legislație”) – 1 proces-verbal cu privire la contravenție;

- art. 335 din Codul contravențional nr. 218/2008 („Samavolnicia”) – 1 proces-verbal cu privire la contravenție.

1 caz a fost conexas. Alte 4 cazuri se află în proces de examinare.

Dintre 16 cazuri cu privire la colectarea semnăturilor, 5 cazuri au fost transmise după competență:

- Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal cu sesizarea concomitentă a Comisiei Electorale Centrale – 4 cazuri;
- Inspectoratului Național de Investigație cu sesizarea concomitentă a Comisiei Electorale Centrale – 1 caz.

În 4 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 și 425 din Codul contravențional nr. 218/2008.

În 3 cazuri au fost pornite proceduri contravenționale în temeiul art. 50 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Afișarea materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, precum și deteriorarea acestuia”). 1 caz a fost conexas. Alte 3 cazuri sunt în proces de examinare.

Cu referire la 14 cazuri cu privire la agitația electorală interzisă:

- în 5 cazuri au fost întocmite 6 procese-verbale cu privire la contravenție în temeiul art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”);

- în 5 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 și 425 din Codul contravențional nr. 218/2008;

- într-un caz a fost pornită procedura contravențională în temeiul art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”).

Un caz a fost conexas. Celelalte 2 cazuri se află în proces de examinare.

Referitor la 11 cazuri cu privire la bănuială rezonabilă de corupere a alegătorilor, 6 cazuri au fost transmise după competență:

- Serviciului Fiscal de Stat cu sesizarea concomitentă a Comisiei Electorale Centrale – 1 caz;

- Inspectoratul Național de Investigație cu sesizarea concomitentă a Comisiei Electorale Centrale – 5 cazuri.

În două cazuri a fost pornită procedura contravențională în temeiul:

- art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”) – 1 caz;

- art. 50 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr.325/2022) – 1 caz.

În 2 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 alin. (1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008. Un caz se află în proces de examinare.

Privitor la 4 cazuri de alte încălcări, 3 cazuri au fost transmise după competență:

- autorităților publice locale, fiind întocmit 1 proces-verbal cu privire la contravenție în temeiul art. 181 din Codul contravențional nr. 218/2008 („Încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile”);

- Serviciului Fiscal de Stat cu sesizarea concomitentă a Comisiei Electorale Centrale;

- Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal cu sesizarea concomitentă a Comisiei Electorale Centrale.

Într-un caz examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 alin. (1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008.

În ce privește cazul privind instalarea corturilor fără autorizație, a fost întocmit procesul-verbal cu privire la contravenție conform art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”).

Cazul cu privire la transportarea alegătorilor se află în proces de examinare.

În perioada 20 - 25 septembrie 2024:

1) A asigurat ordinea și securitatea publică în cadrul a 592 de întruniri cu cetățeni; inclusiv 103 – în mun. Chișinău, la care au participat aproximativ 68 102 de cetățeni, dintre care 11 190 de cetățeni din mun. Chișinău.

Din cele 592 de întruniri, 213 au fost desfășurate de către Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” (Maia Sandu), 85 – de către Blocul electoral „Victorie” a cărui înregistrare pentru participare la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 a fost refuzată prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2687 din 7 august 2024, 93 – de către Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” (Alexandr Stoianoglo), 56 – de către candidatul independent Victoria Furtună, 33 – de către candidatul independent Irina Vlah, 26 – de către de către Partidul politic „Partidul Nostru” (Renato Usafii), 25 – de către Partidul Politic Partidul pentru Viitorul Moldovei (Vasile Tarlev), 28 – de către Partidul Politic „Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei (Ion Chicu), 14 – de către candidatul independent Tudor Ulianoschi, 11 – de către candidatul independent Natalia Morari, 5 – de către candidatul independent Andrei Năstase, 3 – de către Blocul Electoral „ÎMPREUNĂ” (Octavian Țîcu).

2) Subdiviziunile teritoriale au înregistrat 550 de cazuri cu privire la diferite încălcări/incidente care pot afecta procesul electoral (319 de cazuri cu privire la coruperea electorală pasivă, 81 de cazuri cu privire la afișajul electoral neautorizat; 52 de cazuri cu privire la agitația electorală interzisă; 48 de cazuri cu privire la încălcarea legislației privind întrunirile; 13 cazuri cu privire la colectarea semnăturilor; 9 cazuri de instalare a corturilor fără autorizație; 3 cazuri cu implicarea minorilor în agitația electorală; 1 caz cu privire la blocarea traseului național, 1 caz cu privire la transportarea alegătorilor, 23 de cazuri – alte încălcări).

În ceea ce privește 319 cazuri de corupere electorală pasivă (art. 47¹ din Codul contravențional nr. 218/2008), în 184 de cazuri au fost întocmite 201 procese-verbale cu privire la contravenție cu remiterea după competență Centrului Național Anticorupție; în 20 de cazuri au fost pornite 32 de proceduri contravenționale; 2 cazuri au fost transmise după competență Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (1 caz) și Procuraturii Anticorupție (1 caz); în 7 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 alin. (1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008; 6 cazuri au fost conexe; 100 de cazuri – în proces de examinare.

În privința celor 81 de cazuri cu privire la afișajul electoral neautorizat, în 9 cazuri au fost întocmite 11 procese-verbale cu privire la contravenție în temeiul:

- art. 50 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr.325/2022) – 5 procese-verbale cu privire la contravenție;

- art. 50 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Afișarea materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, precum și deteriorarea acestuia”) – 6 procese-verbale cu privire la contravenție.

În 8 cazuri au fost pornite proceduri contravenționale în temeiul:

- art. 50 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Afișarea materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, precum și deteriorarea acestuia”) – 6 cazuri;

- art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”) – 1 caz.

4 cazuri au fost transmise după competență:

- autorităților publice locale – 1 caz;

- Serviciului Fiscal de Stat cu sesizarea concomitentă a Comisiei Electorale Centrale – 1 caz,

- Comisiei Electorale Centrale – 2.

59 de cazuri – în proces de examinare.

În ceea ce privește 52 de cazuri cu privire la agitația electorală interzisă, în 9 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 alin. (1) lit a) și art. 425 din Codul contravențional nr. 218/2008. În 5 cazuri au fost întocmite 6 procese-verbale cu privire la contravenție în temeiul:

- art. 50 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Afișarea materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, precum și deteriorarea acestuia”) – 1 proces-verbal cu privire la contravenție;

- art. 50 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr.325/2022) – 3 procese-verbale cu privire la contravenție;

- art. 52 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Efectuarea agitației electorale de către organizațiile necomerciale, sindicate, patronate, reprezentanții cultelor religioase sau ai părților lor componente, desfășurată inclusiv în lăcașele de cult, în cadrul campaniei electorale”) – 1 caz;

- art. 47¹ din Codul contravențional nr. 218/2008 (Coruperea electorală pasivă) cu remiterea după competență Centrului Național Anticorupție – 1 caz;

În 5 cazuri au fost pornite proceduri contravenționale în temeiul:

- art. 50 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Afișarea materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, precum și deteriorarea acestuia”) - 1 caz;

- art. 50 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr.325/2022) – 4 cazuri.

2 cazuri au fost transmise după competență Comisiei Electorale Centrale.

2 cazuri au fost conexate.

29 de cazuri – în proces de examinare.

Vizavi de 48 de cazuri referitoare la încălcarea legislației privind întrunirile, în 12 cazuri au fost pornite proceduri contravenționale în temeiul:

- art. 335 din Codul contravențional nr. 218/2008 („Samavolnicia”) – 3 cazuri;

- art. 67 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Desfășurarea întrunirii fără depunerea declarației prealabile de către organizatorul acesteia în modul stabilit de legislație”) – 7 cazuri;

- art. 47¹ din Codul contravențional nr. 218/2008 (Coruperea electorală pasivă) – 1 caz.

În 4 cazuri au fost întocmite procese-verbale cu privire la contravenție în temeiul:

- art. 50 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr.325/2022) – 1 proces-verbal cu privire la contravenție;

- art. 67 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Desfășurarea întrunirii fără depunerea declarației prealabile de către organizatorul acesteia în modul stabilit de legislație”) – 2 procese-verbale cu privire la contravenție;

- art. 47¹ din Codul contravențional nr. 218/2008 („Coruperea electorală pasivă”) cu transmiterea după competență Centrului Național Anticorupție – 1 proces-verbal cu privire la contravenție.

32 de cazuri – în proces de examinare.

Referitor la 13 cazuri cu privire la colectarea semnăturilor, într-un caz a fost pornită procedura contravențională în temeiul art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”). În 2 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 alin. (1) lit. a) și 425 din Codul contravențional nr. 218/2008. 10 cazuri – în proces de examinare.

Din cele 9 cazuri de instalare a corturilor fără autorizație, într-un caz a fost pornită procedura contravențională în temeiul art. 364 alin. (10) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022”). În 3 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 alin. (1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008. 5 cazuri sunt în proces de examinare.

Cele 3 cazuri cu implicarea minorilor în agitația electorală au fost trimise după competență Comisiei Electorale Centrale.

Cazul cu privire la blocarea traseului și cel cu privire la transportarea alegătorilor sunt în proces de examinare.

Privitor la 23 de cazuri referitoare la alte încălcări, într-un caz au fost întocmite 2 procese-verbale cu privire la contravenție în temeiul art. 50 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 („Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr.325/2022). Într-un caz examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 alin. (1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008. 21 de cazuri sunt în proces de examinare.

Pe parcursul zilei de 20 octombrie 2024 subdiviziunile subordonate Inspectoratului General al Poliției au înregistrat/constatat 146 de încălcări (32 de cazuri de fotografiere a buletinului de vot; 15 cazuri de agitație electorală; 14 cazuri de deteriorare a buletinului de vot; 11 cazuri de transportare a alegătorilor; 9 cazuri de corupere a alegătorilor; 9 cazuri de afișaj electoral neautorizat; 8 cazuri de încălcare a dreptului la vot; 2 cazuri de prezență în cabina de vot a mai multor persoane; 2 cazuri de

	<p>lipsă a alegătorului în lista electorală; 2 cazuri de împiedicare a activității organului electoral; 4 cazuri de scoatere a buletinului de vot din secția de votare; 1 caz de lipsă a ștampilei în cabina de vot; 37 de cazuri referitoare la alte incidente.</p> <p>În privința celor 32 de cazuri de fotografiere a buletinului de vot, în 8 cazuri au fost întocmite 8 procese-verbale cu privire la contravenție în temeiul art. 49 alin. (4) din Codul contravențional nr. 218/2008. Celelalte cazuri sunt în proces de examinare.</p> <p>Din cele 15 cazuri de agitație electorală, într-un caz examinarea a fost încetată în temeiul art.441 alin.(1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008, iar celelalte cazuri sunt în proces de examinare.</p> <p>În ceea ce privește 14 cazuri de deteriorare a buletinului de vot, în 5 cazuri au fost întocmite 5 procese-verbale cu privire la contravenție în temeiul art. 49 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008. În 2 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art.441 alin.(1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008, celelalte cazuri fiind în proces de examinare.</p> <p>Referitor la 11 cazuri de transportare a alegătorilor, în 2 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art.441 alin.(1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008, iar celelalte cazuri sunt în proces de examinare.</p> <p>Cu referire la 9 cazuri de corupere a alegătorilor, într-un caz a fost întocmit un proces-verbal cu privire la contravenție în temeiul art. 47¹ din Codul contravențional nr. 218/2008, urmând să fie remise materialele Centrului Național Anticorupție pentru aplicarea sancțiunii corespunzătoare. Într-un caz examinarea a fost încetată în temeiul art.441 alin.(1) lit. a) din Codul contravențional nr. 218/2008. Un caz este în proces de examinare.</p> <p>Privitor la 9 cazuri de afișaj electoral neautorizat, într-un caz a fost pornită procedura contravențională în temeiul art. 50 din Codul contravențional nr. 218/2008. Celelalte cazuri sunt în proces de examinare.</p> <p>În cazul cu privire la lipsa ștampilei în cabina de vot, a fost pornită procedura contravențională în temeiul art. 105 din Codul contravențional nr. 218/2008.</p> <p>Din cele 37 de cazuri cu privire la alte incidente, într-un caz a fost întocmit un proces-verbal cu privire la contravenție în temeiul art. 49 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008, în 2 cazuri examinarea a fost încetată în temeiul art. 441 alin. (1) din Codul contravențional nr. 218/2008.</p>
2	Agencia Servicii Publice
Măsurile întreprinse.	<p>Agencia Servicii Publice a prezentat informații cu privire la actualizarea actelor de identitate și excluderea persoanelor decedate din Registrul de stat al populației.</p> <p>A întreprins acțiuni în vederea actualizării Registrului de stat al populației cu datele privind statutul cetățenilor Republicii Moldova decedați în străinătate, în temeiul informațiilor oficiale obținute din partea autorităților competente ale statelor străine.</p> <p>În perioada de raport au fost radiate din evidență 62 de cetățeni ai Republicii Moldova în temeiul informațiilor oficiale obținute din partea autorităților competente ale statelor străine.</p> <p>În perioada 1 august – 17 octombrie 2024, total acte de stare civilă întocmite 14458.</p>

Tabelele de mai jos reflectă informația despre actualizarea Registrului de stat al populației referitor la faptele de stare civilă înregistrate/certificate în perioada 1 august – 17 octombrie 2024; eliberarea buletinelor de identitate în perioada 26 august 2024 – 17 octombrie 2024 pentru anumite categorii de cetățeni cu vârsta peste 18 ani

Organul care a întocmit actul de stare civilă	Tipul actului de stare civilă			
	Căsătorie	Divorț	Schimbarea numelui și/sau prenumelui	Deces
Serviciul de stare civilă	3517	2008	740	2744
Primăria	1521	-	-	3073
Fapte de stare civilă produse în stânga Nistrului	495	72	22	266
Total	5533	2080	762	6083
Total acte de stare civilă întocmite	14458			

Nr. crt	Perioada de raport	26.08.2024-17.10.2024		
		Nr. cererilor depuse pentru eliberarea CA/BP cetățenilor RM cu vârsta peste 18 ani		
	Acte de identitate	aflați în instituțiile penitenciare	reținuți, arestați de către organele de drept	aflați în instituțiile medico-sanitare specializate, în instituțiile de asistență socială
	Buletin de identitate (CA)	244	0	46
	Buletin de identitate provizoriu (BP)	10	109	0
	Total	254	109	46

Agencia Servicii Publice a prezentat date statistice referitoare la asigurarea cu acte de identitate a cetățenilor Republicii Moldova cu vârsta de peste 18 ani în perioada 1 august – 17 octombrie 2024:

Data de raport	01.08.2024-17.10.2024
Acte de identitate eliberate (CA / BP):	51987
a) Buletin de identitate (CA)	48132
b) Buletin de identitate provizoriu (BP)	3855

	<p>Conform informației prezentate, ziua de 20 octombrie 2024 a fost declarată zi lucrătoare, cu program de muncă: 7.00 – 21.00 pentru salariații din cadrul serviciilor eliberare a actelor de identitate ale Departamentului acte de identitate, cetățenie și evidență a persoanelor, responsabili de eliberarea buletinelor de identitate provizorii și salariații birourilor de informații și eliberare ale Departamentului management servicii publice, responsabili de înmânarea actelor de identitate, precum și salariații subdiviziunilor structurale ale Agenției Servicii Publice, care au asigurat monitorizarea și dirijarea activității subdiviziunilor teritoriale respective, funcționalitatea sistemelor informaționale automatizate, accesul la resursele informaționale, interacțiunea cu mass-media etc.</p> <p> Agenția a asigurat confecționarea buletinelor de identitate cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în baza tuturor cererilor depuse la serviciile eliberare a actelor de identitate în perioada 20 septembrie – 17 octombrie 2024 până la data de 18 octombrie 2024, inclusiv în cazul în care termenul-limită al comenzii a depășit această dată, indiferent de tariful achitat.</p> <p>La solicitarea cetățenilor, care au comandat buletinul de identitate la 18 octombrie 2024, Agenția le-a eliberat buletinele de identitate provizorii pentru participare la scrutin.</p> <p> Agenția a asigurat conlucrarea cu autoritățile administrației publice locale (primării), cu administrația izolatoarelor de urmărire penală, cu administrația instituțiilor de asistență socială și a instituțiilor medico-sanitare specializate, pentru asigurarea cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot cu acte de identitate necesare pentru votare.</p> <p>În contextul alegerilor și referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 pe pagina sa web oficială www.asp.gov.md Agenția a plasat un comunicat prin care i-a îndemnat pe cetățeni să verifice valabilitatea actelor de identitate și să întreprindă acțiuni de a le schimba până la data desfășurării scrutinelor, a informat despre programul special al subdiviziunilor teritoriale în ziua de 20 octombrie 2024, precum și despre modul de eliberare a buletinelor de identitate provizorii. Informația respectivă a fost comunicată și prin intermediul postului de televiziune Jurnal TV la 16 octombrie 2024.</p>
3	Administrația Națională a Penitenciarelor
Măsurile întreprinse.	<p>Administrația sistematic a informat Comisia despre datele statistice de care dispune în privința persoanelor deținute cu drept de vot. Potrivit acesteia, la situația din 11 octombrie 2024:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Numărul total de deținuți – 5835; 2) Numărul actelor de identitate valabile (buletin de identitate + buletin de identitate provizoriu) – 4710; 3) Numărul actelor de identitate expirate (buletin de identitate + buletin de identitate provizoriu) – 805; 4) Deținuți fără acte de identitate – 16; 5) Numărul total de pașapoarte ale cetățenilor Republicii Moldova – 120.
4	Ministerul Justiției prin intermediul instanțelor judecătorești
Măsurile întreprinse.	<p>Au fost transmise Comisiei Electorale Centrale hotărârile instanțelor de judecată privind instituirea măsurii de ocrotire judiciară în privința unor cetățeni și lipsirea dreptului de a alege și a fi ales, în condițiile art. 14 și 16 alin. (2) lit. b) din Codul electoral nr. 325/2022.</p>
5	Autoritatea Națională de Integritate

Măsurile întreprinse.	A prezentat informația despre existența sau nu a interdicțiilor stabilite de art. 16 alin. (2) din Codul electoral nr. 325/2022 pentru candidații desemnați la funcția de Președinte al Republicii Moldova.
6	Serviciul de Informații și Securitate
Măsurile întreprinse.	Pe întreaga perioadă raportată Serviciul a informat că a întreprins un set de măsuri contrainformative și organizatorice în vederea asigurării desfășurării alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului constituțional republican din 20 octombrie 2024. În context, a remis Comisiei materialele informative și a întreprins măsuri organizatorice și de securitate pentru asigurarea confecționării buletinelor de vot.
7	Biroul politici de reintegrare
Măsurile întreprinse.	În vederea informării corecte și din surse oficiale a alegătorilor domiciliați în unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului și mun. Bender, la 15 octombrie 2024, Biroul a publicat pe site-ul și pe paginile sale de pe rețelele sociale adresele secțiilor de votare din 21 de localități de pe malul drept al Nistrului și raionul Dubăsari organizate pentru aceștia. Totodată, la 10 octombrie 2024 delegația Republicii Moldova în cadrul Comisiei Unificate de Control a obținut asigurarea din partea reprezentanților Tiraspolului în Comisia Unificată de Control că la 20 octombrie 2024 nu vor fi admise incidente care să împiedice libertatea de circulație a alegătorilor domiciliați în localitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului și mun. Bender.
8	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale prin intermediul Inspectoratului Național pentru Supraveghere Tehnică
Măsurile întreprinse.	Inspectoratul a informat despre următoarele acțiuni: 1) a elaborat Solicitarea privind respectarea cerințelor Normelor și Regulilor de apărare împotriva incendiilor la secțiile de votare de către persoanele responsabile în conformitate cu prevederile Legii nr.267/1994 privind apărarea împotriva incendiilor și ale Hotărârii Guvernului nr. 847/2022 cu privire la aprobarea Regulilor generale de apărare împotriva incendiilor în Republica Moldova; 2) a emis dispoziția nr. 22-D din 17 septembrie 2024 „Cu privire la executarea prevederilor Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 2661 din 31.07.2024, precum și asigurarea securității la incendiu în perioada electorală și în ziua desfășurării alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024”; 3) a efectuat actualizarea adreselor și luarea în evidență a secțiilor de votare; 4) a desfășurat instruirea a 2541 de persoane privind măsurile de apărare împotriva incendiilor; 5) a evaluat riscurile de producere a incendiilor în 280 de secții de votare, pe parcursul evaluării a întreprins măsurile pentru lichidarea neajunsurilor depistate la secțiile respective de către persoanele cu atribuții de asigurare a securității împotriva incendiilor cu înmânarea Solicitării-tip privind măsurile de apărare împotriva incendiilor; 6) a acordat sprijin autorităților publice locale în procesul de accesibilizare a sediilor secțiilor de votare; 7) a monitorizat la 20 octombrie 2024 situația la secțiile de votare conform domeniilor de competență.
9	Ministerul Sănătății

Măsurile întreprinse.	Ministerul Sănătății a informat că a solicitat conducătorilor instituțiilor medico-sanitare publice, în care are calitatea de fondator, să asigure procesul de vot pentru alegătorii care în ziua votării se vor afla în instituții medicale.
10	Agencia Proprietății Publice
Măsurile întreprinse.	<p>Agencia a informat că la tipografiile de stat Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”, Î.S. Editura „UNIVERSUL” și Î.S. „Combinatul Poligrafic din Chișinău” au fost create condițiile necesare pentru asigurarea bunei desfășurări a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024.</p> <p>De asemenea, a informat că tipografiile de stat Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”, Î.S. Editura „UNIVERSUL” și Î.S. „Combinatul Poligrafic din Chișinău” sunt disponibile să presteze serviciile tipografice corespunzătoare pentru tipărirea buletinelor de vot.</p>
11	Agencia Națională Pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației
Măsurile întreprinse.	<p>Agencia a informat despre următoarele măsuri:</p> <p>1) furnizorul de comunicații electronice S.A. „Moldtelecom” a realizat conexiunile cu 1988 de secții de votare, cu titlu de excepție o secție de votare, nr. 13/26 Briceva, Dondușeni, nu are posibilități tehnice de conectare și activare a serviciului de acces la internet, acesta fiind realizat prin rețelele de comunicații electronice ale altor furnizori;</p> <p>2) a dat indicații furnizorilor de comunicații electronice S.A. „Moldtelecom”, I.M. „Orange Moldova” S.A. și I.M. „Moldcell” S.A. cu privire la organizarea în cele mai bune condiții a activităților de întreținere și funcționare garantată a rețelelor de comunicații electronice, în special a conexiunilor realizate la secțiile de votare..</p>
12	Î.S. „Radiocomunicații”
Măsurile întreprinse.	Pe toata perioada raportată a asigurat funcționarea echipamentelor tehnice TV/RD fără întreruperi tehnice majore, cu excepția întreruperilor necesare pentru realizarea lucrărilor de profilaxie și mentenanță a unora dintre acestea.
13	S.A. „Moldtelecom”
Măsurile întreprinse.	<p>S.A. „Moldtelecom” a informat despre: desemnarea persoanelor responsabile de asigurarea prestării serviciilor de telefonie fixă și internet în perioada electorală; emiterea unui ordin pentru asigurarea funcționării fiabile a rețelelor telefonice și disponibilității serviciilor de internet pentru secțiile de votare.</p> <p>La 18 octombrie 2020 a informat Comisia că la serviciul internet au fost conectate 1987 de secții de votare. La secția de votare nr. 13/26 Briceva, Dondușeni, nu există posibilități tehnice de conectare și activare a serviciului de acces la internet, acesta fiind realizat prin rețelele de comunicații electronice ale altor furnizori de comunicații electronice.</p>
14	S.A. „RED-Nord”
Măsurile întreprinse. Rezumat	<p>S.A. „RED-Nord” a informat despre:</p> <p>1) întocmirea listei persoanelor responsabile din cadrul oficiilor sale raionale și municipale în ziua alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024;</p> <p>2) efectuarea verificării sediilor consiliilor și ale birourilor electorale ale secțiilor de votare până la 20 septembrie 2024 cu înlăturarea abaterilor depistate;</p>

	3) constituirea echipelor suplimentare pentru lichidarea în regim de urgență a eventualelor deranjamente în sediile organelor electorale inferioare; 4) emiterea ordinului „Cu privire la alimentarea fiabilă cu energie electrică a secțiilor de votare la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024”.
15	Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.
Măsurile întreprinse.	Pe toată perioada raportată Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a informat că a aplicat permanent toate măsurile necesare pentru menținerea nivelului corespunzător în distribuirea fiabilă a energiei electrice către consumatori.

Suplimentar datelor și măsurilor întreprinse de către autorități reflectate mai sus, atragem atenția că Inspectoratul General al Poliției și Centrul Național Anticorupție au prezentat informații după ziua votării (care împreună cu prezentul raport vor fi transmise Curții Constituționale).

Potrivit celor comunicate de Inspectoratul General al Poliției, au fost documentate peste 800 de cazuri în baza prevederilor art. 47¹ din Codul contravențional nr.218/2008 pentru fapte de corupere electorală pasivă. Conform informațiilor obținute de organele de ordine, scopul principal urmărit prin coruperea alegătorilor a fost de a-i determina să aleagă opțiunea „NU” la referendumul republican constituțional.

De asemenea, s-a constatat că atât în perioada preelectorală, cât și pe parcursul campaniei electorale, prin intermediul cultelor religioase, prin diferite forme și sub diverse pretexte premeditate, au fost diseminate la scară largă informații privind instigarea/convingerea cetățenilor Republicii Moldova de a alege opțiunea „NU” la referendumul republican constituțional. Potrivit informațiilor Inspectoratului General al Poliției, dat fiind faptul că acțiunile reprezentanților cultelor religioase au fost efectuate contrar prevederilor legale, în privința acestora au fost inițiate procese contravenționale care în prezent se află în desfășurare.

În cadrul cauzelor penale intentate în legătură cu fapte de corupere electorală, a fost aplicată măsura preventivă sub formă de arest în privința a 9 persoane. Cauzele penale se află la examinare în gestiunea Procuraturii Anticorupție/procuraturilor teritoriale/Centrului Național Anticorupție, conform competențelor atribuite de actele normative.

Pentru a nu afecta mersul anchetei, Comisia Electorală Centrală nu va enumera formele de corupere care au fost documentate de către inspectorat.

La rândul său, Centrul Național Anticorupție a comunicat despre începerea urmăririi penale în 15 cauze în temeiul unei bănuieli rezonabile de comitere a infracțiunilor de corupere a alegătorilor și finanțare ilegală a partidelor politice. Totodată, rezultatul măsurilor speciale de investigație și acțiunilor de urmărire penală efectuate în cauzele penale documentate nu poate oferi o statistică dezagregată pe opțiunile DA sau NU, ci probează faptul coruperii alegătorilor pentru a nu participa la referendumul pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană și exprimarea opțiunii NU, precum și exprimarea votului pentru un anumit candidat. La etapa actuală, în cauzele penale documentate de Centru sunt vizate: 59 persoane recunoscute bănuite/învinuite, cărora li se incriminează acțiuni de corupere a alegătorilor și participare la finanțarea ilegală a partidelor politice. Totodată, o persoană este arestată preventiv, iar trei se află în arest la domiciliu. Persoanele vizate sunt afiliate Partidului Politic Partidul „RENAȘTERE”, Blocului Politic „Victorie-Pobeda”, Partidului Politic „ȘANSĂ” și Partidului Politic Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei.

Toate aceste cazuri de corupere a alegătorilor sunt documentate în legătură cu fapte de determinare a alegătorilor de a alege opțiunea „NU” la referendumul republican constituțional, precum și de a vota un anumit candidat la alegerile prezidențiale. Astfel de circumstanțe și acțiuni atentează la drepturile constituționale ale cetățenilor și subminează procesele democratice și statul de drept.

CAPITOLUL 9. ASIGURAREA LOGISTICII ELECTORALE. ACCESIBILITATEA PROCESULUI ELECTORAL PENTRU PERSOANELE CU NEVOI SPECIALE

În calitatea sa de organ de stat constituit pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, Comisia Electorală Centrală întreprinde toate măsurile în scopul asigurării condițiilor de participare neasistată la procesul electoral a persoanelor cu dizabilități, al implementării prevederilor Regulamentului cu privire la accesibilitatea procesului electoral pentru persoanele cu dizabilități, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1187/2023 și ale Instrucțiunii cu privire la asigurarea infrastructurii secției de votare, aprobate prin hotărârea CEC nr. 1186/2023. Astfel, respectând prevederile actelor normative sus-menționate, localurile secțiilor de votare au fost amenajate corespunzător rigorilor de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități, pentru ca acestea să aibă posibilitatea de a participa în mod egal la toate procesele electorale și conform Instrucțiunii cu privire la asigurarea infrastructurii secției de votare, aprobate prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1186/2023. Majoritatea sediilor secțiilor de votare au fost organizate în spații publice (instituții de învățământ, case de cultură etc.). Pentru respectarea cadrului normativ vizat, în procesul de organizare și desfășurare a referendumului republican constituțional și alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024, Comisia a realizat următoarele acțiuni: - fiecare secție de votare, din cele 2222 constituite, a avut în dotare: plicuri-șablon în limbajul Braille, rigle electorale, lupe și, după caz a fost asigurată iluminarea suplimentară în cabina de vot. Totodată, s-au întreprins și alte măsuri care au permis persoanelor cu dizabilități de vedere să poată vota neasistat: 1) fiecare secție de votare a fost asigurată cu câte cel puțin o cabină de vot special concepută pentru alegătorii cu dizabilități locomotorii; 2) la solicitarea autorităților publice locale, secțiile de votare au fost dotate cu echipament logistic suplimentar: 16 cabine de vot, 10 cabine de vot destinate persoanelor cu dizabilități, 6 urne staționare de 45 litri. Comisia a transmis în gestiune atât consiliilor electorale, cât și birourilor electorale, pe perioada activității acestora, laptopuri conectate la sistemul informațional SIAS „Alegeri”, cu ajutorul cărora operatorii au verificat arondarea alegătorilor la secțiile de votare și au marcat prezența acestora la vot. Urnele de vot staționare au fost securizate prin intermediul sigiliilor cu inscripția „CEC” și marcate cu un cod format din 6 cifre. Pe sacii cu materialele electorale a fost aplicat același tip de sigiliu, iar plicurile au fost sigilate cu etichete de securizare. La acest scrutin Comisia a eliberat 32 773 sigilii, care au fost aplicate pe urnele de vot și sacii din hârtie rezistentă cu buletine de vot.

În premieră Comisia a confecționat și dotat 760 de secții de votare constituite pe teritoriul Republicii Moldova cu cabine de vot pentru echipele de membri ai biroului electoral care se deplasează în ziua votării cu urna de vot mobilă. Cabinele reprezintă o placă dreptunghiulară, de culoare albă, pe partea frontală este imprimat logoul color al CEC, având următoarele dimensiuni: lungimea – 100 cm și lățimea – 50 cm. Cabina este formată din două segmente, ambele având dimensiunile 50 x 50 cm, segmentele sunt fixate între ele cu material elastic (cauciuc rezistent), care permite pliarea cabinei, iar cabina este confecționată din polipropilenă celulară.

CAPITOLUL 10. MONITORIZAREA REFERENDUMULUI REPUBLICAN CONSTITUȚIONAL

În vederea monitorizării referendumului republican constituțional și alegerilor prezidențiale din 20 octombrie 2024, au fost acreditați 2 072 de observatori. Comisia Electorală Centrală a acreditat 1 272 de observatori naționali și 784 de observatori internaționali³¹. Consiliile electorale de circumscripție de nivelul II au acreditat 16 observatori naționali.

Cei 1 272 de observatori naționali au fost înaintați de către asociațiile obștești „Promo-LEX”, ADEPT, „ADOR ORAȘUL MEU”, precum și Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Instituția Privată Școala de Jurnalism din Moldova și Instituția Publică „Centrul de instruire continuă în domeniul electoral”.

Observatorii internaționali, în număr de 784 de persoane, au reprezentat 25 de misiuni diplomatice în Republica Moldova, iar 24 de experți internaționali au fost din partea a 14 autorități electorale din diferite țări. Au fost acreditați observatori din partea misiunilor internaționale de observare a alegerilor, precum: Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/BIDDO) – 253 de observatori, Rețeaua Europeană a Organizațiilor de Monitorizare a Alegerilor (ENEMO) – 49 de observatori, National Democratic Institute for International Affairs, Washington, sucursala Chișinău – 72 de observatori, International Republican Institute Washington Sucursala Chișinău – 37 de observatori. La fel, 51 de observatori au reprezentat Adunarea Parlamentară a OSCE, 16 observatori – Parlamentul European, 32 de persoane – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei și 36 de observatori – Organizația SILBA - Initiative for Dialogue and Democracy. Alți 27 de observatori au fost acreditați din partea Parlamentului Ucrainei și Platformei Europene pentru Alegeri Democratice. Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES) a acreditat 15 observatori, iar Institutul Internațional pentru Democrație și Asistență Electorală 3 persoane, Organizația Internațională a Francofoniei – 6, două Asociații obștești din străinătate au acreditat 4 persoane, Adunarea Parlamentară a Organizației Economice la Marea Neagră – 3 persoane.

Comisia Electorală Centrală nu a oferit acreditare în calitate de observator internațional pentru 5 persoane înaintate de către Misiunea de observare a alegerilor din partea OSCE/ODIHR, o persoană înaintată de către Adunarea Parlamentară a OSCE și o persoană din partea Organizației Internaționale a Francofoniei. Decizia a fost luată ținând cont de notele prezentate de către organele de drept din Republica Moldova. Menționăm că, potrivit pct. 15 din Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora, aprobat prin hotărârea CEC nr. 1195/2023, în procesul examinării admisibilității solicitării invitației și a cererilor de acreditare, Comisia Electorală Centrală conlucrează cu Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe, Serviciul de Informații și Securitate și Agenția Servicii Publice.

³¹ <https://a.cec.md/ro/acreditarea-observatorilor-16504.html>

CAPITOLUL 11. REFLECTAREA ACTIVITĂȚII COMISIEI ELECTORALE CENTRALE ȘI A CAMPANIEI ELECTORALE ÎN MASS-MEDIA

În conformitate cu prevederile art. 90 din Codul electoral nr.325/2022 și ale Regulamentului privind reflectarea alegerilor de către instituțiile mass-media, aprobat prin hotărârea CEC nr. 1137/2023, în primele 7 zile de la începerea perioadei electorale, furnizorii de servicii media depun la Consiliul Audiovizualului o declarație privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor sau o notificare prin care informează că nu participă la reflectarea alegerilor.

La Consiliul Audiovizualului au fost depuse 31 declarații de către FSM care au declarat că vor reflecta referendumul republican constituțional și alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024:

- 12 posturi de radio;
- 19 posturi TV.

Declarațiile privind politica editorială pentru reflectarea alegerilor de către sursele mass-media de televiziune și radio, inclusiv rapoartele Consiliului Audiovizualului de monitorizare, sunt publicate pe pagina web oficială a Consiliului –consiliuaudiovizual.md, rubrica „Alegeri 2024”³².

Comunicarea Comisiei Electorale Centrale cu instituțiile mass-media s-a realizat prin asigurarea transparenței și reflectarea activității organelor electorale, transmisiunea live a ședințelor acestora, difuzarea anunțurilor și comunicatelor de presă, participarea membrilor Comisiei la emisiuni radio și TV, oferirea răspunsurilor la solicitările presei prin scrisori, email-uri sau telefon, inclusiv prin publicarea informațiilor relevante pe pagina web oficială a Comisiei și pe rețelele sociale (Facebook, Instagram, Telegram).

Astfel, în perioada de referință au fost elaborate 157 de comunicate de presă și 53 de anunțuri de presă, în baza planului de comunicare pentru referendumul și alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024. În ziua referendumului și a turului întâi de scrutin, pe pagina Comisiei Electorale Centrale au fost publicate și distribuite pe rețele sociale și în mass-media 7 comunicate de presă, iar membrii Comisiei Electorale Centrale au susținut 6 conferințe de presă. Toate comunicatele de presă au fost disponibile pe pagina web oficială a Comisiei www.cec.md, rubrica „Comunicate de presă”, precum și pe paginile instituției de pe rețelele sociale Facebook, Telegram și Instagram.

Confirmarea jurnaliștilor pentru reflectarea și monitorizarea alegerilor

În conformitate cu legislația în vigoare, presa are dreptul să reflecte alegerile liber de orice ingerință din partea autorităților publice, a concurenților electorali sau a altor entități, astfel încât să asigure informarea complexă, obiectivă și veridică a societății asupra procesului electoral la toate etapele acestuia. Pentru reflectarea generală a alegerilor (filmări de protocol, inclusiv în incinta organelor electorale cu acordul președintelui organului electoral, interviuri, reportaje etc.), jurnaliștii, inclusiv liberii profesioniști (bloggeri și vloggeri), își exercită atribuțiile fără a avea nevoie de vreun permis special.

Însă, ca urmare a noilor prevederi ale Codului electoral, reprezentanții mass-media care, pe lângă reflectarea generală, intenționează să facă uz de drepturile prevăzute de art. 89 alin. (6) din Codul electoral (monitorizarea procesului, acces la documente electorale etc.), urmas să obțină statut de observator. Astfel, pentru reflectarea și monitorizarea procesului electoral pe întreg teritoriul țării, în toate consiliile electorale de circumscripție și la toate secțiunile de votare în total au fost confirmați de către Comisia Electorală Centrală 61 de jurnaliști³³, reprezentanți ai 10 instituții media (P.P. „OBSERVATORUL DE NORD”, I.P. „Radio Orhei”, „CLOUD MEDIA” S.R.L., deținătoarea instituției media on-line „Moldova Liberă”, Agenția de Presă „INFO-PRIM NEO” S.R.L., „Bright Communications” S.R.L., deținătoarea Grupului de presă Realitatea,

³² <https://consiliuaudiovizual.md/elections/alegeri-2024/>

³³ <https://a.cec.md/ro/confirmarea-jurnalistilor-16211.html>

„FILIALA SOCIETĂȚII ROMÂNE DE TELEVIZIUNE” S.R.L., „NEWS-MAKER” S.R.L., Agenția franceză de știri AFP, Asociația obștească Asociația Reporterilor „NORD-MEDIA”, fondatoarea www.nordnews.md, Agenția de presă „Freedom TV” din Ucraina.

Prin hotărârile nr.3108 și 3109 din 17 octombrie 2024, Comisia a respins cererile privind confirmarea jurnaliștilor din partea „REAL RADIO” S.R.L. și S.C. „Media Content Distribution” S.R.L.

Totodată, jurnaliștii legitimați de instituțiile mass-media internaționale sau străine și/sau interpreții acestora au fost confirmați de către Ministerul Afacerilor Externe în baza Hotărârii Guvernului nr.359/1995 „Cu privire la acreditarea jurnaliștilor străini în Republica Moldova”.

Autorizarea sondajelor de opinie și a exit-pollurilor

Comisia Electorală Centrală a autorizat desfășurarea și difuzarea a 16 sondaje de opinie³⁴ despre preferințele politice ale alegătorilor, în perioada electorală a referendumului republican constituțional și alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024. Solicitățile au fost transmise din partea a 8 instituții.

Solicitări pentru autorizarea exit-pollurilor la referendumul din republican constituțional din 20 octombrie 2024 nu au fost înregistrate.

Avizarea mesajelor de interes public în perioada electorală

În conformitate cu Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate și Regulamentul privind modul de furnizare, distribuire și difuzare a publicității politice, electorale și a mesajelor de interes public, aprobat prin hotărârea CEC nr. 1155/2023, în perioada electorală a alegerilor generale sunt difuzate doar mesajele de interes public aprobate de Comisia Electorală Centrală.

În acest sens, prin dispoziția președintelui CEC nr.55-a din 28 august 2023, cu modificările ulterioare, a fost creat grupul de lucru privind avizarea mesajelor de interes public.

În perioada electorală a referendumului republican constituțional și alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024, Comisiei i-au fost adresate 30 de demersuri privind aprobarea mesajelor de interes public. Grupul de lucru privind avizarea mesajelor de interes public s-a întrunit în 20 de ședințe și a emis 25 de avize.

Totodată, în calitate de mesaje de interes public au fost aprobate 39 de materiale³⁵, dintre care 29 spoturi video, 9 materiale informative și 1 mesaj audio elaborate de către Direcția comunicare, relații publice și mass-media din cadrul Aparatului Comisiei Electorale Centrale, Oficiul Consiliului Europei la Chișinău, Biroul Relații cu Diaspora, A.O. Comunitatea Plus, Bright Communications, Promo-LEX, A.O. „Cetățeni pentru Europa”, Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret din Republica Moldova, Alianța INFONET.

În acest sens, CEC a aprobat 25 de hotărâri în cadrul ședințelor publice.

Toate mesajele de interes public aprobate de CEC sunt plasate pe pagina web a Comisiei <https://cec.md>, rubricile „Referendum republican constituțional 20.10.2024” și „Alegeri prezidențiale 20.10.2024”, compartimentul „Mesaje de interes public”.

³⁴ <https://a.cec.md/ro/autorizarea-efectuării-sondajelor-de-opinie-si-a-exit-pollurilor-16496.html>

³⁵ <https://a.cec.md/ro/mesaje-de-interes-public-aprobate-de-cec-16494.html>

CAPITOLUL 12. SUSTINEREA FINANCIARĂ A CAMPANIEI ELECTORALE LA REFERENDUMUL REPUBLICAN CONSTITUȚIONAL

Pentru buna organizare și desfășurare a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 și în corespundere cu prevederile Codului electoral, Comisia Electorală Centrală, prin hotărârea nr. 2702/2024, a stabilit plafonul general la nivel național al mijloacelor financiare ce pot fi virate în contul „Fond electoral” și utilizate de participanții la referendumul republican constituțional.

Potrivit art. 53 alin. (1) și (2) din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 20 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1185/2023, plafonul general la nivel național al mijloacelor financiare ce pot fi virate în contul cu mențiunea „Fond electoral” constituie 0,1% din veniturile prevăzute în legea bugetului de stat pentru anul respectiv; plafonul general al mijloacelor financiare ce pot fi virate în contul cu mențiunea „Fond electoral” se stabilește de către Comisia Electorală Centrală.

Conform art. 1 alin. (1) din Legea bugetului de stat pentru anul 2024 nr. 418/2023, modificat prin Legea nr. 205/2024 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 336-339, art.486, 02.08.2024), veniturile la bugetul de stat pentru anul 2024 au fost aprobate în sumă de 65830540,0 mii de lei. Plafonul general la nivel național în mărime de 0,1% din veniturile prevăzute în legea bugetului de stat pentru anul 2024 constituie 65 830 540,00 lei.

În conformitate cu art. 58 din Codul electoral nr. 325/2022, pct. 15 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023 și pct. 77 din Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 2633/2024, modificat prin hotărârea Comisiei nr. 2720/2024, participanții la referendum prezintă rapoartele despre veniturile acumulate și cheltuielile efectuate în perioada campaniei electorale, prin intermediul subsistemului informatic „Control Financiar”, săptămânal, după deschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”, în zilele de luni - 23.09, 30.09, 7.10, 14.10, 21.10, până la ora 23:59:59 pentru întreaga săptămână de raportare precedentă, iar pentru întreaga campanie electorală (raport final) în termen de 3 zile după ziua votării – 23 octombrie 2024.

Conform art. 70 din Codul electoral, indiferent de tipul scrutinului, campania electorală începe la data înregistrării concurentului electoral, dar nu mai devreme de 30 de zile înainte de ziua votării, și se încheie la data anulării înregistrării concurentului electoral sau în ziua de vineri, înainte de ziua votării. Astfel, după ce sunt înregistrate, partidele politice obțin statutul de participant la referendum și nu mai devreme de 30 de zile până la alegeri pot desfășura campania electorală.

Astfel, în perioada 21 august 2024 – 24 septembrie 2024, în calitate de participanți la referendum au fost înregistrate 14 partide politice și un bloc electoral.

Din cei 15 participanți la referendum înregistrați, rapoarte privind finanțarea campaniei electorale pentru referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 au fost depuse conform Programului calendaristic prin intermediul subsistemului informatic „Control Financiar” de către 10 participanți la referendum.

Patru participanți la referendum, Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare, Blocul Electoral „ÎMPREUNĂ”, Partidul Politic „Democrația Acasă” și Partidul Politic „NOI” au informat Comisia despre nedeschiderea contului „Fond electoral” și desfășurarea campaniei electorale fără implicarea mijloacelor financiare.

Potrivit art. 55 alin. (1) lit. a) din Codul electoral nr. 325/2022, participanții la referendum desemnează și prezintă pentru confirmare o persoană responsabilă de finanțele sale (trezorier). Trezorierul ține evidența contabilă și prezintă sub semnătură rapoartele financiare organului electoral. Până la adoptarea hotărârii de confirmare a trezorierului, Comisia prin platforma de interoperabilitate MConnect a verificat dacă persoana desemnată îndeplinește condițiile de

admisibilitate. Astfel, au fost confirmate persoanele responsabile de finanțe (trezorerii), pentru perioada campaniei electorale aferente referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, din partea următorilor participanți la referendum:

1. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova;
2. Partidul Politic Partidul Verde Ecologist;
3. Partidul Politic MIȘCAREA RESPECT MOLDOVA;
4. Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa;
5. Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”;
6. Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”;
7. Partidul Politic Mișcarea Alternativa Națională ;
8. Partidul Politic „Democrația Acasă”;
9. Partidul Politic ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR;
10. Partidul Politic „NOP”;
11. Partidul Reîntregirii Naționale „ACASĂ”;
12. Partidul Politic Partidul Social Democrat European;
13. Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI”.

Cu privire la supravegherea finanțării activității participanților la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, Comisia Electorală Centrală a adoptat 5 hotărâri: nr. 3023 din 8 octombrie 2024, nr. 3066 din 12 octombrie 2024, nr. 3106 din 17 octombrie 2024, nr. 3139 din 24 octombrie 2024 și nr. 3145 din 25 octombrie 2024.

Analizând rapoartele privind finanțarea campaniei electorale ale participanților la referendum, Comisia a constatat venituri din mijloace financiare provenite atât din donații de la persoane fizice și juridice, cât și din alte surse private și/sau publice.

Potrivit art. 57 alin. (4) din Codul electoral, plafoanele donațiilor pentru o campanie electorală constituie 6 salarii medii lunare pe economie pe anul respectiv din partea persoanelor fizice. Totodată, suma donațiilor nu poate depăși:

- a) 30% din venitul anual al donatorului (venitul îndreptat spre achitare), înregistrat pentru anul calendaristic precedent;
- b) un salariu mediu lunar pe economie pe anul respectiv, în cazul cetățenilor Republicii Moldova care beneficiază de venituri doar din burse sau alte prestații sociale;
- c) 10% din venitul anual al donatorului (venitul îndreptat spre achitare).

Cetățenii Republicii Moldova cu statut de persoane cu funcții de demnitate publică, de funcționari publici, inclusiv cu statut special, sau de angajați în organizații publice în sensul Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale pot face donații al căror plafon să nu depășească 10% din venitul lor anual, dar nu mai mult de 6 salarii medii lunare pe economie stabilite pe anul respectiv.

Donațiile făcute de o persoană juridică unui concurent electoral în perioada electorală nu pot depăși cumulativ 12 salarii medii lunare pe economie pe anul respectiv.

În conformitate cu art. 57 – 59 din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 40 din regulament, donațiile ce depășesc 3 salarii medii pe economie stabilite pentru anul respectiv se verifică de Comisia Electorală Centrală sub aspectul declarării surselor de venit sau obligațiilor fiscale. În cazul existenței bănuielilor rezonabile privind nerespectarea legislației fiscale, Comisia Electorală Centrală face verificări și, dacă e cazul, întreprinde măsuri pentru tragerea la răspundere contravențională și/sau, după caz, sesizează Serviciul Fiscal de Stat pentru a fi efectuate verificări în limitele competențelor funcționale. Totodată, este interzisă finanțarea și susținerea materială sub orice formă a campaniilor electorale de către persoane juridice indicate la art. 54 alin. (5) lit. d), f) și g) din Codul electoral.

Astfel, prin platforma de interoperabilitate MConnect, ce permite schimbul de date în cadrul sectorului public, precum și între sectorul public și cel privat și în scopul verificării lipsei restricțiilor stabilite de lege, Comisia a verificat 4 donatori persoane fizice și 25 donatori persoane juridice care figurează în rapoartele financiare prezentate de participantul la referendum, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”. Drept urmare, inclusiv în baza informațiilor confirmative suplimentar prezentate de participantul la referendum, Comisia nu a constatat abateri.

În conformitate cu pct. 44 și 68 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1185/2023, participantul la referendum poate obține venituri din donații sub formă de proprietăți, bunuri, servicii gratuite sau în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială și servicii de voluntariat evaluându-le și declarându-le la prețul lor de piață, iar datele cu privire la aceste donații și servicii sunt înscrise conform anexelor nr. 4 și 6 la regulament. Valoarea acestora nu poate depăși plafoanele stabilite de lege ale donațiilor pentru persoanele fizice și juridice.

Tabelul de mai jos conține informația despre toate veniturile celor 10 participanți la referendumul republican constituțional care au depus rapoarte privind finanțarea campaniei electorale.

Date generalizate privind veniturile din campania electorală a participanților la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024

Nr. d/o	Denumirea participantului la referendum	Mijloace financiare proprii din surse private	Mijloace financiare proprii din surse publice	Mijloace financiare provenite din donații de la persoane fizice				Mijloace financiare provenite din donații de la persoane juridice	Venituri din donații de la persoane fizice sub formă de proprietăți, bunuri, mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii gratuite ori în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială sau de piață, evaluate în lei	Venituri din donații de la persoane juridice sub formă de proprietăți, bunuri, mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii gratuite ori în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială sau de piață, evaluate în lei	Total donații în campania electorală (lei)
				Mijloace financiare provenite din donații de la persoane fizice membri de partid	Mijloace financiare primite din partea altor persoane fizice cu venituri din țară	Mijloace financiare primite din partea altor persoane fizice cu venituri din afara țării	Mijloace financiare primite din partea altor persoane cu statut special, în sensul Legii				
1	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	247810,00	515500,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	763310,00
2	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	6000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6000,00
3	Partidul Politic MIȘCAREA RESPECT MOLDOVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8000,00	0,00	8000,00
4	Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”	17680,00	0,00	133000,00	429974,00	0,00	59000,00	0,00	239,50	199000,00	838893,50
6	Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”	0,00	750000,00	178050,00	934740,00	265156,00	617299,00	753700,00	71000,00	108500,00	3678445,00
7	Partidul Politic Mișcarea Alternativă Națională	0,00	380000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	380000,00
8	Partidul Politic Partidul Social Democrat European	0,00	14357,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1840,36	16197,36
9	Partidul Politic ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI”	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Prin hotărârile nr. 3023 din 8 octombrie 2024, nr. 3066 din 12 octombrie 2024, nr. 3106 din 17 octombrie 2024, nr. 3139 din 24 octombrie 2024 și nr. 3145 din 25 octombrie 2024 cu privire la supravegherea finanțării activității participanților la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, Comisia Electorală Centrală a aplicat participanților la referendum următoarele măsuri sau sancțiuni:

- a) pentru nerespectarea art. 56 din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 15 din regulament (neinformarea, în termenul stabilit, despre deschiderea sau nedeschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”):
 - atenționarea în 4 cazuri;
 - avertismentul în 5 cazuri;
- b) pentru nerespectarea art. 56 alin. (9) din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 63 din regulament (utilizarea mijloacelor financiare depuse în contul cu mențiunea „Fond electoral” fără declararea în prealabil a acestora la Comisia Electorală Centrală):
 - atenționarea în 2 cazuri;
 - avertismentul în 5 cazuri;
 - lipsire de alocații de la bugetul de stat în 2 cazuri;
- c) pentru nerespectarea art. 56 alin. (11) din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 90 din regulament (neprezentarea rulajelor mijloacelor financiare de instituția bancară):
 - atenționarea în 2 cazuri;
- d) pentru nerespectarea art. 57 alin. (1) lit. b) din Codul electoral și pct. 68 din regulament (neevaluarea și nereflectarea în raportul financiar a donațiilor sub alte forme):
 - avertismentul în 2 cazuri;
 - lipsire de alocații de la bugetul de stat într-un caz;
- e) pentru nerespectarea art. 58 alin. (1) și (2) din Codul electoral și pct. 70 din regulament (neprezentarea raportului privind finanțarea campaniei electorale corectat):
 - avertismentul într-un caz;
- f) pentru nerespectarea art. 58 alin. (2) din Codul electoral și pct. 68 din regulament (neevaluarea și nereflectarea în raportul financiar a serviciilor prestate gratuit):
 - avertismentul într-un caz;
 - lipsire de alocații de la bugetul de stat într-un caz;
- g) pentru nerespectarea art. 58 alin. (3) din Codul electoral și pct. 77 din regulament (neprezentarea în modul și termenul stabilit a raportului privind finanțarea campaniei electorale):
 - atenționarea într-un caz;
 - avertismentul într-un caz.

Notă: Măsurile și sancțiunile menționate sunt reflectate pentru fiecare prevedere legală nerespectată, astfel numărul total al măsurilor și sancțiunilor aplicate se prezintă după cum urmează:

- 1) *Atenționări* – 9
- 2) *Avertismente* – 12
- 3) *Lipsire de alocații de la bugetul de stat* – 2

Informația sistematizată privind măsurile și sancțiunile aplicate prin hotărârile enumerate mai sus este prezentată în tabelul de mai jos:

Nr. d/o	Numărul și data HCEC prin care s-a aplicat măsura /	Măsura / sancțiunea aplicată	Entitatea vizată (participantul la referendum sau instituția bancară)	Referințe
---------	---	------------------------------	---	-----------

	sanctiunea			
1.	<u>HCEC nr. 3023/2024</u>	Atenționare	1. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	Atenționat asupra necesității de a respecta prevederile art. 56 alin. (9) din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 63 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, asupra obligației de a utiliza mijloacele financiare depuse în contul cu mențiunea „Fond electoral” doar după declararea acestora la Comisia Electorală Centrală și somat să prezinte, până la ora 17:00 a zilei de 10 octombrie 2024, declarațiile privind mijloacele bănești în mărime de 285 500,00 lei și 10 000,00 lei, depuse în contul cu mențiunea „Fond electoral” pe 18 septembrie 2024 și, respectiv, 23 septembrie 2024.
2.	<u>HCEC nr. 3066/2024</u>	Atenționare	1. Partidul Reîntregirii Naționale „ACASA” 2. Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI”	Atenționate asupra necesității de a respecta prevederile art. 56 din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 15 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1185/2023, cu privire la informarea, în termenul stabilit, despre deschiderea sau nedeschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”, conform celor constatate în sbp. 4.3 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Atenționare	1. Partidul Politic Mișcarea Alternativa Națională	Atenționat asupra necesității de a respecta prevederile art. 56 alin. (9) din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 63 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, în ceea ce privește utilizarea mijloacelor financiare depuse în contul cu mențiunea „Fond electoral” doar după declararea acestora la Comisia Electorală Centrală și somat să prezinte, până la ora 17:00 a zilei de 14 octombrie 2024, declarația privind mijloacele bănești conform celor descrise în sbp. 6.5 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Atenționare	1. Instituția bancară B.C. „MAIB” S.A., în care își are deschis contul cu mențiunea „Fond electoral” participantul la referendum Partidul Politic ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR	Atenționată asupra necesității de a respecta art. 56 alin. (11) din Codul electoral și somată să prezinte extrasele bancare privind rulajul mijloacelor bănești de la data înregistrării contului până la 30 septembrie 2024, data raportării.
		Avertisment	1. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	Sanctiunea avertismentului aplicată pentru nerespectarea prevederilor art. 56 alin. (9) din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 63 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, conform celor descrise în sbp. 6.2 din partea motivată a prezentei hotărâri.

3.	<u>HCEC nr. 3106/2024</u>	Avertisment	1. Partidul Reîntregirii Naționale „ACASA	Sanctiunea avertismentului aplicată pentru nerespectarea prevederilor art. 56 din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 15 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1185/2023, cu privire la informarea, în termenul stabilit, despre deschiderea sau nedeschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”, conform celor constatate în sbp. 3.2 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Atenționare	1. Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI” 2. Partidul Politic „Democrația Acasă”	Atenționate asupra necesității de a respecta prevederile art. 56 din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 15 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1185/2023, cu privire la informarea, în termenul stabilit, despre deschiderea sau nedeschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”, conform celor constatate în sbp. 3.2 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Avertisment	1. Partidul Politic „RENAȘTERE”	Sanctiunea avertismentului aplicată pentru nerespectarea prevederilor art. 58 alin. (1) și (2) din Codul electoral nr. 325/2022 și pct. 70 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1185/2023, și somat să prezinte, până la ora 17:00 a zilei de 19 octombrie 2024, raportul privind finanțarea campaniei electorale corectat, conform celor constatate în sbp. 4.8 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Atenționare	1. Instituția bancară BC „MAIB” SA în care își are deschis contul cu mențiunea „Fond electoral” participantul la referendum, Partidul Politic ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR	Atenționată asupra necesității de a respecta prevederile art. 56 alin. (11) din Codul electoral nr. 325/2022 și somată să prezinte extrasele bancare privind rulajul mijloacelor bănești de la data înregistrării contului pe 23 septembrie 2024 și până la data raportării pe 7 octombrie 2024.
4.	<u>HCEC nr. 3139/2024</u>	Avertisment	1. Partidul Politic „RENAȘTERE”	Sanctiunea avertismentului aplicată în conformitate cu art. 102 alin. (2) lit. a) din Codul electoral (pentru nerespectarea prevederilor art. 56 alin. (9) și 57 alin. (1) lit. b) din Codul electoral și pct. 63 și 68 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1185/2023) și somat repetat să prezinte, până la ora 17:00 a zilei de 25 octombrie 2024, raportul privind finanțarea campaniei electorale corectat, conform celor constatate în pct. 1 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Avertisment	1. Partidul Reîntregirii Naționale „ACASA” 2. Partidul Politic „Democrația Acasă”	Sanctiunea avertismentului aplicată pentru nerespectarea prevederilor art. 56 din Codul electoral și pct. 15 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, cu privire la informarea, în termenul stabilit, despre

				deschiderea sau nedeschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”, conform celor constatate în sbp. 4.3 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Atenționare	1. Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI”	Atenționat asupra necesității de a respecta prevederile art. 58 alin. (3) din Codul electoral și pct. 77 din Programul calendaristic în ceea ce privește prezentarea în termenul și conform modalității stabilite a raportului privind finanțarea campaniei electorale a participantului la referendum, după cum este constatat în pct. 5 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Avertisment	1. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	Sanțiunea avertismentului aplicată pentru nerespectarea prevederilor art. 56 alin. (9) din același cod și pct. 63 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, conform celor constatate în sbp. 5.2 din partea motivată a prezentei hotărâri.
5.	<u>HCEC nr. 3145/2024</u>	Avertisment	1. Partidul Reîntregirii Naționale „ACASĂ” 2. Partidul Politic „Democrația Acasă”	Sanțiunea avertismentului aplicată pentru nerespectarea prevederilor art. 56 din Codul electoral și pct. 15 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, cu privire la informarea, în termenul stabilit, despre deschiderea sau nedeschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”, conform celor constatate în sbp. 4.3 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Avertisment	1. Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI”	Sanțiunea avertismentului aplicată pentru nerespectarea prevederilor art. 58 alin. (3) din Codul electoral și pct. 77 din Programul calendaristic, în legătură cu prezentarea tardivă a rapoartelor financiare la situația din 21 octombrie 2024 și celui final, conform celor constatate în pct. 5.1 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Avertisment	1. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	Sanțiunea avertismentului aplicată pentru nerespectarea prevederilor art. 56 alin. (9) și 58 alin. (2) din Codul electoral, pct. 63 și 68 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, și pct. 31 lit. d) din Regulamentul cu privire la statutul și activitatea reprezentanților concurenților electorali, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1129/2023.
		Lipsire de alocații de la bugetul de stat	1. Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	Pentru o perioadă de 2 luni, începând cu luna martie a anului 2025, în conformitate cu art. 102 alin. (4) din Codul electoral, pentru nerespectarea prevederilor art. 56 alin. (9) și 58 alin. (2) din Codul electoral, pct. 63 și 68 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, și pct. 31 lit. d) din Regulamentul cu privire la statutul și activitatea reprezentanților concurenților electorali, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1129/2023.

		Avertisment	1. Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”	Sanctiunea avertismentului aplicată pentru nerespectarea prevederilor art. 56 alin. (9) și 57 alin. (1) lit. b) din Codul electoral și pct. 63 și 68 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, conform celor constatate în sbp. 5.9 din partea motivată a prezentei hotărâri.
		Lipsire de alocații de la bugetul de stat	1. Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”	Pentru o perioadă de 4 luni, începând cu luna noiembrie a anului 2024, în conformitate cu art. 102 alin. (4) din Codul electoral, pentru nerespectarea prevederilor art. 56 alin. (9) și 57 alin. (1) lit. b) din Codul electoral și pct. 63 și 68 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1185/2023, conform celor constatate în sbp. 5.9 din partea motivată a prezentei hotărâri.

În conformitate cu art. 56 alin. (11) din Codul electoral, banca la care este deschis contul cu mențiunea „Fond electoral” informează săptămânal Comisia despre rulajul mijloacelor bănești și soldul conturilor bancare respective. Astfel, băncile, la care participanții la referendum - Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, Partidul Politic Partidul Verde Ecologist, Partidul Politic MIȘCAREA RESPECT MOLDOVA, Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa, Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic Mișcarea Alternativă Națională, Partidul Politic Partidul Social Democrat European - au avut deschise conturile respective, au prezentat informația în termenele stabilite.

Instituția bancară în care participanții la referendum, Partidul Politic ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR și Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI”, și-au deschis contul „Fond electoral” a prezentat informațiile în acest sens, însă tardiv, fiind atenționată și somată de Comisie să prezinte extrasele bancare privind rulajul mijloacelor bănești de la data înregistrării acestora.

Informația privind cheltuielile participanților la referendum pentru finanțarea campaniei electorale este prezentată în următorul tabel:

Date generalizate privind cheltuielile din campania electorală a participanților la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024

Nr. d/o	Concurent electoral	Cheltuieli pentru locațiunea, întreținerea și funcționarea sedliilor	Cheltuieli pentru retribuirea muncii (cheltuieli de personal)	Cheltuieli pentru recompensele voluntarilor/agitatorilor	Cheltuieli pentru consultanță politică și electorală	Cheltuieli pentru materiale promoționale	Cheltuieli pentru producția și difuzarea de spoturi publicitare	Cheltuieli pentru organizarea activităților cu caracter politic și electoral	Cheltuieli de deplasare în străinătate	Cheltuieli pentru telecomunicații și dezvoltarea aplicațiilor sau a paginilor web necesare activității concurentului electoral
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova*	1500,00	11219,05	0,00	0,00	722000,00	13737,50	14778,58	0,00	0,00
2	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist*	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	Partidul Politic MIȘCAREA RESPECT MOLDOVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”	0,00	11754,40	0,00	0,00	586000,00	9983,11	0,00	0,00	0,00
6	Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”	159273,65	24000,00	0,00	0,00	2112885,63	588506,13	265748,18	20000,00	105879,07
7	Partidul Politic Mișcarea Alternativă Națională*	0,00	3038,00	0,00	0,00	240000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	Partidul Politic Partidul Social Democrat European	0,00	1548,45	0,00	0,00	0,00	12779,95	0,00	0,00	0,00
9	Partidul Politic ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI”	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

(în continuare)

Nr. d/o	Concurent electoral	Cheltuieli de protocol, birotică și comision bancar	Cheltuieli pentru combustibili/carburanți și transport	Cheltuieli pentru consultanță juridică, achitarea onorariilor avocaților, ale executorilor și ale experților	Cheltuieli pentru sondaje de opinie naționale și locale	Cheltuieli pentru organizarea de întruniri, manifestații publice, seminare și/sau cursuri de instruire desfășurate pe teritoriul țării	Alte cheltuieli	Cheltuieli din donații sub formă de proprietăți, bunuri, mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii gratuite ori în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială sau de piață, evaluate în lei	Total (lei)
		10	11	12	13	14	15	16	17
1	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	67,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,87	0,00	763310,00
2	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2103,50	0,00	2103,50
3	Partidul Politic MIȘCAREA RESPECT MOLDOVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8000,00	8000,00
4	Partidul Politic Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	Partidul Politic Partidul „RENAȘTERE”	200,14	14080,00	5605,60	0,00	12030,75	0,00	199239,50	838893,50
6	Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”	26407,44	89250,00	96210,00	0,00	10784,90	0,00	179500,00	3678445,00
7	Partidul Politic Mișcarea Alternativă Națională	7,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	243045,00
8	Partidul Politic Partidul Social Democrat European	28,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1840,36	16197,36
9	Partidul Politic ALIANȚA PENTRU UNIREA ROMÂNILOR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	Partidul Politic „VOINȚA POPORULUI”	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Notă *:

Soldul din contul cu mențiunea „Fond electoral” al participantului la referendum, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, în mărime de 7,87 lei a fost virat în contul curent al partidului la codul IBAN: MD72AG00000022513114279;

Soldul din contul cu mențiunea „Fond electoral” al participantului la referendum, Partidul Politic Verde Ecologist, în mărime de 3 896,50 lei a fost virat în contul curent al partidului la codul IBAN: MD36AG00000022513657739;

Soldul din contul cu mențiunea „Fond electoral” al participantului la referendum, Partidul Politic Mișcarea Alternativă Națională, în mărime de 136 955,00 lei a fost virat în contul curent al partidului la codul IBAN: MD65FT222480100005502498.

În concluzie, Comisia relevă că principalele abateri de la prevederile legale comise de participanții la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 au constat în neinformarea, în termenul stabilit, despre deschiderea sau nedeschiderea contului cu mențiunea „Fond electoral”, utilizarea mijloacelor financiare depuse în contul cu mențiunea „Fond electoral” fără a le declara în prealabil la Comisia Electorală Centrală, neindicarea în raportul financiar a persoanelor care au desfășurat voluntariat și neevaluarea activităților acestora, prezentarea tardivă a rapoartelor financiare sau neprezentarea rapoartelor corectate.

Rapoartele prezentate de către participanții la referendum au fost plasate pe pagina web oficială a Comisiei Electorale Centrale (www.cec.md), la rubrica „*Finanțarea partidelor*”/, „*Rapoarte financiare prezentate prin SSI*” „*Control Financiar*” și, respectiv, la rubrica „*Alegeri și referendumuri*”/, „*Referendum din 20.10.2024*”/, „*Susținerea financiară*”, în cazul informațiilor privind deschiderea sau nedeschiderea conturilor cu mențiunea „Fond electoral” și a rapoartelor prezentate pe suport de hârtie, cu respectarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal.

CAPITOLUL 13. INFORMAREA ȘI EDUCAȚIA ELECTORALĂ A ALEGĂTORILOR

Campania de informare pentru referendumul republican constituțional a fost realizată în complex cu cea pentru alegerile pentru funcția de președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024. Campania a fost implementată de către CEC și a reprezentat un efort amplu și bine coordonat pentru a asigura participarea activă și conștientă a cetățenilor cu drept de vot la unul dintre cele mai importante evenimente democratice ale anului. Obiectivele principale ale campaniei au inclus informarea cetățenilor despre data alegerilor, educarea publicului cu privire la pașii necesari pentru a vota corect și informat și încurajarea participării la vot prin promovarea unui mesaj de încredere și responsabilitate civică. Prin intermediul acestor obiective, CEC și-a propus să mobilizeze cetățenii din toate colțurile țării și din străinătate pentru a participa activ la procesul democratic. Sloganul campaniei, „Votează cu încredere” a fost ales strategic pentru a fi aproape atât la nivel rațional, cât și emoțional cu electoratul. Eforturile CEC au fost susținute de către partenerii de dezvoltare: PNUD Moldova, Consiliul Europei, IFES Moldova, International IDEA.

Campania a adoptat o abordare multi-canal, utilizând o gamă largă de platforme pentru a ajunge la cât mai mulți cetățeni. Astfel, pentru alegerile din 20 octombrie, au fost elaborate 22 de spoturi video, în limba română, subtitrate în limba rusă și însoțite de interpretare în limbaj mimico-gestual.

Televiziunea și radioul au rămas canalele tradiționale de bază pentru difuzarea spoturilor informative. Spoturile video, inclusiv în versiune sonoră, au fost distribuite, conform rapoartelor furnizorilor de servicii media, în total, timp de circa 40 de ore în perioada electorală.

Totodată, în cadrul campaniei, au fost elaborate materiale informative: pliante informative, „Ghidul alegătorului” (inclusiv pentru alegătorii din străinătate și alegătorii care au ales să voteze prin corespondență) și „Ghidul observatorului”, postere informative, inclusiv cu lista candidaților la funcția de Președinte al Republicii Moldova și modelul buletinului de vot pentru referendum. Și de această dată, materialele informative au fost realizate în limba română și în 5 limbi ale minorităților etnice: ucraineană, găgăuză, bulgară, rusă și romani. Materialele informative elaborate au fost distribuite alegătorilor în întreaga țară prin intermediul echipelor mobile.

În paralel, rețelele sociale, cum ar fi Facebook și Instagram, joacă un rol esențial în diseminarea zilnică a mesajelor campaniei, oferind atât conținut vizual și video, cât și linkuri către resurse informative suplimentare. O amplă campanie de informare a fost desfășurată și pe rețele sociale. Site-urile oficiale ale campaniei (cec.md, voteaza.md) servesc drept hub-uri centrale de informare, unde cetățenii au găsit toate detaliile necesare pentru a participa corect și informat la alegeri.

Pentru a acoperi toate segmentele societății, CEC a colaborat și cu organizații non-guvernamentale, mobilizându-le pentru a disemina mesajele campaniei în comunitățile lor, inclusiv în zonele rurale și greu accesibile. În acest fel, campania nu doar că a ajuns la un public larg, dar a contribuit și la creșterea implicării civice și la consolidarea unei culturi politice bazate pe participare activă și responsabilă.

CAPITOLUL 14. VOTAREA

14.1. VOTAREA PRIN CORESPONDENȚĂ

Votul prin corespondență, ca metodă alternativă de vot, s-a implementat la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova și referendumul republican consultativ din 20 octombrie 2024 în contextul adoptării Legii nr. 109 din 26 aprilie 2024 privind implementarea parțială a votului prin corespondență, în vigoare de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 202-204, art. 289 din 10.05.2024.

Acest exercițiu s-a aplicat cetățenilor Republicii Moldova aflați pe teritoriul Statelor Unite ale Americii, Canadei, Regatului Norvegiei, Regatului Suediei, Republicii Finlanda și Republicii Islanda. Sarcina CEC pe componenta de digitalizare a constat în asigurarea funcționalității subsistemelor informaționale necesare etapelor de implementare a votului prin corespondență.

Obiectivele principale au fost de a asigura funcționalitatea pentru:

- Subsistemul informațional privind înregistrarea prealabilă pentru votul prin corespondență, în conformitate cu prevederile Legii nr. 109/2024;
- Subsistemul informațional privind identificarea de la distanță a alegătorilor înregistrați, în conformitate cu prevederile Instrucțiunii privind identificarea alegătorilor de la distanță prin mijloace digitale, aprobate prin hotărârea CEC nr. 2688 din 08.08.2024;
- Subsistemul informațional pentru evidența votului prin corespondență, în conformitate cu prevederile Legii nr. 109/2024.

1. Subsistemul privind înregistrarea prealabilă pentru votul prin corespondență

În cadrul procesului de implementare a votului prin corespondență, a fost necesară înregistrarea prealabilă a alegătorilor care optează pentru această metodă alternativă de vot. Platforma „Înregistrare Prealabilă” a fost actualizată pentru a integra opțiunea de înregistrare pentru votul prin corespondență, iar textele afișate au fost revizuite și adaptate pentru a reflecta această nouă funcționalitate.

În baza discuțiilor cu grupul de lucru, au fost stabilite cerințele funcționale pentru modulul SI „Înregistrarea Prealabilă” în vederea realizării sarcinii.

Cerințele au fost următoarele:

1. Implementarea opțiunii de vot prin corespondență în procesul de înregistrare prealabilă pentru cetățeni:
 - a. Opțiunea votului prin corespondență va fi disponibilă doar pentru următoarele țări:
 - i. Statele Unite ale Americii;
 - ii. Canada;
 - iii. Regatul Norvegiei;
 - iv. Regatul Suediei ;
 - v. Republica Finlanda;
 - vi. Republica Islanda.
 - b. Persoana trebuie să indice adresa poștală a locului de trai și telefonul de contact;
 - c. Pentru a confirma intenția de a vota prin corespondență persoana trebuie să prezinte imaginea feței cu pașaportul sau buletinul de identitate.

🔍 **Votare prin corespondență** (🔗 ajutor)

Acestă opțiune este disponibilă doar pentru următoarele țări:

- Statele Unite ale Americii
- Canada
- Regatul Norvegiei
- Regatul Suediei
- Republica Finlanda
- Republica Islanda

🔍 **Funcționar electoral peste hotare** (🔗 ajutor)

Doresc să fiu funcționar electoral

🔍 **Adresa de e-mail** (🔗 ajutor)

adresa de e-mail

🔍 Înregistrează cererea

Alegătorii înregistrați pentru votul prin corespondență necesită a fi atribuiți la secțiile de votare prin corespondență care vor efectua expedierea materialelor electorale, recepționarea plicurilor cu rezultatul votării și marcarea votului prin corespondență. Atribuirea alegătorilor se face în baza adresei poștale indicate la etapa de înregistrare.

Pentru alegerile din 20 octombrie 2024, opțiunea votului prin corespondență va fi disponibilă în următoarele țări:

1. Statele Unite ale Americii;
2. Canada;
3. Regatul Norvegiei;
4. Regatul Suediei;
5. Republica Finlanda;
6. Republica Islanda.

Secțiile de votare din Statele Unite ale Americii și Canada vor deservi numai alegătorii cu adresă poștală din țara respectivă. Secția de votare din Regatul Norvegiei va deservi nu numai alegătorii cu adresă poștală din Regatul Norvegiei, dar și alegătorii cu adrese poștale din Regatul Suediei, Republica Finlanda și Republica Islanda.

Procedura de repartizare va ține cont de atât de adresa poștală a alegătorului, cât și de limitările legale la numărul de alegători pentru o secție de votare la 2500 de persoane. Dacă numărul de alegători va fi mai mare, atunci se solicită organizarea unei secții de votare suplimentare. O altă condiție este sortarea listei de alegători în ordine alfabetică și grupe de litere în numele alegătorilor ca să fie nedivizibile.

În baza acestor criterii, sistemul atribuie fiecare alegător la o secție de votare prin corespondență corespunzătoare.

Înregistrarea prealabilă

Înregistrare

Statistica

Întrebări și răspunsuri

Înregistrare nouă

Date personale

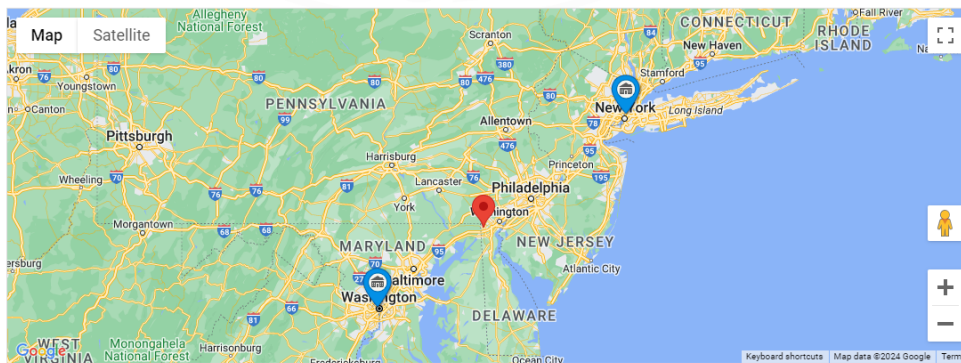
IDNP	2000033033895
Inițialele	I. I. I.
Data nașterii	17.01.1975

Înregistrare nouă

Selecționați localitatea și țara unde vă veți afla în ziua votării peste hotare. Selecționați secția de votare la care ați dori să votați și secția de votare suplimentară. Indicați adresa de e-mail la care veți primi instrucțiuni privind procedura de confirmare a înregistrării. În cazul opțiunii Votare prin corespondență, completați toate câmpurile pentru adresa de corespondență.

Localitatea (ajutor)

Newark, DE, USA

Nu sînt declarații înregistrate.

Secția de votare preferabilă (ajutor)

Washington DC, 2101 S Street NW, Washington DC 20008 (sediul misiunii)

Secția de votare secundară (ajutor)

New York, 35 East, 29th Street, New York 10016 (sediul reprezentanței permanente)

Tipul reședinței peste hotare (ajutor)

Temporară (doar pentru acest scrutin)

Votare prin corespondență (ajutor)

Doresc să votez prin corespondență

Adresa de corespondență (ajutor)

Țara (Country)* United States Stat (State)* Delaware Oraș (City)* Newark Cod poștal (ZIP Code)* 19702

Adresa (Delivery Address)* 73 Albe Drive, Unit 6

Destinatar (Addressee)* conform actului de identitate Telefon* +1(302)2615310

Funcționar electoral peste hotare (ajutor)

Doresc să fiu funcționar electoral

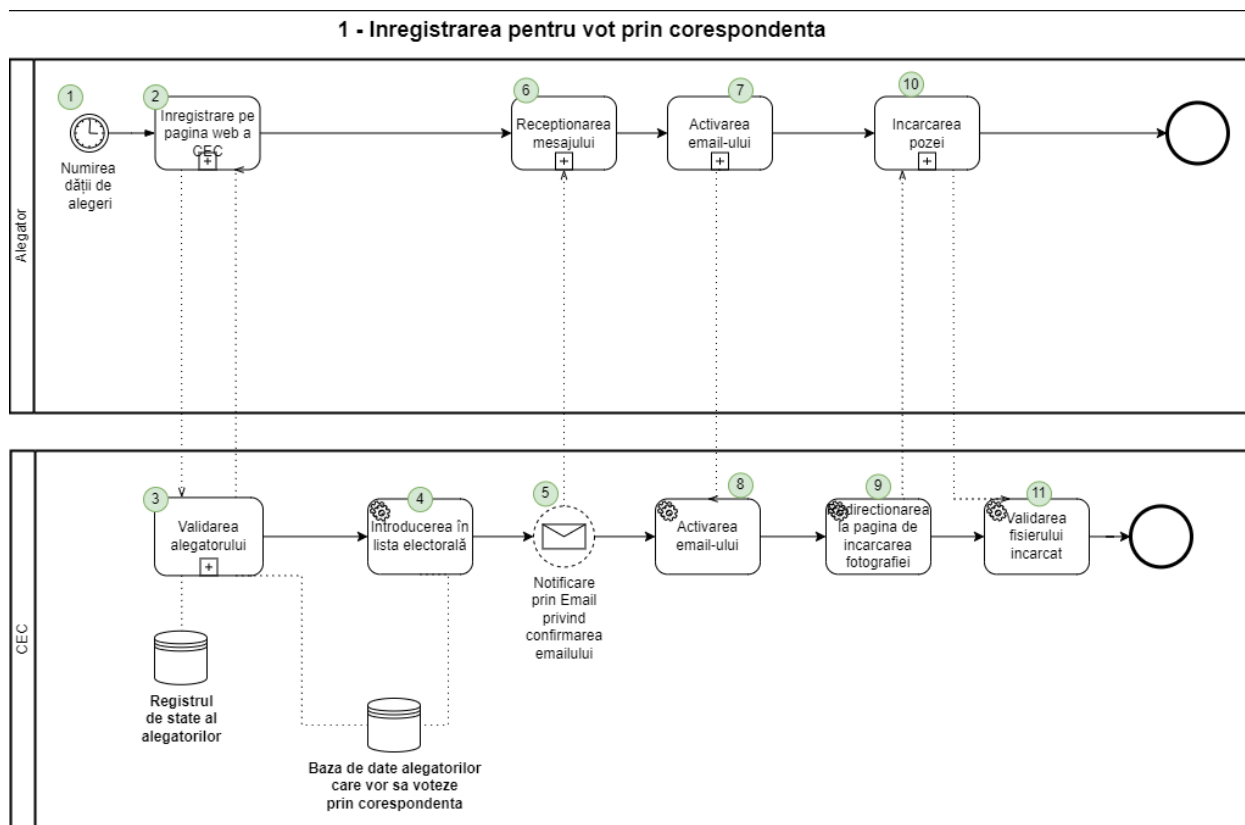
Dacă doriți să activați în calitate de funcționar electoral pentru următoarele alegeri, înscrieți-vă la examenul de certificare a formării/specializării în domeniul electoral din afara țării.

Atenție! Deținerea certificatului de calificare este obligatorie pentru a deveni membru sau membră a unui organ electoral, dar nu reprezintă o garanție a desemnării în organele electorale. Ministerul Afacerilor Externe și partidele politice reprezentate în Parlament decid pe cine să propună în calitate de membri și membre în organele electorale.

Adresa de e-mail (ajutor)

ioniovu@gmail.com

Înregistrează cererea

În mod specific, actualizările au vizat asigurarea unei clarități maxime și a unei accesibilități ridicate pentru utilizatori, respectând în același timp reglementările impuse de Comisia Electorală Centrală. Au fost redactate mesajele automate generate de sistem pentru alegători în diverse etape ale procesului de înregistrare prealabilă: la inițierea procedurii, la finalizarea acesteia și în cazul anulării înregistrării.

Textul notificărilor automate a fost elaborat astfel încât să ofere informații cu privire la pașii pe care trebuie să îi urmeze alegătorii, precum și pentru a-i informa despre orice acțiuni necesare din partea lor. De exemplu, la inițierea înregistrării, alegătorii sunt informați despre necesitatea confirmării cererii printr-un link specific, iar în cazul anulării înregistrării, sunt îndrumați către secția de votare corespunzătoare sau li se oferă opțiunea de a relua înregistrarea.

Înregistrare prealabilă

Stimate alegător,

această adresă de e-mail a fost utilizată pentru inițierea procedurii de înregistrare prealabilă pentru votare la **Alegerile prezidențiale și Referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024**.

Dacă ați primit acest e-mail din greșeală, vă rugăm să ștergeți mesajul.

Ați indicat că locul aflării în perioada votării va fi în localitatea **București, Municipiul București, Municipiul București, România**.

Dacă doriți să confirmați cererea privind înregistrarea în localitatea indicată, vă rugăm să accesați următorul link: [confirmare cerere](#).

Termenul limită de confirmare a cererii este 6 septembrie 2024, cu 45 de zile înainte de data alegerilor.

Modificările aduse au vizat nu doar actualizarea conținutului pentru a reflecta corect procesul de votare prin corespondență, ci și îmbunătățirea experienței utilizatorilor printr-o interfață intuitivă și mesaje clare, asigurând o participare eficientă a cetățenilor la procesul electoral. De asemenea, a fost actualizată lista de întrebări frecvente și răspunsuri din aplicație.

? **Votul prin corespondență. Ce este adresa de corespondență solicitată la înregistrarea pentru votul prin corespondență?**

? **Care sunt cerințele pentru fotografia atașată la înregistrarea pentru votul prin corespondență?**

Fotografia alegătorului trebuie efectuată simultan cu actul de identitate care confirmă dreptul de vot (pașaport, inclusiv cu termen de valabilitate expirat sau buletin de identitate). Fotografia atașată trebuie să conțină fața și actul de identitate al alegătorului la pagina cu datele personale. Toată fața trebuie să fie vizibilă, fără a fi acoperită de măști, pălării, ochelari de soare sau alte accesorii. De asemenea, trebuie să vă asigurați că actul de identitate nu vă acoperă fața și nu este acoperit de degete.

✓ Exemplu corect

✗ Exemplu greșit

✗ Exemplu greșit

✗ Exemplu greșit

Activitatea de redactare și integrare a textelor a fost coordonată în cadrul Comisiei. Drept rezultat, aplicația „Înregistrare Prealabilă” a fost actualizată.

În intervalul de la lansarea aplicației de înregistrare prealabilă, inclusiv cu opțiunea pentru votul prin corespondență, la data de 28 mai și până la expirarea termenului de înregistrare cu cel târziu 25 zile până la data alegerilor, la 6 septembrie – s-au înregistrat 1986 alegători: Statele Unite ale Americii – 1086; Canada – 580; Suedia – 91; Norvegia – 131; Finlanda – 72; Islanda – 26.

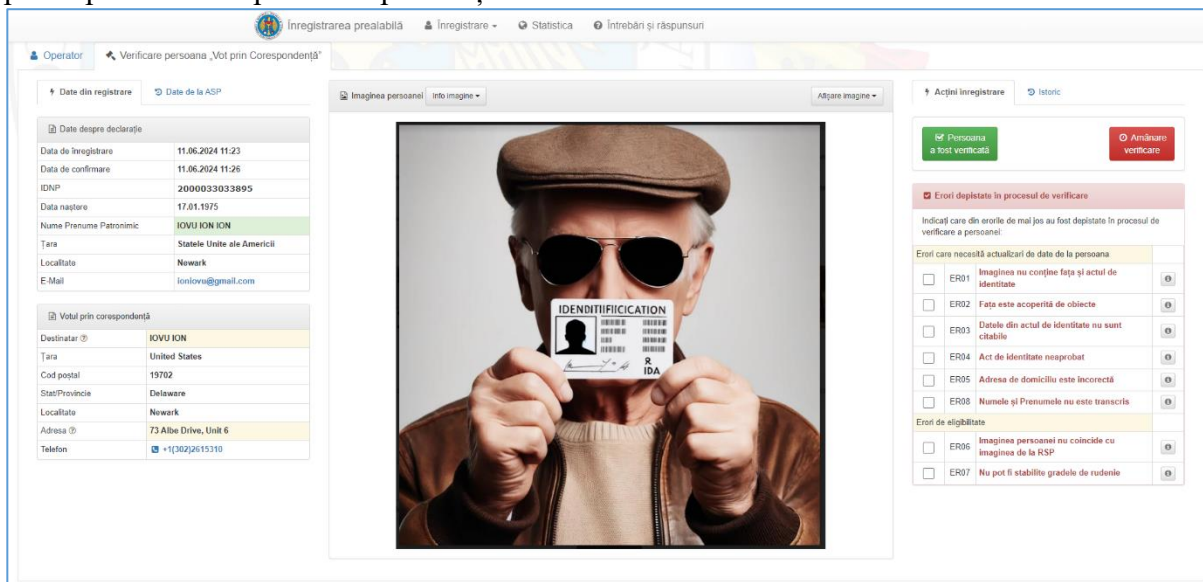
2. Identificarea de la distanță a alegătorilor înregistrați pentru votul prin corespondență

În perioada 7-26 septembrie 2024, operatorul autorizat angajat de Comisia Electorală Centrală a realizat în cadrul sistemului dezvoltat în acest sens identificarea de la distanță a celor 1986 de alegători înregistrați. Dintre toate cererile verificate, 1809 au avut statutul acceptat, iar restul 177 au fost respinse din motivele prevăzute de cadrul normativ.

După autentificare, operatorul poate începe procedura de verificare în două modalități:

1. Procesarea consecutivă a persoanelor înregistrate;
2. Procesarea unei persoane specifice în baza IDNP-ului.

După selectarea persoanei, operatorul are acces la pagina de verificare a eligibilității de participare la votul prin corespondență.

Operator | Verificare persoana „Vot prin Corespondență”

↑ Date din înregistrare | **↓** Date de la ASP

Imagina persoanei | Info imagine | Afișare imagine

+ Acțiuni înregistrare | **↓** Istoric

✓ Persoana a fost verificată | **✗** Anunțarea verificării

! Erori depistate în procesul de verificare

Indicați care din erorile de mai jos au fost depistate în procesul de verificare a persoanei:

Erori care necesită actualizarea de date de la persoana	
☐	ER01 Imaginea nu conține fața și actul de identitate
☐	ER02 Fața este acoperită de obiecte
☐	ER03 Datele din actul de identitate nu sunt citibile
☐	ER04 Act de identitate neaprobat
☐	ER05 Adresa de domiciliu este incorectă
☐	ER06 Numele și Prenumele nu este transcris
Erori de eligibilitate	
☐	ER06 Imaginea persoanei nu coincide cu imaginea de la RSP
☐	ER07 Nu pot fi stabilite gradele de rudenie

Informații despre declarație:

Data de înregistrare	11.06.2024 11:23
Data de confirmare	11.06.2024 11:26
IDNP	2000033033895
Data nașterii	17.01.1975
Nume Prenume Patronic	IOVIU ION ION
Țara	Statele Unite ale Americii
Localitate	Newark
E-Mail	ioniovu@gmail.com

Votul prin corespondență

Destinatar	IOVIU ION
Țara	United States
Cod poștal	19702
Stat/Provincie	Delaware
Localitate	Newark
Adresa	73 Albe Drive, Unit 6
Telefon	+13022615310

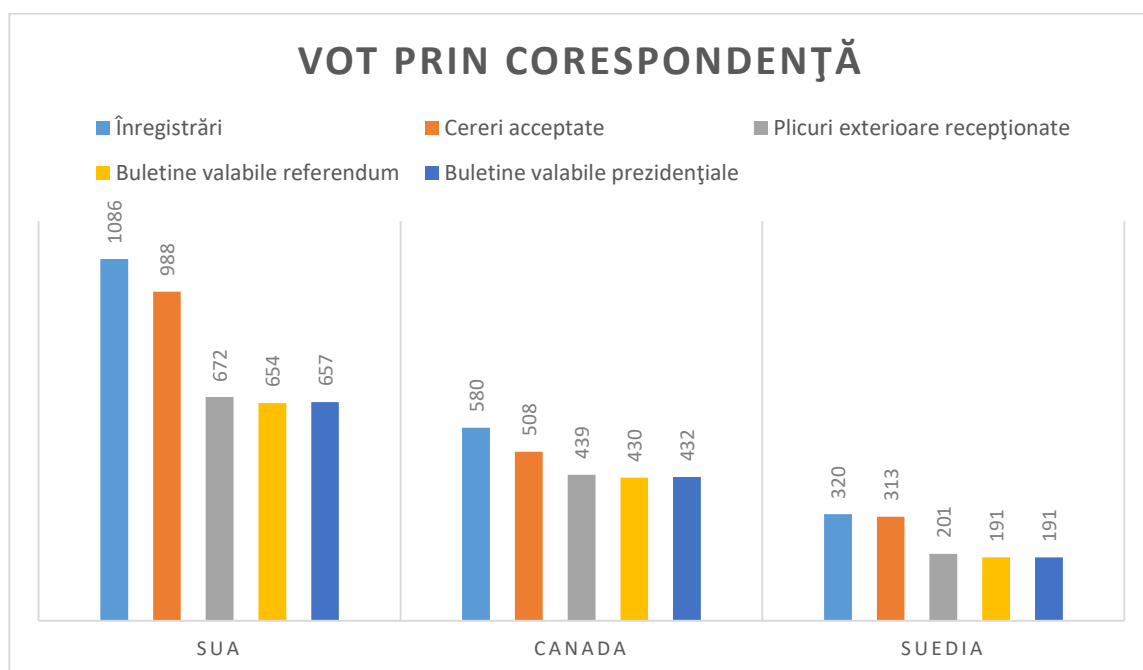
Ecranul este împărțit în trei zone de lucru:

1. Partea stângă – informații despre persoana înregistrată și datele pentru votul prin corespondență;
2. Partea centrală – imaginea prezentată de persoană la etapa de confirmare;
3. Partea dreaptă – criteriile de verificare.

Astfel, operatorul a verificat toate persoanele înscrise pentru votul prin corespondență.

Alegătorii ale căror cereri au fost acceptate au fost incluși în lista electorală pentru votul prin corespondență: Statele Unite ale Americii – 988 alegători înregistrați din 1086 cereri; Canada – 508 din 580; Suedia – 90 din 91; Norvegia – 127 din 131; Finlanda – 70 din 71; Islanda – 26 din 26.

Diagrama de mai jos redă evidența procesării tuturor plicurilor cu buletinele de vot.

După încheierea alegerilor, recomandăm organizarea unor sesiuni de feedback cu membrii CEC, reprezentanții direcțiilor CEC implicați în procesul de implementare a votului prin corespondență și STISC pentru a discuta provocările întâmpinate și lecțiile învățate. Aceste sesiuni ar trebui să identifice atât aspectele pozitive, cât și cele care necesită îmbunătățiri, contribuind la perfecționarea viitoarelor procese electorale.

14.2. VOTAREA ÎN SECȚIILE DE VOTARE ORGANIZATE ÎN STRĂINĂȚATE

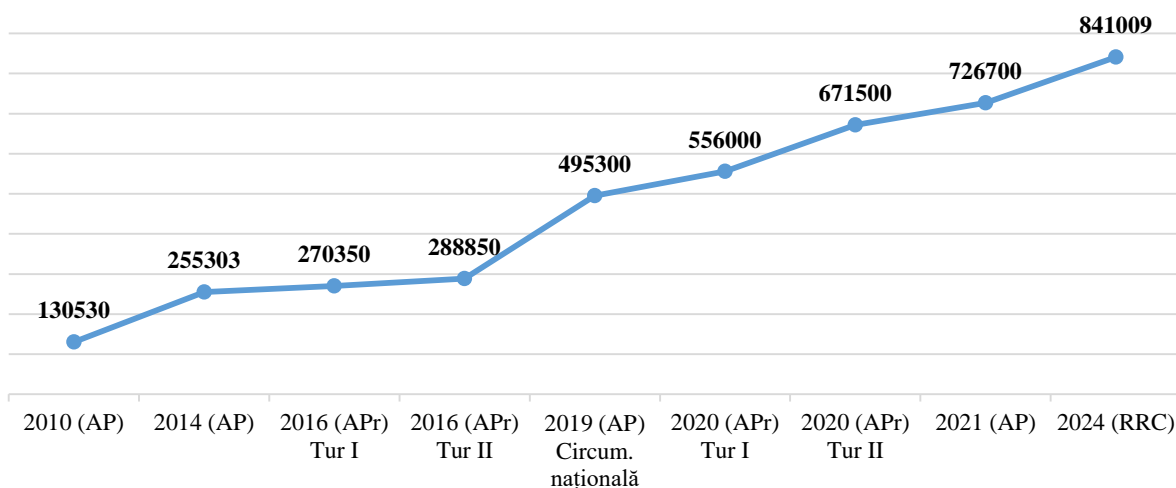
Comisia Electorală Centrală a adoptat hotărârea nr. 2999 din 2 octombrie 2024, prin care a stabilit tirajul buletinelor de vot destinate secțiilor de votare din străinătate: 852200 buletine (775350 în limba română, 76350 în limba rusă și 500 în limba găgăuză).

Prin aceeași hotărâre, pentru birourile electorale ale secțiilor de votare nr. 38/196 și 38/197 s-a dispus tipărirea și distribuirea a câte 5000 de buletine de vot pentru fiecare secție, în cantități egale câte 2500 în limba română și 2500 în limba rusă, iar pentru biroul electoral al secției de votare nr. 38/198 s-a dispus tipărirea și distribuirea a 3000 de buletine de vot (dintre care 1500 în limba română și 1500 în limba rusă), în total pentru cele trei secții 13 000 de buletine de vot pentru fiecare tip de scrutin.

Conform hotărârii nr. 3022 din 7 octombrie 2024, Comisia a dispus nimicirea buletinelor de vot în număr total de 13000 de buletine de vot pentru fiecare tip de scrutin destinate birourilor electorale ale secțiilor de votare nr. 38/196, 38/197 și 38/198.

Pentru votul prin corespondență au fost tipărite 1809 buletine de vot.

Dinamica cantității buletinelor de vot tipărite pentru secțiile de votare din străinătate (perioada 2010 - 2024)

* Notă:

AP – Alegeri parlamentare

APr – Alegeri pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova

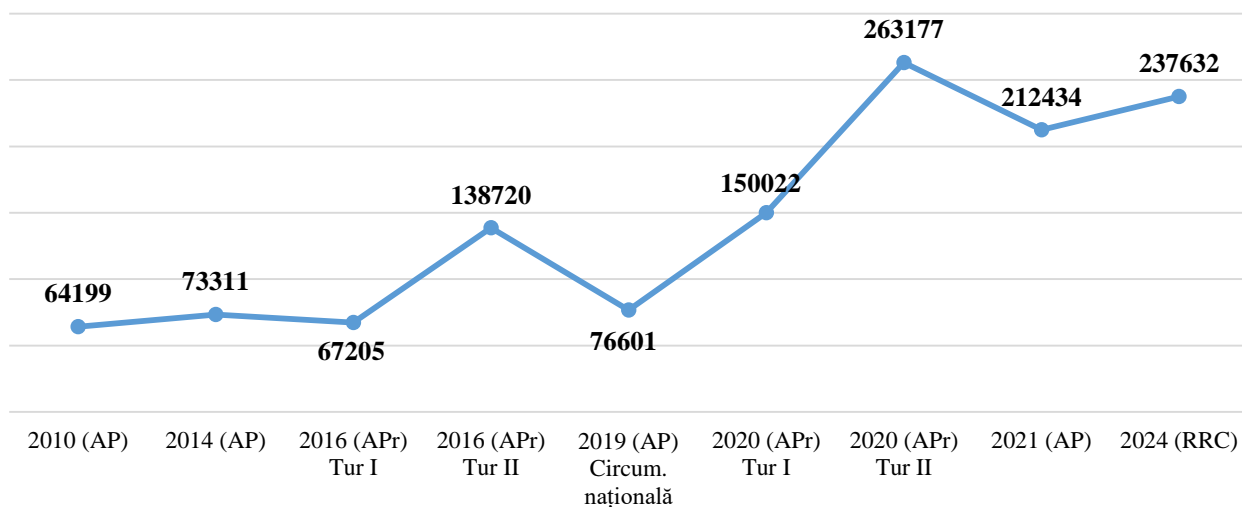
Dinamica cantității buletinelor de vot tipărite pentru secțiile de votare din străinătate.

Comisia Electorală Centrală a transmis secțiilor din străinătate listele electorale, buletinele de vot, precum și alte materiale și documente electorale prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe.

În conformitate cu art. 78 alin. (8) din Codul electoral nr. 325/2022, biroul electoral decide asupra prelungirii, cu cel mult 2 ore, a termenului votării pentru a le permite alegătorilor care stau în rând la secția de votare respectivă să-și realizeze drepturile, informând despre prelungire consiliul electoral de circumscripție și Comisia Electorală Centrală. Astfel, în ziua votării, BESV nr. 38/178 și 38/179 din or. București, BESV nr. 38/184 din or. Brașov, România, BESV nr. 38/194 și 38/195 din or. Moscova, Federația Rusă, au solicitat prelungirea programului de lucru cu două ore, iar BESV nr. 38/100 din Brescia, Republica Italiană, a solicitat prelungirea programului de lucru cu 30 minute. În BESV nr. 38/122 din Bologna, Republica Italiană, votarea a fost suspendată pentru 2 ore pe motivul unei alerte de bombă.

În ziua votării în secțiile din străinătate s-au prezentat **237632** de alegători.

Dinamica participării la vot în secțiile de votare din străinătate
(perioada 2010 - 2024)

Dinamica participării la vot în secțiile de votare din străinătate

Tabelul de mai jos prezintă datele privind numărul de alegători care au participat la votare în secțiile de votare din străinătate:

Nr. d/o	Denumirea țării	Nr. secțiilor de votare	Locațiile secțiilor de votare	Numărul de alegători care au participat la votare
1.	Republica Austria	38/1	or. Viena (ambasadă)	1556
		38/2	or. Innsbruck (consulat onorific)	62
2.	Republica Azerbaidjan	38/3	or. Baku (ambasadă)	49
3.	Republica Belarus	38/4	or. Minsk (ambasadă)	205
4.	Regatul Belgiei	38/5	or. Bruxelles 1 (ambasadă)	2314
		38/6	or. Bruxelles 2 (misiunea RM pe lângă UE)	2180
		38/7	or. Hasselt (consulat onorific)	293
		38/8	or. Antwerp	525
5.	Republica Bulgară	38/9	or. Sofia (ambasadă)	410
6.	Canada	38/10	or. Ottawa (ambasadă)	214
		38/11	or. Calgary	458
		38/12	or. Montreal 1	1666
		38/13	or. Montreal 2	1475
		38/14	or. Toronto	613
		38/15	or. Vancouver	207

7.	Republica Cehă	38/16	or. Praga 1 (ambasadă)	1040
		38/17	or. Praga 2	1008
8.	Republica Populară Chineză	38/18	or. Beijing (ambasadă)	73
9.	Republica Cipru	38/19	or. Limassol (consulat onorific)	555
10.	Regatul Danemarcei	38/20	or. Copenhaga	620
		38/21	or. Aarhus	547
11.	Elveția	38/22	or. Geneva (misiune)	1257
		38/23	or. Zurich	1196
12.	Emiratele Arabe Unite	38/24	or. Abu Dhabi (ambasadă)	274
13.	Republica Estonă	38/25	or. Tallinn (ambasadă)	168
14.	Republica Franceză	38/26	or. Paris 1 (ambasadă)	885
		38/27	or. Paris 2	1033
		38/28	or. Paris 3	1197
		38/29	or. Paris 4	289
		38/30	or. Paris 5	355
		38/31	or. Paris 6	770
		38/32	com. Creteil	1858
		38/33	com. Livry-Gargan	3059
		38/34	or. Montreuil 1	1565
		38/35	or. Montreuil 2	1007
		38/36	or. Villeneuve-Saint-Georges 1	2413
		38/37	or. Villeneuve-Saint-Georges 2	1281
		38/38	or. Strasbourg (misiune)	1464
		38/39	or. Bordeaux (consulat onorific)	695
		38/40	or. Lyon	660
		38/41	or. Nice 1 (consulat general)	1328
		38/42	or. Nice 2	1447
38/43	or. Marseille	519		
38/44	or. Toulouse (consulat onorific)	278		
38/45	or. Nantes	348		
15.	Republica Federală Germania	38/46	or. Berlin 1 (ambasadă)	1614
		38/47	or. Berlin 2	1466
		38/48	or. Potsdam	789
		38/49	or. Frankfurt pe Main 1 (consulat general)	1677

		38/50	or. Frankfurt pe Main 2	1864
		38/51	or. Frankfurt pe Main 3	1621
		38/52	or. Koln	1473
		38/53	or. Kaiserslautern	910
		38/54	or. Hamburg	1635
		38/55	or. Rostock	173
		38/56	or. Bremen	1126
		38/57	or. Kassel	768
		38/58	or. Erfurt	467
		38/59	or. Nürnberg	1858
		38/60	or. München	1019
		38/61	or. Regensburg	403
		38/62	or. Augsburg	1065
		38/63	or. Stuttgart	1536
		38/64	or. Villingen- Schwenningen	913
		38/65	or. Leipzig	908
		38/66	or. Dusseldorf	1219
		38/67	or. Dortmund	1049
		38/68	or. Hanovra	1459
		38/69	or. Osnabrück	1613
		38/70	or. Dresda	554
		38/71	or. Papenburg	530
16.	Republica Elenă	38/72	or. Atena 1 (ambasadă)	876
		38/73	or. Atena 2	1090
17.	India	38/74	or. New Delhi (ambasadă)	10
18.	Irlanda	38/75	or. Dublin 1 (ambasadă)	673
		38/76	or. Dublin 2	819
		38/77	or. Dublin 3	1591
		38/78	or. Dublin 4	1497
		38/79	or. Dublin 5	1328
		38/80	or. Dublin 6 (Lucan)	1414
		38/81	or. Limerick	601
		38/82	or. Drogheda	617
		38/83	or. Cork	371
		38/84	or. Carlow	773
19.	Israel	38/85	or. Tel-Aviv 1 (ambasadă)	1606
		38/86	or. Tel-Aviv 2	1248
20.	Republica Italiană	38/87	or. Roma 1	2092
		38/88	or. Roma 2	2013
		38/89	or. Latina	399

	38/90	or. Viterbo	333
	38/91	or. Lecce	107
	38/92	or. Florența (Firenze)	588
	38/93	or. Livorno	516
	38/94	or. Grosseto	459
	38/95	or. Siena	308
	38/96	or. Genova	356
	38/97	or. Chiavari	411
	38/98	or. Milano 1	1918
	38/99	or. Milano 2	1673
	38/100	or. Brescia	3351
	38/101	or. Monza	1736
	38/102	or. Mantova	854
	38/103	or. Pavia	582
	38/104	or. Bergamo	789
	38/105	or. Como	566
	38/106	or. Lecco	654
	38/107	or. Varese	371
	38/108	or. Cremona	201
	38/109	or. Napoli	288
	38/110	or. Padova	3361
	38/111	or. Padova	2604
	38/112	or. Veneția (Mestre) 1	2603
	38/113	or. Veneția (Mestre) 2	1408
	38/114	or. Verona 1	2710
	38/115	or. Verona 2	1493
	38/116	or. Vicenza	2587
	38/117	or. Treviso	2183
	38/118	or. Belluno	434
	38/119	or. Rovigo	675
	38/120	or. Parma 1	2423
	38/121	or. Parma 2	1485
	38/122	or. Bologna 1	1416
	38/123	or. Bologna 2	2374
	38/124	or. Modena	2398
	38/125	or. Reggio Emilia	1499
	38/126	or. Ferrara	1413
	38/127	or. Ravenna	547
	38/128	or. Faenza	867
	38/129	or. Rimini	796

		38/130	or. Forli-Cesena	292
		38/131	or. Piacenza	686
		38/132	or. Perugia	817
		38/133	or. Terni	146
		38/134	or. Pesaro	995
		38/135	or. Fano	497
		38/136	or. Ancona	650
		38/137	or. Torino 1	1663
		38/138	or. Torino 2	1774
		38/139	or. Alexandria	480
		38/140	or. Cuneo	245
		38/141	or. Trento	1719
		38/142	or. Bolzano	883
		38/143	or. Udine	829
		38/144	or. Pordenone	656
		38/145	or. Reggio Calabria	171
		38/146	or. Pescara	145
21.	Japonia	38/147	or. Tokyo (ambasadă)	69
22.	Republica Letonia	38/148	or. Riga (ambasadă)	130
23.	Republica Lituania	38/149	or. Vilnius (ambasadă)	110
24.	Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord	38/150	or. Londra 1	2459
		38/151	or. Londra 2 (Stratford)	2861
		38/152	or. Londra 3 (Ilford)	2537
		38/153	or. Londra 4 (Romford)	1776
		38/154	or. Londra 5 (Essex 1)	777
		38/155	or. Londra 6 (Essex 2)	782
		38/156	or. Londra 7 (Grays)	1389
		38/157	or. Londra 8 (Luton)	1072
		38/158	or. Birmingham	875
		38/159	or. Birmingham (Leicester)	320
		38/160	or. Northampton 1	2170
		38/161	or. Northampton 2	2214
		38/162	or. Corby	1140
		38/163	or. Manchester	1175
38/164	or. Liverpool	546		
38/165	or. Glasgow	274		
38/166	or. Belfast	113		
25.	Regatul Norvegiei	38/167	or. Oslo	570
26.	Regatul Țărilor de Jos	38/168	or. Haga (ambasadă)	2159
		38/169	or. Groningen	248
27.	Republica Poloneză	38/170	or. Varșovia (ambasadă)	460

28.	Republica Portugheză	38/171	or. Lisabona (ambasadă)	1622
		38/172	or. Cascais	747
		38/173	or. Setubal	733
		38/174	or. Portimao	948
		38/175	or. Faro	715
		38/176	or. Porto	202
29.	Qatar	38/177	or. Doha (ambasadă)	64
30.	România	38/178	or. București 1 (ambasadă)	3290
		38/179	or. București 2 (secția consulară)	2410
		38/180	or. București 3	2662
		38/181	or. Iași 1 (consulat general)	2684
		38/182	or. Iași 2	1531
		38/183	or. Bacău	589
		38/184	or. Brașov	1697
		38/185	or. Cluj-Napoca 1	1611
		38/186	or. Cluj-Napoca 2	1333
		38/187	or. Constanța	905
		38/188	or. Craiova	409
		38/189	or. Galați	775
		38/190	or. Oradea	707
		38/191	or. Sibiu	863
		38/192	or. Suceava	1204
38/193	or. Timișoara	1802		
31.	Federația Rusă	38/194	or. Moscova 1 (sediul ambasadei)	3843
		38/195	or. Moscova 2 (sediul ambasadei)	3839
		38/196	or. Sankt-Petersburg* ³⁶	
		38/197	or. Iaroslav*	
		38/198	or. Surgut / Hantî-Mansiisk*	
32.	Regatul Spaniei	38/199	or. Madrid (ambasadă)	1362
		38/200	or. Barcelona 1 (consulat general)	1214
		38/201	or. Barcelona 2 (regiunea Barcelona)	483
		38/202	or. Santander	1421
		38/203	or. San Sebastian	402
		38/204	or. Pamplona	836

³⁶ * Birourile electorale ale secțiilor de votare respective, prin hotărârea nr. 9 din 25 septembrie 2024 a Consiliului electoral al circumscripției electorale pentru secțiile de votare constituite în străinătate nr. 38, nu au fost constituite.

		38/205	or. Malaga	271
		38/206	or. Valencia	401
		38/207	or. Alicante	430
		38/208	or. Vinaros	753
		38/209	or. Palma de Mallorca (Insulele Baleare)	390
33.	Statele Unite ale Americii	38/210	or. Washington, DC (ambasadă)	477
		38/211	or. New York, NY (misiune)	801
		38/212	or. Asheville, NC	334
		38/213	or. Atlanta, GA	362
		38/214	or. Boston, MA	385
		38/215	or. Chicago 1, IL	1000
		38/216	or. Chicago 2, IL	1727
		38/217	or. Dallas, TX	202
		38/218	or. Denver, CO	171
		38/219	or. Minneapolis, MN	224
		38/220	or. Orlando, FL	476
		38/221	or. Sacramento, CA	656
		38/222	or. Seattle, WA	853
		38/223	or. Las Vegas, NV	282
		38/224	or. Pensacola, FL	275
38/225	or. Miami, FL	238		
34.	Regatul Suediei	38/226	or. Stockholm (ambasadă)	339
35.	Republica Turcia	38/227	or. Ankara (ambasadă)	160
		38/228	or. Istanbul (consulat general)	1351
36.	Ucraina	38/229	or. Kiev (ambasadă)	153
		38/230	or. Odessa (consulat general)	181
37.	Republica Ungară	38/231	or. Budapesta (ambasadă)	208
<i>Secțiunile de votare pentru votul prin corespondență</i>				
38.	Statele Unite ale Americii <i>(procesarea plicurilor din Statele Unite ale Americii)</i>	38/232-VpC	or. Washington, DC	654
39.	Canada <i>(procesarea plicurilor din Canada)</i>	38/233-VpC	or. Ottawa, ON	430
40.	Regatul Suediei <i>(procesarea plicurilor din: Regatul Suediei, Regatul Norvegiei, Republica</i>	38/234-VpC	or. Stockholm	191

	<i>Finlanda și Republica Islanda)</i>			
TOTAL			234	237632

14.3. VOTAREA PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA

În baza proceselor-verbale privind centralizarea rezultatelor votării pentru referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, întocmite de consiliile electorale de circumscripție, Comisia Electorală Centrală a constatat că numărul de alegători incluși în listele electorale de bază a fost de 2.709.810, numărul de alegători incluși în listele suplimentare - 56.090, iar în total la votare au participat 1.277.955 alegători.

Conform art. 61 din Codul electoral nr. 325/2022, listele electorale includ toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază ori își au reședința pe teritoriul unei secții de votare. Cu referire la modul de exercitare a dreptului de vot în cadrul referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, alegătorii care nu au avut înregistrare la domiciliu și/sau care au reședința temporară expirată au votat la orice secție de votare, fiind înscriși în lista electorală suplimentară.

Comisia Electorală Centrală a declarat valabil referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024.

În baza actelor prezentate de consiliile electorale de circumscripție și în conformitate cu art. 37, 84 și 206 din Codul electoral nr. 325/2022, Comisia Electorală Centrală a stabilit rezultatele referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, după cum urmează:

a) numărul de alegători incluși în listele electorale	2.709.810
b) numărul de alegători incluși în listele suplimentare	56.090
c) numărul de alegători care au primit buletine de vot	1.278.700
d) numărul de alegători care au participat la votare	1.277.955
e) cifra ce reflectă diferența dintre numărul buletinelor de vot primite de alegători și numărul alegătorilor care au participat la votare	745
f) numărul buletinelor de vot declarate nevalabile	40.110
g) numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral:	
g1 DA	564.067
g2 NU	673.778

h) numărul total de voturi valabil exprimate	1.237.845
i) numărul buletinelor de vot primite de organele electorale ierarhic inferioare	2.725.302
j) numărul buletinelor de vot neutilizate și anulate (inclusiv buletinele de vot completate greșit și anulate)	1.446.602

Tabelul de mai jos prezintă datele privind numărul de alegători care au participat la votare în cadrul referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 în secțiile de pe teritoriul Republicii Moldova:

Circumscripția electorală	Nr. de secții de votare	Numărul de alegători care au participat la votare
municipală Chișinău nr. 1	307	354.824
municipală Bălți nr. 2	60	50.195

raională Anenii Noi nr. 4	42	30.372
raională Basarabeasca nr. 5	15	8.703
raională Briceni nr. 6	40	23.694
raională Cahul nr. 7	63	39.650
raională Cantemir nr. 8	47	17.867
raională Călărași nr. 9	46	23.953
raională Căușeni nr. 10	50	28.911
raională Cimișlia nr. 11	46	18.732
raională Criuleni nr. 12	38	28.407
raională Dondușeni nr. 13	27	14.459
raională Drochia nr. 14	47	29.441
raională Dubăsari nr. 15	14	12.356
raională Edineț nr. 16	51	27.141
raională Fălești nr. 17	66	31.835
raională Florești nr. 18	70	30.348
raională Glodeni nr. 19	36	19.334
raională Hîncești nr. 20	69	37.375
raională Ialoveni nr. 21	50	39.927
raională Leova nr. 22	45	16.478
raională Nisporeni nr. 23	43	20.599
raională Ocnîța nr. 24	35	17.883
raională Orhei nr. 25	83	44.073
raională Rezina nr. 26	41	16.888
raională Rîșcani nr. 27	54	23.120
raională Sîngerei nr. 28	64	29.231
raională Soroca nr. 29	74	34.117
raională Strășeni nr. 30	48	33.452
raională Șoldănești nr. 31	33	13.994
raională Ștefan Vodă nr. 32	32	23.003
raională Taraclia nr. 33	32	16.175
raională Telenești nr. 34	44	23.210
raională Ungheni nr. 35	78	39.013
U.T.A. Găgăuzia nr. 36	68	59.195

Pentru a acționa uniform în cadrul procedurii de vot la referendumul republican constituțional și alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024, desfășurate concomitent, Comisia a expedit organelor electorale ierarhic inferioare scrisoarea [nr. CEC-8/6296 din 16 octombrie 2024](#), prin care a atenționat membrii birourilor electorale asupra necesității de a elibera ambele buletine de vot alegătorului. Totodată, a fost făcută mențiunea, conform căreia, dacă alegătorul va lua doar un buletin de vot, membrul biroului electoral îl va ghida în ce rubrică a listei electorale acesta să-și pună semnătura.

Deși s-au dat aceste indicații, pe parcursul zilei de votare, Comisia a fost sesizată în legătură cu mai multe cazuri când membrii birourilor electorale solicitau concretizări de la alegător dacă dorește într-adevăr să primească buletinul de vot pentru referendum.

De asemenea, Asociația „Promo-LEX” a emis un comunicat pe 25 octombrie 2024, prin care a făcut apel către instituțiile statutului de a lua atitudine într-un caz de încălcare a secretului votului pentru cel puțin 25 de alegători. În comunicat se spune că ilegalitatea a fost admisă de echipa cu urna mobilă de la Biroul electoral al secției de votare nr. 36/5, ca probă fiind atașat un clip video ce confirmă cele declarate.

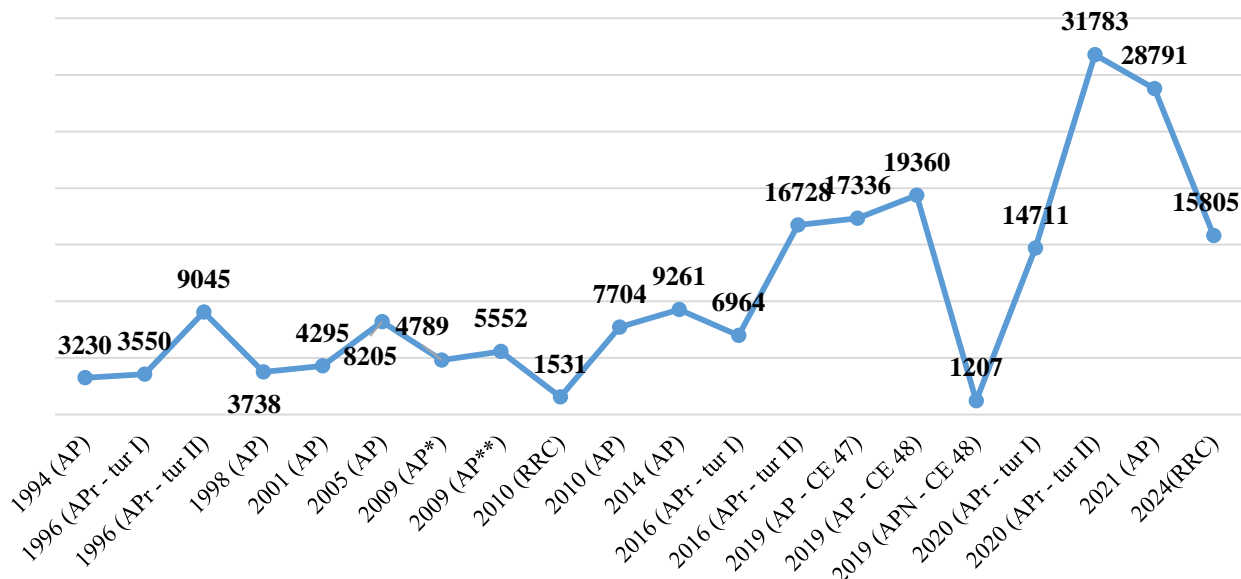
14.4. VOTAREA ALEGĂTORILOR DIN LOCALITĂȚILE DIN STÂNGA NISTRULUI

Alegătorii care au votat la secțiile de votare distincte au fost înscriși în liste electorale suplimentare la prezentarea actelor de identitate în baza cărora se permite participarea la vot. Prin aplicarea semnăturii într-o rubrică specială din lista electorală suplimentară, alegătorul declară pe propria răspundere despre abținerea de la votarea multiplă.

Conform proceselor-verbale prezentate de Consiliul electoral al circumscripției electorale pentru localitățile din stânga Nistrului nr. 37, s-a constatat că au participat la votare în total **15805** alegători din următoarele localități:

Localitatea	Secția de votare	Numărul de alegători care au participat la votare
Municipiul Chișinău	37/1	929
Orașul Vadul lui Vodă, municipiul Chișinău	37/2	45
Orașul Anenii Noi, raionul Anenii Noi	37/3	346
Comuna Calfa, raionul Anenii Noi	37/4	198
Satul Gura Bîcului, raionul Anenii Noi	37/5	399
Satul Gura Bîcului, raionul Anenii Noi	37/6	106
Satul Hîrbovăț, raionul Anenii Noi	37/7	182
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/8	1729
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/9	1590
Satul Varnița, raionul Anenii Noi	37/10	816
Orașul Căușeni, raionul Căușeni	37/11	451
Satul Chircăiești, raionul Căușeni	37/12	152
Satul Copanca, raionul Căușeni	37/13	596
Comuna Fîrlădeni, raionul Căușeni	37/14	491
Satul Hagimus, raionul Căușeni	37/15	513
Satul Hagimus, raionul Căușeni	37/16	621
Orașul Criuleni, raionul Criuleni	37/17	155
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/18	1058
Comuna Cocieri, raionul Dubăsari	37/19	1243
Comuna Coșnița, raionul Dubăsari	37/20	150
Satul Doroțcaia, raionul Dubăsari	37/21	793
Comuna Molovata Nouă, raionul Dubăsari	37/22	101
Satul Ustia, raionul Dubăsari	37/23	65
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/24	175
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/25	35
Satul Sănătăuca, raionul Florești	37/26	156
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/27	154
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/28	468
Orașul Rezina, raionul Rezina	37/29	1761
Comuna Răscăieți, raionul Ștefan Vodă	37/30	327
TOTAL	30	15805

Dinamica participării la votare în secțiile de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (perioada 1994 - 2024)

* Notă:

RRC – Referendumul republican constituțional

AP – Alegeri parlamentare

APr – Alegeri pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova

AP* – Alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009

AP** – Alegerile parlamentare din 29 iulie 2009

AP-CE 47 – Alegerile parlamentare în circumscripția electorală nr. 47

AP-CE 48 – Alegerile parlamentare în circumscripția electorală nr. 48

APN-CE 48 – Alegerile parlamentare noi în circumscripția electorală nr. 48

Dinamica participării la vot în secțiile de votare pentru alegătorii din localitățile din stânga Nistrului (perioada 1994 - 2024)

CAPITOLUL 15. NUMĂRAREA ȘI TOTALIZAREA VOTURILOR, CENTRALIZAREA REZULTATELOR REFERENDUMULUI REPUBLICAN CONSTITUȚIONAL

În baza proceselor-verbale privind centralizarea rezultatelor votării la referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024, întocmite de consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea, Comisia Electorală Centrală, prin hotărârea nr. 3136 din 25 octombrie 2024, a constatat că numărul de alegători incluși în listele electorale de bază este egal cu **2 711 615** persoane, numărul de alegători incluși în listele electorale suplimentare este de **309 199** persoane, buletine de vot au primit **1 532 264** alegători, ceea ce constituie **50,72%** din alegătorii înscrși în listele electorale.

Au votat „DA” **749 719** cetățeni.

Au votat „NU” **739 155** cetățeni.

Comisia Electorală Centrală a adoptat hotărârea nr. 3136/2024, prin care a centralizat rezultatele referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, a aprobat în acest sens Procesul-verbal al Comisiei Electorale Centrale privind centralizarea rezultatelor referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 în cadrul căruia cetățenii au răspuns la întrebarea: „Susțineți modificarea Constituției în vederea aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană?” .

În conformitate cu prevederile Codului electoral nr.325/2022, hotărârea Comisiei Electorale Centrale cu privire la centralizarea rezultatelor referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 și aprobarea procesului-verbal al Comisiei Electorale Centrale privind centralizarea rezultatelor referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024 se remite Curții Constituționale.

CAPITOLUL 16. CONTENCIOSUL ELECTORAL

Contestații depuse la Comisia Electorală Centrală

Mecanismul juridic primar de depunere și examinare a contestațiilor este stabilit în Capitolul XIII din Codul electoral nr. 325/2022 și în Regulamentul privind procedura de examinare a contestațiilor în perioada electorală, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 1128/2023. În funcție de natura contestației, în mod secundar la soluționarea acesteia se aplică și legislația conexă, cum ar fi: Codul administrativ, Codul de procedură civilă, Codul serviciilor media audiovizuale, Codul contravențional.

În perioada electorală a referendumului, la Comisia Electorală Centrală au fost depuse șapte contestații formulate de trei participanți la referendum:

- 1) Partidul Politic „RENAȘTERE” (5 contestații);
- 2) Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” (o contestație);
- 3) Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (o contestație).

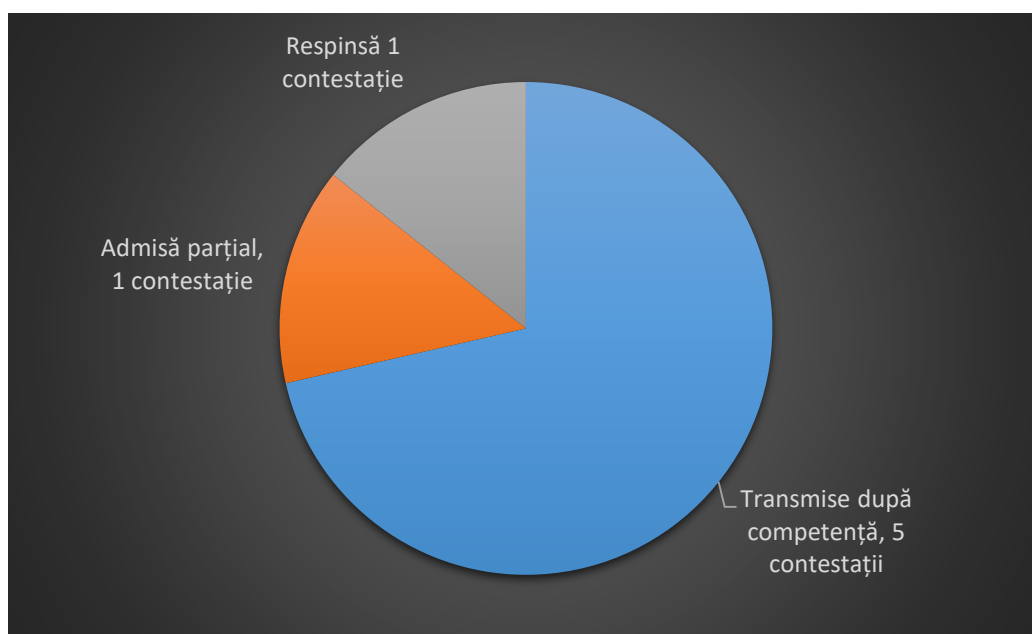
Potrivit contestațiilor, **OBIECTUL** acestora l-a format:

- 1) materialele electorale cu conținut propagandistic - 1 caz;
- 2) afișarea în unele secții de votare a drapelului Uniunii Europene, pe lângă cel al Republicii Moldova - 5 cazuri;
- 3) renumărarea voturilor și infirmarea rezultatelor pentru referendumul republican la secțiile de votare de peste hotare - 1 caz.

Pe marginea contestațiilor a fost emisă 2 hotărâri³⁷ și 5 adrese către unele consilii electorale de circumscripție de nivelul al doilea în vederea examinării contestațiilor conform competenței.

Informația despre contestații și soluțiile adoptate pe marginea acestora este plasată pe pagina web oficială a Comisiei la linkul <https://a.cec.md/ro/contestatii-depuse-la-comisia-electorala-centrala-16976.html>.

Figura de mai jos prezintă **MODUL DE SOLUȚIONARE** a contestațiilor de către Comisia Electorală Centrală.

³⁷ Hotărârea nr. 3128/2024 https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-sesizarea-nr-cec-10rr1-din-14-2751_111774.html

Hotărârea nr. 3138/2024 https://cec.md/ro/cu-privire-la-contestatia-nr-cec-10-rr7-din-2751_111815.html

Ca urmare a examinării contestațiilor, Comisia Electorală Centrală în baza încălcărilor constatate i-a aplicat participantului la referendum, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova, următoarele sancțiuni:

- sub formă de avertisment, pentru încălcarea art. 70 din Codul electoral nr. 325/2022, art. 7 și 9 din Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate și pct. 19 din Regulamentul privind modul de furnizare, distribuire și difuzare a publicității politice, electorale și a mesajelor de interes public, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1155/2023;

- sub formă de avertisment, pentru utilizarea contrar destinației a mijloacelor din contul „Fond electoral”, respectiv încălcarea pct. 64 din Regulamentul privind finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1185/2023;

- complementară de privare de alocații pe un termen de 4 luni, începând cu luna noiembrie 2024.

De asemenea, Comisia a remis hotărârea prin care s-a dispus sancționarea participantului la referendum către Inspectoratul General al Poliției pentru constatarea și examinarea acțiunilor prin prisma art. 50 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008 pentru încălcarea art. 70 din Codul electoral nr. 325/2022, art. 7 și 9 din Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate și pct. 19 din Regulamentul privind modul de furnizare, distribuire și difuzare a publicității politice, electorale și a mesajelor de interes public, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1155/2023.

Suplimentar contestațiilor depuse de către participanții la referendum, Comisia a înregistrat cinci contestații împotriva hotărârilor organelor electorale inferioare. Întrucât s-au organizat două tipuri de scrutin concomitent, contestațiilor ce vizau referendumul le-au fost atribuite indice de înregistrare ce conțineau literele inițiale ale acestui tip de scrutin pentru a le deosebi de celelalte contestații. Comisia de asemenea a asigurat plasarea contestațiilor pe pagina web oficială la rubrica *Alegeri prezidențiale, 20 octombrie 2024* <https://a.cec.md/ro/contestatii-depuse-la-comisia-electorala-centrala-16975.html>. Pe marginea a trei contestații, Comisia a adoptat 2 hotărâri³⁸, o contestație a fost transmisă pentru examinare organului electoral ierarhic inferior, iar într-un caz contestatarului i s-a dat răspuns prin scrisoare.

Comisia Electorală Centrală a înregistrat și 20 de **SESIZĂRI** din partea unor cetățeni și formațiuni politice care au avut ca obiect organizarea și desfășurarea referendumului republican constituțional.

Au făcut obiectul sesizărilor următoarele fapte/aspecte:

- distribuirea materialelor de agitație electorală și publicitate politică, utilizate în scop de agitație electorală în susținerea referendumului pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană până la începerea perioadei electorale;

- crearea unei platforme pentru promovarea referendumului de aderare la Uniunea Europeană;

- crearea unei platforme de dezinformare al cărei conținut promovează amânarea integrării europene;

- distribuirea de către Guvernul Republicii Moldova în spațiul public a pliantelor cu titlul „Europa pentru tine” prin care cetățenii sunt informați despre beneficiile și oportunitățile oferite de uniune;

- utilizarea resursei administrative în vederea promovării referendumului;

- efectuarea agitației electorale prin intermediul unei asociații obștești;

- abuzuri comise de angajații inspectoratelor de poliție în raport cu materialele de agitație ale doi participanți la referendum;

³⁸ Hotărârea nr. 2978/2024 <https://cec.md/ro/cu-privire-la-contestatiile-cererile-prealabile-nr-cec-10apr2-2751-111447.html>

Hotărârea nr. 2977/2024 <https://cec.md/ro/cu-privire-la-contestatia-cererea-prealabila-nr-cec-10apr5-2751-111446.html>

- refuzul Instituției Publice „Teleradio-Moldova” de a difuza mesajul electoral al unui participant la referendum;

- neconcordanțe în ceea ce privește numărul de voturi înscrise în procesul-verbal de totalizare a rezultatelor votării pentru referendumul republican constituțional al unei secții de votare din municipiul Chișinău.

Anularea referendumului a fost solicitată de către un cetățean străin.

De menționat că unele sesizări au fost depuse până la începerea perioadei electorale, pe marginea cărora Comisia a adoptat hotărârile nr. 2515/2024³⁹, 2615/2024⁴⁰.

De asemenea, au fost depuse cinci sesizări ce vizează constituirea și componența birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Ministerul Afacerilor Interne, prin intermediul inspectoratelor de poliție, a sesizat implicarea reprezentanților cultelor religioase în campania electorală.

La fel, inspectoratele de poliție teritoriale au sesizat Comisia despre acțiunile desfășurate de autodeclaratul Bloc Politic „VICTORIE”, și anume de distribuire a materialelor de agitație privind referendumul de către subiecți care nu sunt înregistrați în calitate de participanți la referendum, precum și efectuarea agitației electorale, desfășurarea întrunirilor cu alegători fără a avea acest drept.

În privința autodeclaratului bloc, Comisia observă că legalitatea funcționării blocurilor electorale ca entități juridice se obține doar prin înregistrarea acestora de către Comisie. Prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 2687 din 7 august 2024 „Cu privire la cererea de înregistrare a Blocului electoral „VICTORIE - ПОБЕДА” pentru participare la referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024”, a fost refuzată înregistrarea Blocului electoral „VICTORIE - ПОБЕДА” (https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-cererea-de-inregistrare-a-blocului-electoral-victorie-2751_110578.html). Prin urmare, nu este clar statutul juridic al entității autodeclarate Blocul Politic „VICTORIE”, iar existența și activitatea acesteia ca personalitate juridică nu poate fi încadrată prin prisma legislației electorale sau celei privind partidele politice.

Măsurile întreprinse de către inspectoratele de poliție sunt reflectate la capitolul 8 din prezentul raport.

JURISPRUDENȚA ELECTORALĂ

În perioada electorală pentru referendumul republican constituțional în instanța de judecată au fost contestate următoarele hotărâri ale Comisiei:

Nr.	Hotărârea Comisiei Electorale Centrale	Subiectul care a contestat
1	HCEC nr. 2687/2024 „Cu privire la cererea de înregistrare a Blocului electoral „VICTORIE-ПОБЕДА” pentru participare la referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024” https://cec.md/ro/cu-privire-la-cererea-de-inregistrare-a-blocului-electoral-victorie-2751_110578.html	Partidul Politic „RENAȘTERE”, Partidul Politic „ȘANSĂ”, Partidul Politic „VICTORIE”, Partidul Politic Forța de Alternativă și de

³⁹ Hotărârea CEC nr. 2515/2024 https://cec.md/ro/cu-privire-la-sesizarea-nr-cec-713390-din-10-2751_109786.html

⁴⁰ Hotărârea CEC nr. 2615/2024 https://cec.md/ro/cu-privire-la-sesizarea-nr-cec-714373-din-18-2751_110010.html

		Salvare a Moldovei
2.	HCEC nr. 2864/2024 „Cu privire executarea deciziei Curții de Apel Bălți din 11 septembrie 2024” https://a.cec.md/ro/cu-privire-executarea-deciziei-curtii-de-apel-balti-din-11-2751_111228.html	Partidul Politic „ȘANSĂ”
3.	HCEC nr. 2866/2024 „Cu privire la organizarea secțiilor de votare în străinătate și secțiilor de votare pentru votul prin corespondență pentru referendumul republican constituțional și alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 20 octombrie 2024” https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-organizarea-sectiilor-de-votare-in-strainatate-si-2751_111230.html	Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
4.	HCEC nr. 2680/2024 „Pentru aprobarea Regulamentului privind particularitățile organizării și implementării votului prin corespondență” https://cec.md/ro/pentru-aprobarea-regulamentului-privind-particularitatile-organizarii-si-impleme-2751_110558.html	Cetățeanul Tudor Șoilița
5.	HCEC nr. 2978/2024 „Cu privire la contestațiile (cererile prealabile) nr. CEC-10APr/2 și CEC-10APr/3 din 26 septembrie 2024 depuse de domnii Duca Ion, Avram Ion și doamna Parșova Maria” https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-contestatiile-cererile-prealabile-nr-cec-10apr2-2751_111447.html	Duca Ion, Avram Ion și Parșova Maria
6.	HCEC nr. 3064/2024 „Cu privire la cererea prealabilă nr. CEC-7/17132 din 11 octombrie 2024 a dlui Roman Emilianov” https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-cererea-prealabila-nr-cec-717132-din-2751_111650.html	Roman Emilianov, secretar al Consiliului comunal Corjova
7.	HCEC nr. 3125/2024 „Cu privire la acreditarea observatorilor naționali din partea Asociației obștești „ADOR ORAȘUL MEU”, în vederea monitorizării referendumului republican constituțional și alegerilor prezidențiale din 20 octombrie 2024”, în partea refuzului de a acredita observatorii Grușin Iuri, Mișin Serghei, Șoilița Tudor și Bessarab Ivan https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-acreditarea-observatorilor-nationali-din-partea-asocatiei-obstest-2751_111761.html	AO „ADOR ORAȘUL MEU ”
8.	HCEC nr. 3126/2024 „Cu privire la cererea de acreditare a observatorilor naționali din partea Asociației obștești „SUFLETUL ȘI INIMA MOLDOVEI”, în vederea monitorizării referendumului republican constituțional și alegerilor prezidențiale din 20 octombrie 2024” https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-cererea-de-acreditare-a-observatorilor-nationali-din-2751_111762.html	AO „SUFLETUL ȘI INIMA MOLDOVEI”
9.	HCEC nr. 3128/2024 „Cu privire la sesizarea nr. CEC-10RR/1 din 14 octombrie 2024” https://a.cec.md/ro/cu-privire-la-sesizarea-nr-cec-10rr1-din-14-2751_111774.html	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova

În tabelul de mai jos se prezintă rezultatul examinării cauzelor de către instanță.

Soluționate		În curs de examinare	
HCEC menținute	HCEC anulate	CAC	CSJ
9- de către Curtea de Apel Chișinău 6- de către curtea Supremă de justiție	-	-	2 cauze (a se vedea pozițiile 4 și 9 din tabelul de mai sus)

CONCLUZII

Comisia Electorală Centrală a administrat într-un mod eficient procesul de organizare și desfășurare a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024, constatări ce se regăsesc și în concluziile preliminare ale misiunilor de observare a alegerilor⁴¹. Pentru a asigura caracterul transparent și incluziv al proceselor, autoritatea electorală a prezentat spre consultări publice toate proiectele de acte normative interne ce urmau a fi elaborate sau modificate, de asemenea a făcut comunicări despre amendarea cadrului normativ electoral și conexe, modernizarea proceselor electorale, a asigurat caracterul public și participativ al ședințelor, evenimentele importante ce vizau scrutinele din toamna acestui an. În ziua alegerilor, participarea activă a cetățenilor și monitorizarea efectuată de către observatorii internaționali a asigurat un nivel ridicat de transparență⁴².

Cu toate aceste aspecte pozitive descrise supra, pot fi scoase în evidență și o serie de provocări majore legate de administrarea acestui scrutin, care din punctul de vedere al Comisiei vizează următoarele aspecte:

1) Finanțarea ilegală a campaniei electorale și coruperea alegătorilor în proporții deosebit de mari;

2) Dezinformarea și utilizarea informațiilor false care aveau scopul de a provoca panică și să amenințe securitatea oamenilor. Astfel de acțiuni, în principal în mediul on-line, au generat narațiuni false și negative despre Uniunea Europeană și perspectivele Republicii Moldova în ceea ce privește integrarea europeană, având ca scop manipularea alegătorilor și subminarea instituțiilor democratice⁴³;

3) Acțiuni de agitație electorală desfășurate în perioada electorală, nereglementate în prezent;

4) Utilizarea prevederilor Legii nr.26/2008 privind întrunirile pentru organizarea întâlnirilor cu alegătorii sau pentru a discredita autorități publice, de către subiecți care nu au statut de competitor electoral;

5) Implicarea cultelor religioase și a reprezentanților acestora, în campania electorală și promovarea mesajelor de determinare a alegătorilor să aleagă opțiunea NU la referendumul pentru modificarea Constituției privind aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană;

6) Clarificarea modului de desemnare a persoanelor pentru obținerea calității de observator independent și a entităților care îi desemnează;

7) Utilizarea materialelor informative ce conțineau mesaje de discriminare, falsuri, de instigare la ură și dezbinare națională, elaborate în campania electorală pentru referendum, inclusiv de entități neînregistrate la CEC în calitate de participanți la referendum;

8) Influențarea opțiunii de vot cu semne vădite de încălcare a principiului secretului votului și, mai grav, influențarea opțiunii de vot a persoanelor ce necesită îngrijiri speciale;

9) Colectarea ilegală a datelor cu caracter personal în scopuri improprii de către persoane neautorizate în acest sens, dar și suspiciuni de utilizare a acestora pentru a camufla alte acțiuni ilegale.

În context, constatările misiunilor de observare a alegerilor, precum și constatările autorităților electorale, vor servi drept temelie pentru elaborarea propunerilor de ajustare a Codului electoral și a legislației conexe pentru o reglementare mai detaliată a referendumurilor.

⁴¹ Administrația electorală a lucrat profesionist și a dat dovadă de imparțialitate în procesul de luare a deciziilor, pag. 1 [Declarația](#) privind constatările și concluziile preliminare ale MOA constituită din Parlamentul European, OSCE/ODIHR, Adunarea Parlamentară a OSCE, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei.

⁴² Constatările preliminare ale MOA din partea Institutului Republican Internațional <https://www.iri.org/news/iri-preliminary-statement-on-moldovas-2024-presidential-elections-constitutional-referendum/>

⁴³ Narativele de dezinformare online au fost frecvente și deseori s-au reflectat în cadrul agitației electorale offline, intensificând discursul anti-LGBTI și temerile asupra expansiunii în Moldova a războiului provocat de invazia Federației Ruse în Ucraina, vânzarea pământului moldovenesc străinilor și interzicerea Mitropoliei Moldovei, pag. 16, ibidem